

Gemeente Amsterdam

Een toekomstbestendig Westerpark

in het perspectief van Haven-Stad

Fase 1 - Nota van Uitgangspunten

Ruimte en Duurzaamheid

11 maart 2019

afb. 1. Luchtfoto Westerpark

Status: Vastgesteld op 26 november 2019 door het College van Burgemeester en Wethouders

Inhoud

1. Inleiding 5
   1.1 Leeswijzer 7
   1.2 Definitie Raamwerk 9

2. Aanleiding 11
   2.1 Waarom een toekomstbestendig Westerpark? 11
   2.2 Het huidige gebied 12
   2.3 In de context van stadsontwikkeling 12
   2.4 Hoeveel groen wordt er gerealiseerd 13
   2.5 Beleid 15
   2.6 Organisatie en proces 16
   2.7 Participatie 17

3. Kenschets van het huidige gebied 19
   3.1 Het projectgebied 19
   3.2 Plaats in de stad en regio 19
   3.3 Kroniek van het gebied 21
   3.4 Westerpark anno 2018 25
   3.5 Het huidige landschap 29
   3.6 De huidige kwaliteiten en de wensen van de gebruikers 32

4. Uitgangspunten 37
   4.1 De landschappelijke lijnen worden versterkt 38
   4.2 Het raamwerk wordt uitgebreid 41
   4.3 De historische landschappen worden versterkt 45
   4.4 De natuurwaarden worden versterkt 47
   4.5 De sociale veiligheid wordt verbeterd 49
   4.6 Bestaande functies vormen de basis 50
   4.7 Het park wordt duurzaam ontwikkeld 52
   4.8 Kunst en cultuur hebben een belangrijke rol 53
   4.9 De waterhuishouding wordt verbeterd 54
   4.10 Het proces van planvorming wordt samen uitgewerkt 55
   4.11 Het beheer wordt integraal opgepakt 56
   4.12 Overzicht uitgangspunten 58

5. Concept Financiën 61

6. Beeldkwaliteitsplan 63
   6.1 Het raamwerk 65
   6.2 De gebieden met functies 99

afb. 2. Visiekaart Haven-Stad

1. Inleiding

Het Westerpark is een mooi en geliefd stadspark, dat een unieke combinatie kent van park, groen en cultuur. In de huidige context is het Westerpark al een druk bezocht en intensief gebruikt stadspark, waar het behoud van balans tussen leefbaarheid van de buurten rondom, kwaliteit van de verblijfsruimte in het park en gebruik voor evenementen, cultuur en horeca, een punt van zorg en aandacht is.

Bovendien, met de komst van Haven-Stad met tienduizenden nieuwe bewoners en werkenden, zal dit deel van Amsterdam een grote transformatie ondergaan. Dit geeft aanleiding om meer groengebieden te maken, maar ook om bestaande groengebieden te optimaliseren. Dit laatste is het geval met het Westerpark, in de Ontwikkelstrategie Haven-Stad geoormerkt als het stadspark van Haven-Stad ten zuiden van het IJ.

Het Westerpark is onder te verdelen in drie gebieden. Het eerste gebied is het oude 19de -eeuwse stadspark aan de oostzijde. Daarnaast ligt het cultuurpark wat wij kennen als het Westergasfabriekterrein. Het derde gebied omvat de met verschillende functies bezette groengebieden ten westen en noorden daarvan, inclusief de twee volkstuincomplexen. Deze groengebieden zijn zeer aantrekkelijke gebieden met recreatief, ecologisch- en cultuurhistorische waarden vol potentie. Het geheel is Amsterdams grondgebied, met als enige uitzondering het eigendom van de begraafplaats St. Barbara.

Het park is nu voor ca. 30% volledig openbaar toegankelijk. Bovendien hebben de verschillende functies vaak maar één toegang. Bij een bezoek gaat men dus via dezelfde toegang weer naar buiten, terwijl de essentie van een park is dat men al slenterend door moet kunnen lopen. Deze visie gaat daarom uit van een stapsgewijze transformatie, waarbij het openbaar areaal toeneemt door grotere toegankelijkheid binnen de bestaande functies. De functies worden opgenomen in een netwerk van paden en verblijfsplekken. Het geheel wordt hierdoor een sterker gevarieerd-, meer toegankelijker- en bovenal bijzonder stadspark.

Een Toekomstig Westerpak - in het perspectief van Haven-Stad, fase 1 Nota van Uitgangspunten - is het vervolg op het Plan van aanpak Groot-Westerpark (toen de werktitel voor dit project). Dit Plan van Aanpak heeft vanaf mei 2016 als handvat heeft gediend voor het, in samenspraak met de gebruikers van het park, opstellen van een meer uitgewerkte en gedragen ontwikkelvisie. Dit document is tot stand gekomen na consultatie met stakeholders binnen- en buiten de projectgrenzen en in afstemming met Stadsdeel West. Het omvat uitgangspunten voor de toekomstige ontwikkeling van dit groengebied, richting een optimaal stadspark met de daartoe te realiseren beeldkwaliteit. Deze visie is de eerste stap in de ontwikkeling van het Westerpark en vormt daarmee de basis voor de verdere uitwerking (deze zal in fase 2 verder worden geconcretiseerd).

De functionele ontwikkeling van het park zal meegroeien met die van Haven-Stad. In de volgende jaren zullen de contouren van de gebiedstransformatie duidelijk worden, en daarmee ook de tijdlijn voor de noodzakelijke ingrepen in- en om het park. In 2019 zal worden overgegaan tot de uitvoering van kleine deelprojecten die een eerste kwaliteitsimpuls moeten geven aan het benutten van het park.

Het proces met de stakeholders en de informatieavonden heeft in een eerder stadium zijn vruchten afgeworpen. Twee voorbeelden daarvan zijn:

- De start van een pilotproject voor een meer openbaar toegankelijke volkstuinen op basis van een door de tuinders gemaakt projectvoorstel.

- Integraal parkmanagement voor het hele park is in voorbereiding.

Wanneer het aantal huishoudens over de jaren heen zal toenemen en daarbij de nieuwe bewoners hun intrek doen in Haven-Stad, dan zullen grotere infrastructurele verbeteringen, zoals nieuwe fietsverbindingen, worden gerealiseerd om Haven-Stad optimaal te integreren in het stedelijk weefsel. Daarvoor zal te zijner tijd een definitief ontwerp voor het park en financiering voor de uitvoering daarvan worden vastgesteld.

afb. 3. Speelveld volkstuinencomplex Nut en Genoegen.

1.1 Leeswijzer

Hoofdstukken 2 en 3 introduceren de opgave en de situatie van het huidige gebied.

Hoofdstuk 4 bevat de uitgangspunten die wij belangrijk achten voor de ontwikkeling van het gebied. Deze uitgangspunten hebben niet alleen een ruimtelijke component, maar gaan ook over het ontwikkelproces en integraal beheer.

Hoofdstuk 5 bevat een financieel overzicht op hoofdlijnen. Hierin staat hoe in de financiële dekking wordt voorzien. Voorts wordt een globale planning voor de activiteiten en de locaties van de ingrepen weergegeven.

In hoofdstuk 6 is het beeldkwaliteitsplan opgenomen. Daarin zijn de algemene uitgangspunten verwerkt. Dit ten behoeve van de sfeerbepaling binnen de te realiseren ontwikkelingen, projecten en beheermaatregelen. Deze beeldkwaliteitsparagraaf vormt, samen met de uitgangspunten, het kader voor de uitvoering van deelprojecten.

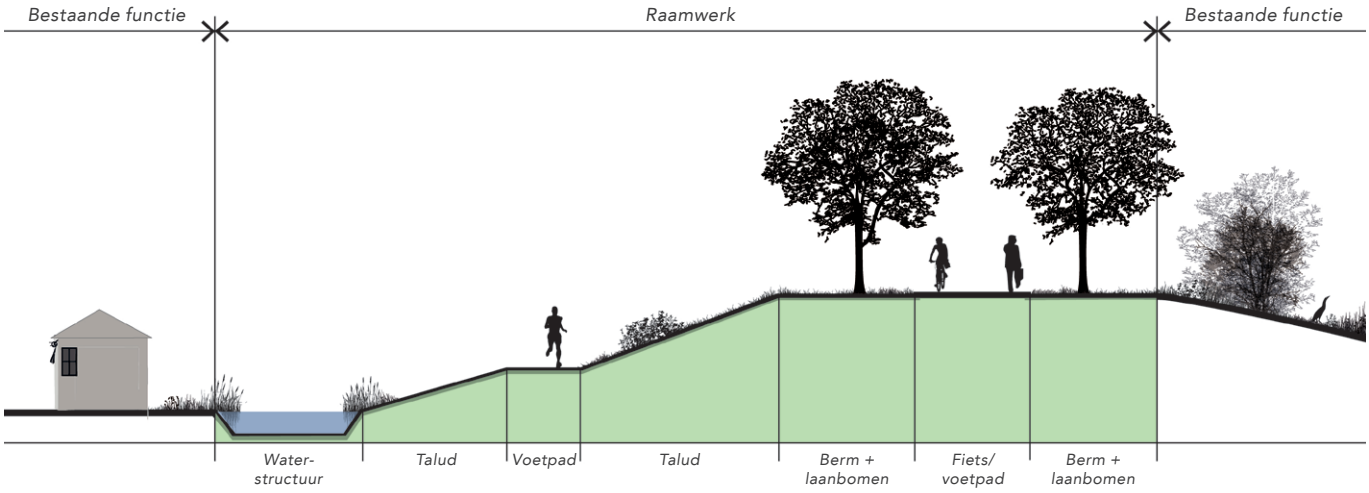

afb. 5. Speelveld volkstuinencomplex Nut en Genoegen.

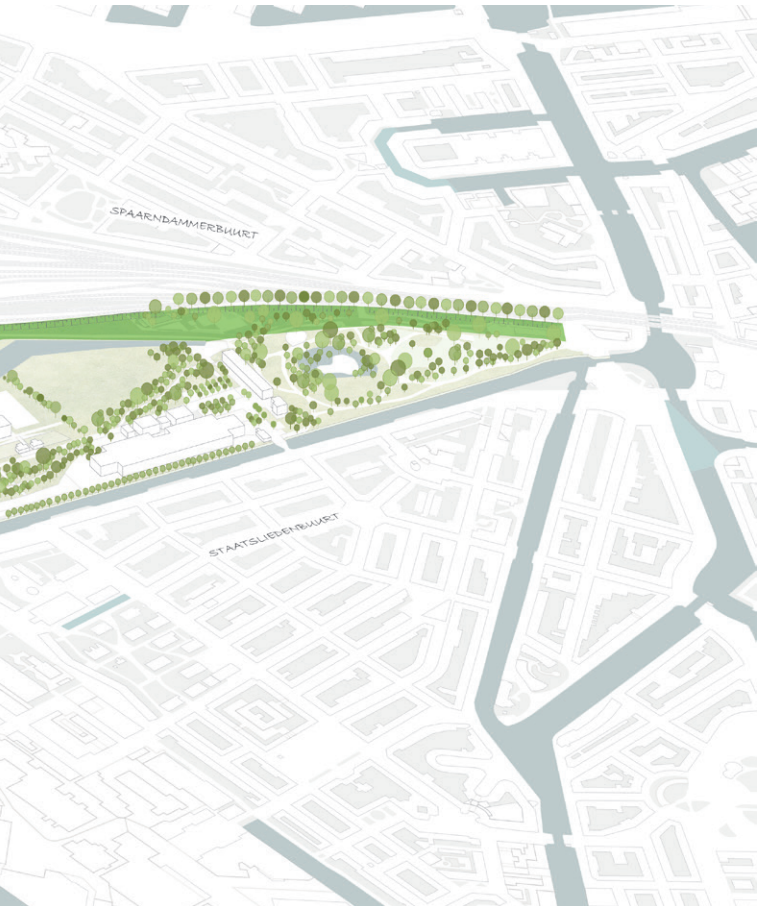

afb. 4. Raamwerk Westerpark

1.2 Definitie Raamwerk

In dit stuk wordt gesproken over het ‘raamwerk’ van het Westerpark. Met deze term worden fiets- en voetpaden, groene bermen met beplanting, taluds en waterstructuur* aangeduid. Op *afbeelding 4 en 5* is het huidige raamwerk weergegeven.

Het aanwezige raamwerk van het Westerpark waarborgt door deze diverse verschijningsvormen (paden, water en groen) een zekere kwaliteit binnen het Westerpark. Er zijn echter ook gebieden binnen dit raamwerk die aandacht verdienen.

* Dit is exclusief de waterstructuur binnen de bestaande functies, zoals het water bij de Tuinen van West en de vijvers bij de Westergasfabriekterrein.

afb. 6. 1770

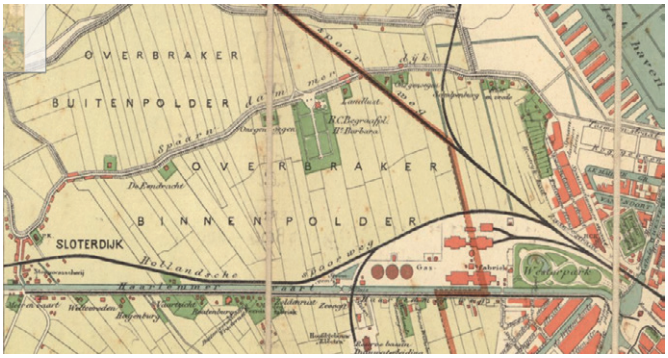

afb. 7. 1893

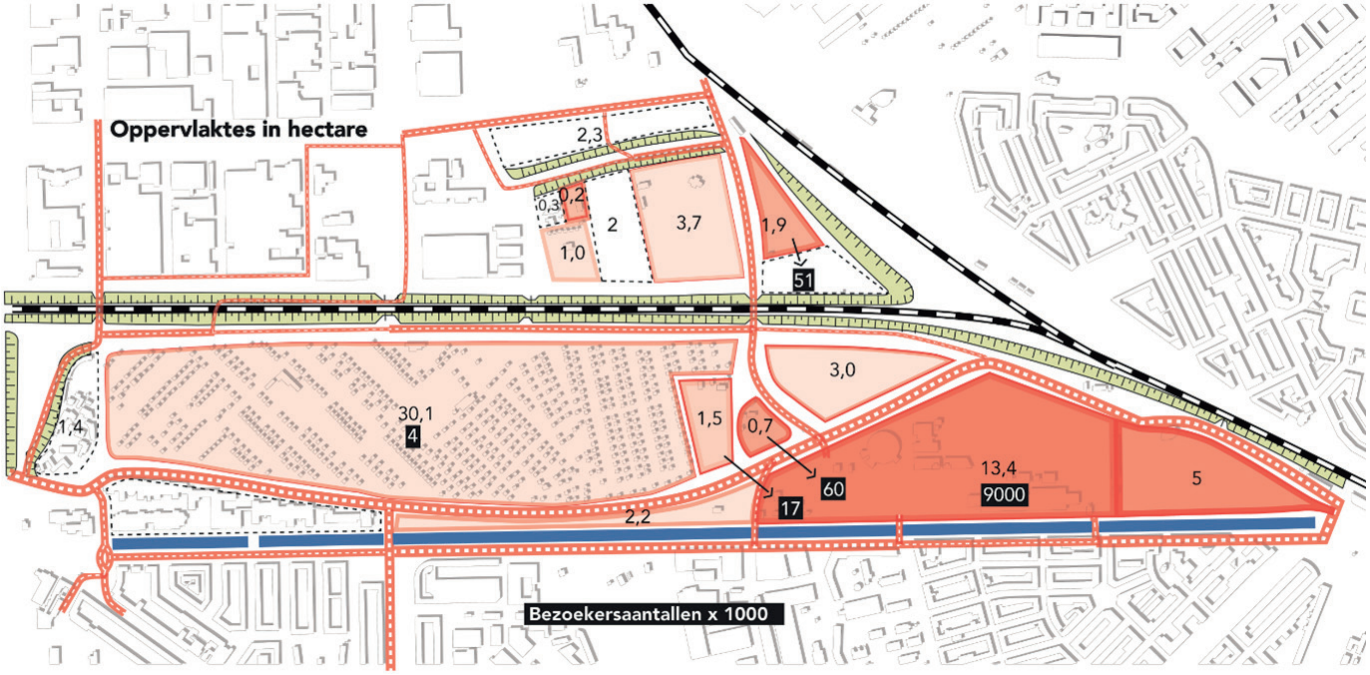

afb. 8. Geschatte bezoekersaantallen

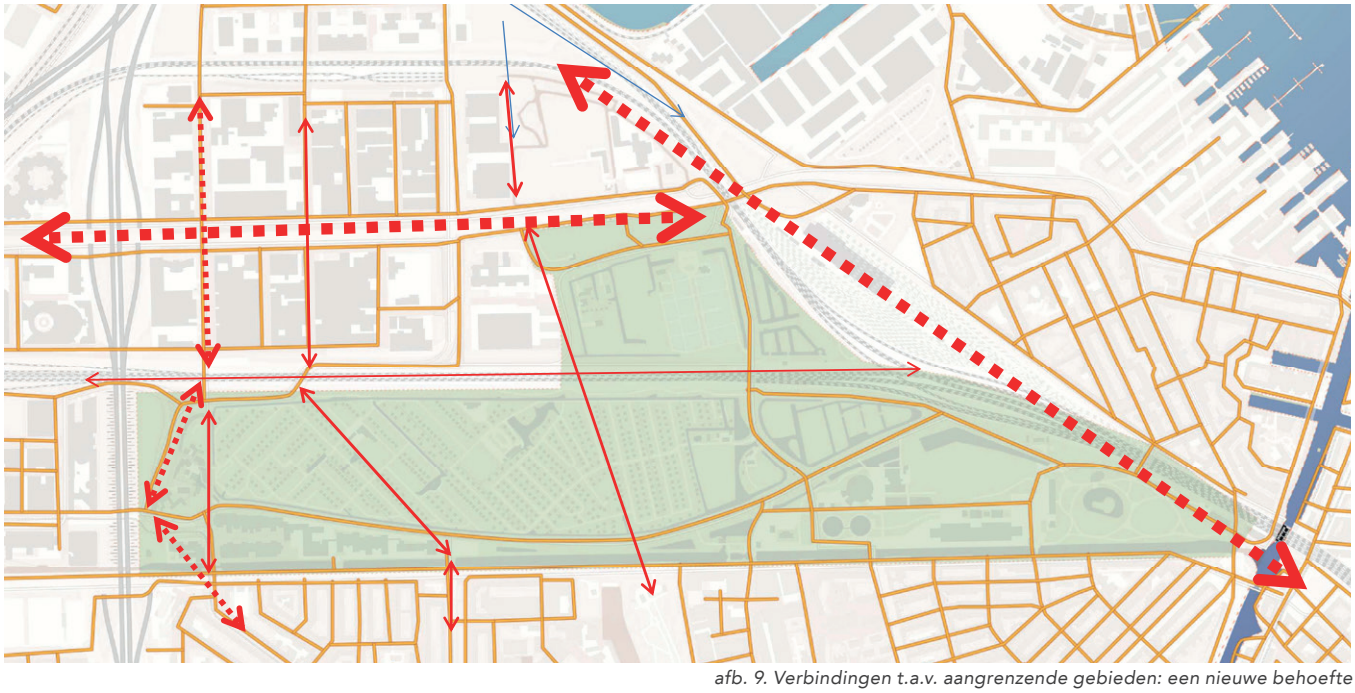

afb. 9. Verbindingen t.a.v. aangrenzende gebieden: een nieuwe behoefte

2. Aanleiding

2.1 Waarom een toekomstbestendig Westerpark?

De aanleiding voor het opstellen van deze visie op het Westerpark komt voort uit een aantal verschillende ontwikkelingen in het heden en in de (nabije) toekomst, zowel op buurt- als stadsniveau.

Het Westerpark in zijn huidige vorm is een aantrekkelijk stadspark dat intensief wordt gebruikt *(afb. 8)*. Deze groene long in West biedt ruimte voor ontspanning, recreatie, sport en evenementen. De rijksmonumentale gebouwen zijn in het bezit van de Westergasfabriek BV en de openbare ruimte (inclusief het evenemententerrein) is van de gemeente. De ontwikkeling en het beheer van het Westergasterrein zien we als een succesvolle publiek-private samenwerking. Hoewel bewoners aangeven met veel plezier rondom het Westerpark te wonen, geeft een groot deel van hen ook aan meerdere keren per jaar overlast te ondervinden van de activiteiten in het Westerpark. Geluidsoverlast van (buiten) evenementen en overlast van de extra bezoekers in de woonbuurten zijn de meest voorkomende vormen van overlast.

De afgelopen jaren is de populariteit van het park enorm toegenomen. Net als elders in de stad wordt het er drukker. De leefbaarheid van de buurten rondom het Westerpark staat door het sterk toegenomen gebruik van het park onder druk, dat geldt ook voor de aantrekkelijkheid van het park zelf. Het intensieve gebruik en de toenemende bezoekersaantallen gaan regelmatig ten koste van de leefbaarheid en kwaliteit van het park en zijn omgeving. Daarmee is in het huidige gebruik van het Westerpark al een flinke opgave ontstaan het park meer toekomstbestendig te maken.

Daarnaast is door de gemeenteraad in december 2017 de Ontwikkelstrategie Haven-Stad vastgesteld. Haven-Stad betreft de transformatie van 12 deelgebieden in het noordwestelijk Havengebied van Amsterdam, aan weerszijden van het IJ en het Noordzeekanaal. Met het vaststellen van de Ontwikkelstrategie is het startsein gegeven voor de voorbereiding van de bouw van meer dan 70.000 woningen, evenals een forse uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen en de benodigde voorzieningen. Dit aantal woningen zal voorzien in de komst van een nog groter aantal nieuwe bewoners.

Ook deze mensen hebben behoefte om te recreëren in het groen. In de huidige vorm kan het Westerpark (alleen) niet in deze behoefte voorzien. Voortkomend uit de Ontwikkelstrategie van Haven-Stad is de gestelde ambitie om het huidige Westerpark te optimaliseren, beter toegankelijk te maken en uit te breiden. Het Westerpark wordt daarmee gereed gemaakt voor de toekomst.

Om een goede leefomgeving in Haven-Stad, maar ook in de buurten rondom het Westerpark te waarborgen, wordt het park toegankelijker gemaakt voor alle bezoekers. Hiermee zetten we een goede Amsterdamse traditie voort waarbij de optimalisering van parken gelijk opgaat met de ontwikkeling van woon- en werkklimaat. Het Westerpark wordt daarmee niet alleen het stadspark van West en een cultuurpark met bezoekers van heinde en verre: het wordt ook geschikt gemaakt om als stadspark één van de belangrijke groenvoorzieningen van Haven-Stad te worden.

In dit stuk - Een toekomstbestendig Westerpark - worden de uitgangspunten en ambities voor het park uiteengezet. Vragen die daarbij zijn gesteld zijn waar de kansen liggen voor het beter benutten van het groen. Ook is gekeken naar de verschillende gebieden en de capaciteit van het gebruik daarvan. Andere vragen richtten zich bijvoorbeeld op het maken van betere verbindingen met het omliggend stedelijk gebied (afb. 9).

Het groengebied is momenteel ingevuld met vele functies. Er zijn twee volkstuincomplexen met in totaal 637 volkstuinen, de begraafplaats St. Barbara met bijbehorende eigendommen en de natuurspeelplaats het Woeste Westen. Met deze indeling is het park nu voor minder dan een derde volledig openbaar toegankelijk. Het is een bijzonder mooi en gevarieerd gebied met

een hoge landschappelijke- en natuurwaarde. Daarnaast heeft het gebied ook hoge culturele, recreatieve en horeca-kwaliteiten. De volkstuinparken, met een oppervlakte van 30 ha, ruim tweemaal het huidige Westerpark, toegankelijker en geschikter maken voor openbaar gebruik is wellicht de belangrijkste opgave. Het is van belang de schoonheid en specifieke kwaliteiten van de tuinen te behouden en daarnaast een intensivering van het openbaar gebruik te bewerkstelligen. De opgave is niet het 'verparken' van het hele gebied, maar gebruikmakend van de al aanwezige kwaliteiten, gefaseerd de transformatie naar een toegankelijker openbaar gebied te bewerkstelligen.

Dit document is geen plan met een vast te stellen ontwerp voor het park, maar een visie met uitgangspunten voor de ontwikkeling van het gebied. De uitgangspunten worden omgezet in projecten voor de korte- en middellange termijn, waarvan de uitwerking in samenwerking met de directe belanghebbenden zal worden gedaan. Samen met het beeldkwaliteitsplan vormen de uitgangspunten het kader voor de uitvoering van deze deelprojecten. Het beeldkwaliteitsplan is in hoofdstuk 6 nader toegelicht (zie pagina 63).

2.2 Het huidige gebied

Het Westerpark bestaat uit het 19e-eeuwse stadspark aan de oostzijde, het cultuurpark Westergasfabriekterrein en de groengebieden ten westen en noorden daarvan inclusief de volkstuincomplexen. Samen vormen zij het projectgebied *(zoals aangegeven op pagina 18, afb. 11)*. Het geheel vormt een rijk gevarieerd, haast botanisch groengebied dat bezet is met verschillende openbare, private of semi-openbare functies. Het is een natuurgebied met fiets- en wandelpaden, het omvat volkstuinen en een begraafplaats. Daarnaast herbergt het met de oude dijkswoningen van Sloterdijk ook rijksmonumenten. Het in 2003 in gebruik genomen Westergasfabrieksterrein vormt een modern- en bruisend onderdeel binnen dit geheel. Het cultuurpark trekt bezoekers vanuit de stad en wijde omgeving. Het is gegroeid tot een cultureel-economische publiekstrekker van formaat, waarmee het gebruik enorm is toegenomen. Het park (de evenementdagen daarbij niet meegerekend) is in termen van oppervlakte per gebruiker één van de drukst bezochte stadsparken in Amsterdam.

Op het speciaal gerealiseerde evenemententerrein worden gedurende het gehele jaar evenementen gehouden. In 2018 waren dat er 104. Het soort evenementen dat in de buitenruimte mag worden gehouden is bepaald in het locatieprofiel. Het locatieprofiel is voor vijf jaar vastgesteld door de gemeenteraad, waarbij is besloten dat er in 2019 een tussentijdse evaluatie komt.

Het huidige Westerpark samen met de spoordijk is 106 hectare groot. Dat is twee keer het Vondelpark, maar de openbare delen bevatten slechts klein percentage van het geheel. De grootste semiopenbare functies zijn: de volkstuinen (637 tuinen van in totaal 30 ha), de begraafplaats St. Barbara met bijbehorende eigendommen (5 ha) en natuurspeelplaats het Woeste Westen (2 ha).

De verschillende functies zorgen voor fysieke fragmentatie van het gebied. Daarnaast vormt de spoordijk een grote barrière. De huidige twee onderdoorgangen zijn overdag veilig, maar zijn 's nachts geen fijne plek om te passeren. Enkele delen hebben nu maar één ingang en zullen beter verbonden moeten worden met de omgeving.

De ligging van het Westerpark, binnen de Ring A10 en met de oostelijke hoofdingang aan de rand van het centrum, is vergelijkbaar met de ligging van het Vondelpark. Anders dan het Vondelpark is het Westerpak onderdeel van een veel groter groenstructuur: de Bretten. De Bretten is de benaming voor de groenstrook ten noorden van de Haarlemmertrekvaart en ten zuiden van het Westelijk Havengebied. Het verbeteren van de Brettenzone, met de Haarlemmertrekvaart als onbetwiste landschappelijke-, ruimtelijke- en ecologische drager, vormt uiteindelijk een belangrijke opgave.

2.3 In de context van stadsontwikkeling

De integrale ontwikkeling van de drie deelgebieden van het stadspark Westerpark richting een optimaal stadspark is in eerste instantie een vanzelfsprekende stadsontwikkeling. Een groeiende stad heeft simpelweg meer ruimte nodig voor recreatie. Binnen Haven-Stad wordt gestreefd naar de realisering van een norm van minimaal 22 m² per woning (zie ook paragraaf 2.4).

Daarnaast wordt 6 m² ruimte voor sport gehanteerd, onderverdeeld in 5m² voor (anders) georganiseerde buitensport (denk aan voetbal/hockey/tennis, maar ook meer urban zoals padel/footy) en 1 m² voor sport in de openbare ruimte (zoals basketbalveldjes, skatebaan, fitnesstuin, freerunningparcours, hardlooproute). Het Westerpark wordt voor een deel meegerekend binnen deze norm. Met het gegeven dat het park nu reeds onderdeel is van de groenvoorziening van de ernaast gelegen woonbuurten wordt rekening gehouden. Dit geldt ook voor sport in de openbare ruimte. De ruimte voor (anders) georganiseerde buitensport maakt integraal onderdeel uit van de opgave voor Haven-Stad, maar krijgt vooralsnog geen plek in het Westerpark. De kleinere en meer flexibel in te passen sportvoorzieningen worden wel meegenomen in deze visie.

De ruimte voor (anders) georganiseerde buitensport maakt integraal onderdeel uit van de opgave voor Haven-Stad, maar krijgt vooralsnog geen plek in het Westerpark. Onderzocht wordt of bestaande sportvoorzieningen (Spieringhorn en op de langere termijn Transformatorweg) kunnen worden geïntensiveerd, efficiënter ingericht en mogelijk uitgebreid. zodat nieuwe ruimte gecreëerd wordt voor sport.

Stadsontwikkeling brengt daarnaast ook andere opgaven met zich mee, zoals uitbreiding van het mobiliteitsnetwerk en het vinden van ruimte voor functies die belangrijk zijn in een gemengde- en gezonde stad. Voor wat betreft het mobiliteitsnetwerk wordt vooral ingezet op de fiets en openbaar vervoer (OV). Goede OV- en fietsverbindingen met de rest van Amsterdam zijn cruciaal. Onderzocht wordt wat voor rol de tram, de uitbreiding van het metronetwerk en/ of de trein kunnen spelen in mobiliteit voor de nieuwe bewoners.

Voldoende gemengde en hoogwaardige functies zijn eveneens belangrijk in een gezonde stad. Hoewel de aantrekkingskracht van het centrum altijd hoog zal blijven, zal worden ingezet op ontwikkeling van een zelfstandig deel van de stad, met gemengde stadsstraten. Een goede verdeling van essentiële functies (welzijn, onderwijs en veiligheid) en bijzondere functies (publiektrekkende) is daarbij zeer belangrijk. Een park en een parkrand zijn daarbij uitermate geschikt voor de huisvesting van (bijzondere) educatieve en/of culturele functies.

2.4 Hoeveel groen wordt er gerealiseerd?

Het bouwen van woningen brengt een verplichting met zich mee: het creëren van voldoende voorzieningen voor de nieuwe bewoners. Onder die voorzieningen valt ook de ruimte voor recreatie. Om een goede verdeling van groengebieden in de stad te waarborgen, wordt er gebruik gemaakt van zogenaamde streefnormen per gebied. De norm geldt voor het openbaar groen, zoals buurtparken, plantsoenen en stadsparken.

Voor Amsterdam gelden referentienormen voor groen. Deze zijn door de gemeenteraad vastgesteld in het rapport ‘Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen’. Hieruit geldt voor Haven-Stad een norm van 22 m² groen per huishouden, waarvan 16 m2 gebruiksgroen en 6 m² ecosysteem groen. Ter vergelijking; ook in IJburg is een norm van 16 m² gebruiksgroen per huishouden gehanteerd, exclusief ecologisch groen. Naast de streefnorm heeft de gemeenteraad ook de wens uitgesproken voor het realiseren van groene daken (zie ook de Ontwikkelingsstrategie Haven-Stad). Tevens wordt per huishouden 6 m² aan nieuwe sportfaciliteiten gecreëerd.

Het doel is om de referentienorm van 22 m² per huishouden dusdanig over verschillende groengebieden te verdelen, zodat er voor elke

afb. 10. Westerpark gezien vanaf A10 - west

bewoner een park op loopafstand is. Hoewel de inrichting van grote delen van Haven-Stad nog niet duidelijk is, laat de eerste verkenning zien dat de streefnorm haalbaar is. De locaties van o.a. nieuwe groengebieden worden in de voorbereiding zijnde 'Raamwerk Openbare Ruimte Haven-Stad' onderzocht. Het doel is om aan de norm te voldoen door het toevoegen van nieuwe groene ruimten in Havenstad. En daarnaast het beter benutten van het bestaande en onderbenutte groen. Daarom worden de nu al intensief gebruikte delen van het Westerpark; het gehele cultuurpark Westergasfabriek en het oud Westerpark, niet meegenomen in de berekening. Wel worden de openbare toegankelijke delen van de rest van het (groot) Westerpark, inclusief de gemeenschappelijke ruimten binnen de Volkstuinen meegerekend. In het toekomstige Haven-Stad worden maximaal 72.650 nieuwe woningen gerealiseerd. Daarvoor moet ca. 116 ha gebruiksgroen en ca. 43 ha ecosysteemgroen beschikbaar zijn. De eerste resultaten laat zien dat het mogelijk is om ruim hieraan (ca 20% meer) te voldoen. Deze aantallen zijn gebaseerd op de toekomstige woningen en is dus geen vastgesteld cijfer. Afhankelijk van de ontwikkeling van het gebied zal dit oppervlakte wijzigen, de norm van 22 m^2 per huishouden blijft daarbij echter een vast uitgangspunt.

2.5 Beleid

In 2012 heeft stadsdeel West het wensbeeld 'Genieten van rust, natuur en cultuur' vastgesteld voor het Westerpark (Het Groene Manifest 2012). In dat wensbeeld staan vijf waarden centraal, die de basis vormden voor Plan van Aanpak: diversiteit in bezoekers en activiteiten, permanente vernieuwing vanuit het bedrijfsleven en overheid, transparantie in bereikbaarheid en toegankelijkheid, duurzaamheid en publiek-private samenwerking.

Stad in balans en Bewegende stad
Een van de speerpunten van de huidige coalitie is ervoor te zorgen dat de openbare ruimte uitnodigt tot gezonde keuzes: fietsen en wandelen, sporten en bewegen. Bovendien weten we dat teveel mensen te weinig bewegen en dat teveel mensen overgewicht hebben. Een park is bij uitstek een plek die verleid tot bewegen en ontspanning, en vormt daarmee een plek die belangrijk is als onderdeel van een gezond leven voor Amsterdammers.

De toenemende druk op het Westerpark betekent ook dat steeds meer mensen de sport- en beweegruimte in het park met elkaar moeten delen. Om dit te ondervangen wordt in alle fasen van het toekomstbestendig maken van het Westerpark gezorgd voor uitnodigende- en veilige fiets-, wandel- en hardlooproutes. Ook zal de ruimte voor sport en spel meegroeien met het park, als invulling van de sportnorm voor ongeorganiseerde sport 1m^2 per woning, te realiseren binnen 1500 meter van het plangebied (Uit: Amsterdamse referentienorm maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen, vastgesteld op 30 januari 2018). Voor de invulling hiervan kan gedacht worden aan speel en sportaanleidingen (bv. een klimrek dat 's avonds door bootcampers gebruikt kan worden, klimkunst en natuurspelen), fitnessplekken, een danspaviljoen en buurttuinen.

Westerpark in balans
Ook in de startnotitie Westerpark in Balans (2018) wordt gesproken over de toenemende druk op het Westerpark. In de startnotitie, vastgesteld in het Dagelijks Bestuur van Stadsdeel-West, ligt de focus op behoud van de kwaliteit en leefbaarheid in en rondom het Westerpark in het huidige intensieve gebruik. Daarbij worden zorgen geuit over de toekomst, vanwege de realisatie van Haven-Stad met ca. 40.000-70.000 woningen. Met deze omvangrijke uitbreiding van de stad, zal de intensiteit van het gebruik nog meer toenemen. De opgenomen uitgangspunten in deze toekomstvisie dragen bij aan het behouden en versterken van de kwaliteit van het huidige park.

Kwaliteitsimpuls Groen
In de studie Kwaliteitsimpuls Groen voor Ruimte voor de stad (2017) zijn kansen voor het verbeteren van de stadsparken, inclusief mogelijkheden voor financiering aangedragen. Deze kansen zijn verwerkt/opgenomen in de uitgangspunten van deze visie en dragen bij aan de kwaliteit en het ontwikkeling van de diversiteit aan groen voor alle Amsterdammers. Het behoud en ontwikkelen van de hoofdgroenstructuur en de verbindingen met het achterliggende landschap (o.a. Brettenzone en Havengebied) staan hierbij voorop. Dit leidt ertoe dat de aanwezige groen- en waterstructuur meer robuust en toegankelijker wordt. Daarnaast wordt er meer verblijfsruimte toegevoegd. Het sluit hiermee aan bij de Kwaliteitsimpuls Groen, vooruitlopend op de Groenvisie.

2.6 Organisatie en proces

Het Plan van Aanpak
Het Plan van Aanpak park is in juni 2016 door de toen gemandateerde wethouders (wethouder Ruimtelijke Ordening en wethouder Groen) vrijgegeven voor bespreking met stadsdeel West en de gebruikers van het park. Voorafgaand aan het Plan van Aanpak is verkennend overleg geweest met enkele belanghebbenden zoals de Volkstuinders en de Westergasfabriek B.V. (WGF).

Het plan beschrijft in hoofdlijnen het proces dat gevolgd is om tot dit uitvoeringskader te komen. Daarnaast zijn in het Plan van Aanpak doelstellingen en globale uitgangspunten opgenomen die de leidraad vormen voor de planuitwerkingen van het park.

Organisatie
De projectgroep Westerpark bestaat uit ruimtelijk ontwerpers en projectmanagement vanuit de centraal stedelijke dienst, in combinatie met lokale kennis en het netwerk vanuit Stadsdeel West. Onder gedeelde verantwoordelijkheid van projectmanager Westerpark (R&D) en de gebiedsmanager Westerpark (stadsdeel West) wordt het plan voor 'Een toekomstbestendig Westerpark' tot stand gebracht.

Raamwerk Openbare Ruimte Haven-Stad
Gelijktijdig met de voorbereiding van een toekomstig Westerpark, wordt er ook gewerkt aan het *Raamwerk Openbare Ruimte Haven-Stad*. Hierbij wordt nadrukkelijk gezocht naar samenhang binnen de openbare ruimte van Haven-Stad, de positie van de verschillende deelgebieden binnen het toekomstige raamwerk, de relatie met de Bretten, optimaliseren van de hoofdgroenstructuur en deelgebied overstijgende structuren zoals de Transformatorweg, Contactweg en Sportpark Transformatorweg.

2.7 Participatie

Informeren
Het vrijgeven voor consultatie van het Plan van Aanpak was het startsein om structureel overleg te starten. Samen met stadsdeel West is een groep stakeholders samengesteld die zo goed als iedere vaste gebruiker binnen het gebied vertegenwoordigen. Op 4 oktober 2016 vond de eerste informerende bijeenkomst plaats, waarbij het Plan van Aanpak werd gepresenteerd. Men kon actief meedenken met het plan en de discussie die daar ontstond, leidde tot een aanpak met ruimte voor meer dialoog. Er volgde nog zes vergaderingen en één expertsessie, waarbij aan het einde van iedere vergadering opdrachten voor de volgende bijeenkomst werden geformuleerd. De opbrengst van de bijeenkomsten was zeer groot, waarbij veel inzichten op hoofdlijnen en concrete ideeën voor de invulling van specifieke vraagstukken zijn verkregen.

Adviseren
Tijdens de expertsessie landschapsarchitect waar Adriaan Geuze aanwezig was, werden ook veel ideeën geopperd. Eén daarvan viel bij veel van de belanghebbenden niet goed, namelijk het maken van vier verschillende scenario's waarin extremen binnen de verschillende thema's werden uitgewerkt. Tijdens het laatste reguliere overleg is hierop teruggekomen en zijn de scenario's, met erkenning van de ontstane verwarring, ingetrokken. Vervolgens is, samen met het stadsdeel, een vervolgproces vastgesteld. Dit resulteerde in een laatste vergadering: de terugkombijeenkomst op 23 november 2017. Tijdens deze laatste vergadering, waarbij ook stadsdeelportefeuillehouder Melanie van der Horst aanwezig was, presenteerde de gemeente het resultaat van de zeven voorgaande sessies. Hierop volgden twee bewonersvergaderingen op 22 en 29 mei 2018. De hier gehouden presentatie en de reacties daarop, vormen de basis voor dit document.

Vervolg inspraak
Na de inspraakprocedure (naar verwachting eind 2018) zal dit document ter besluitvorming worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Hiermee wordt fase 1 – Nota van Uitgangspunten afgerond, en start fase 2. Fase 2 richt zich meer op de visie voor het gebied, waarbij eveneens een passende participatievorm wordt gezocht. In deze vervolgfase is meer gericht op de aangrenzende deelgebieden en -projecten, waarbij het accent ligt op de uitvoering.

afb. 11. Studiegebied en projectgebied

Projectgebied Westerpark
Studiegebied Westerpark

afb. 12. Structuurvise gemeente Amsterdam

3. Kenschets van het huidige gebied

3.1 Het projectgebied

Het Westerpark bestaat uit het 19de-eeuws stadspark aan de oostzijde, het cultuurpark Westergasfabriekterrein en de groengebieden ten westen en noorden daarvan inclusief de volkstuincomplexen. Het totale oppervlakte van het projectgebied Westerpark omvat ca. 106 hectare. Besluitvorming over het Westerpark geldt binnen het projectgebied. Het projectgebied is met een rode stippellijn aangegeven *(afb.11)*. Hierop is eveneens het studiegebied met een blauwe lijn aangegeven. Het studiegebied is breder en zoekt aansluiting met aangrenzende projecten. Besluitvorming m.b.t. te nemen maatregelen buiten het projectgebied Westerpark geschiedt binnen de andere projecten.

3.2 Plaats in stad en regio

Gekoppeld aan belangrijke landschappelijke lijnen van water, ecologie en de verbinding met het achterland, heeft het Westerpark een bijzondere plek in de stad *(afb.12)*. Het park is onderdeel van de Bretten en de stedelijke hoofdgroenstructuur *(afb.13)*. Samen met de Bretten en de Tuinen van West in Geuzenveld wordt een omvangrijk groengebied met veel potentie gevormd.

Het hart van het projectgebied ligt op 2.5 km afstand van het Centraal Station. Dat is lastig voor te stellen als men in het Westerpark wandelt. Het gebied wordt echter door steeds meer Amsterdammers ontdekt. Het aantal bezoekers neemt toe en met de realisatie van de plannen van Haven-Stad zal dit naar verwachting blijven stijgen.

Het Westerpark wordt aan de oostzijde geflankeerd door het centrum, Zaanstraat spooremplacement en de Spaarndammerbuurt. Aan de zuidzijde zijn de Staatsliedenbuurt en Bos en Lommer gelegen. De Haarlemmertrekvaart en de Haarlemmerweg vormen een barrière. De noordelijke rand van het gebied wordt momenteel gedomineerd door kantoren, industrie en infrastructuur. Tijdens de kantooruren is het er redelijk druk, na werktijd zijn er grote delen van het park erg rustig. Wanneer dit gebied in de toekomst transformeert naar een gemengd stedelijk milieu zal de levendigheid toenemen.

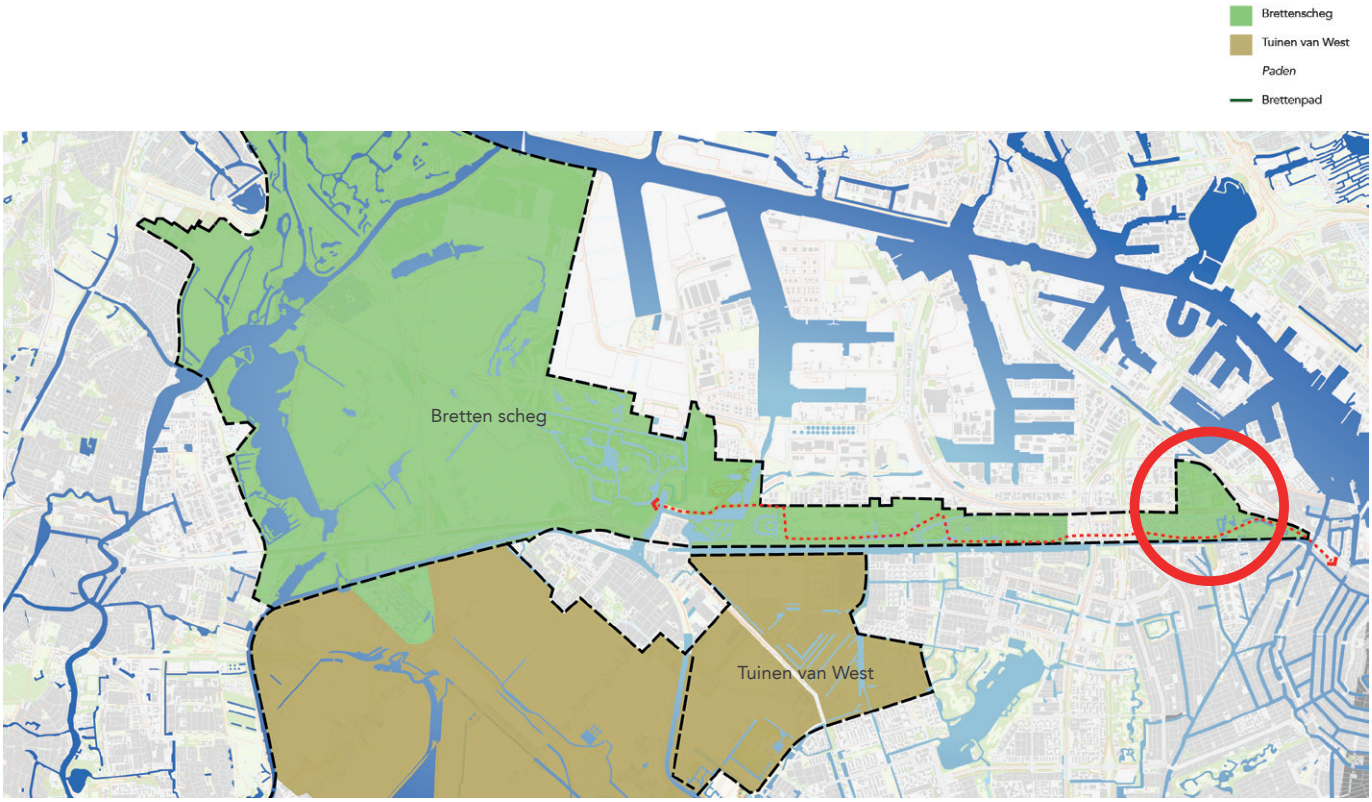

afb. 13. Relatie Bretten scheg

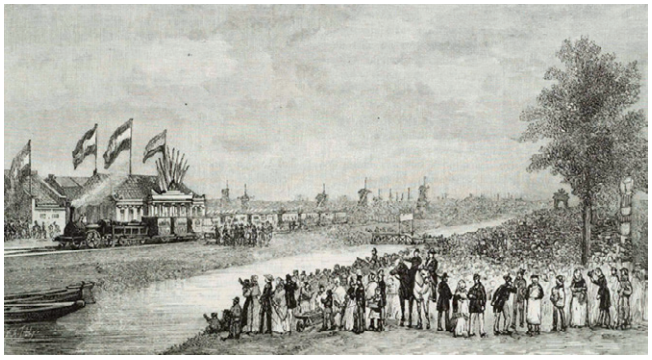

afb. 14. Het station d'Eenhonderd Roe

afb. 15. Het station d'Eenhonderd Roe

afb. 16. Westergasfabriek

afb. 17. Dorp Sloterdijk compleet, voordat de A10 werd gerealiseerd ca. 1953

afb. 18. Dorp Sloterdijk nadat de A10 is gerealiseerd

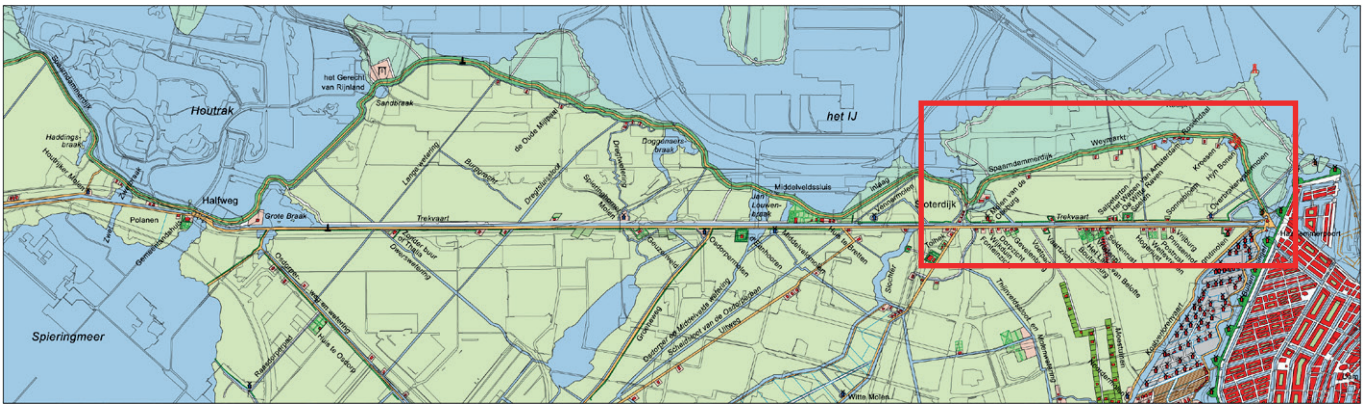

afb. 19. Het oude landschap

3.3 Kroniek van het gebied

Historische achtergrond
Het projectgebied met de aangrenzende gebieden is de afgelopen eeuwen sterk veranderd. Een fysieke relatie tussen stad en land was hier vroeger vanzelfsprekend. Maar, mede door toedoen van de industrialisatie in de vorige eeuw is deze fysieke relatie verdwenen. De industrialisatie en de realisatie van grootschalige infraprojecten, heeft de versnippering in de hand gewerkt. Van een eenduidig agrarisch landschap met een duidelijke scheiding tussen de verschillende polders middels dijken tot een tamelijk versnipperd industrieel landschap.

De inrichting van het gebied heeft een relatief korte geschiedenis en meermaals snelle veranderingen ondergaan. Lange tijd was het weiland, doorsneden door de Haarlemmertrekvaart. De Haarlemmertrekvaart was de goederenverbinding tussen de oude stad Haarlem en het nieuwe Amsterdam. Naast de trekvaart lag Sloterdijk. Dit dorp lag vóór de drooglegging aan het water en daarmee in directe verbinding met het IJ en de Noordzee. In 1839 werd tussen Amsterdam en Haarlem, langs de noordzijde van de trekvaart, de eerste spoorweg van Nederland aangelegd. Het eindstation van dit 'Ijzeren spoor' was 'd'Eenhonderd Roe' en lag ter hoogte van de huidige Gashouder in het Westerpark *(afb.14 t/m 16)*. In 1842 werd het spoor verlengd tot aan de Haarlemmerpoort. In 1886 werd het spoor omgelegd en werden de contouren van het huidige Westergasfabriekterrein zichtbaar. Binnen dit gebied is nog altijd veel van de historie te zien: gebouwen, oude dijklichamen en verkavelingspatronen. Deze overblijfselen dragen bij aan de identiteit en beleving van het gebied.

Het 19de-eeuws stadspark Westerpark
De eerste aanzet voor het Westerpark werd gedaan in het eerste officiële uitbreidingsplan van Amsterdam door de heer J. Kalff in 1875. In deze plannen was het de bedoeling om het park tussen de spoorlijnen naar Den Helder en Haarlem aan te leggen. Redenen voor de aanleg van het park kwamen voort uit de opvatting dat de hygiëne, gezondheidszorg en leefomstandigheden in de negentiende-eeuwse stad verbeterd moesten worden.

Het 'oude Westerpark' aan de oostzijde is in 1891 door landschapsarchitect Leonard Springer geopend en geheel ontworpen in de Engelse Landschapsstijl: sierlijke waterpartijen, wandelpaden en 'romantisch' groen vormen daarbij belangrijke kenmerken. Uiteindelijk is, vanwege de realisatie van de Westergasfabriek, het toenmalige stadspark verkleind qua oppervlakte

Cultuurpark Westergasfabriekterrein
Het terrein tussen de spoorlijn en de Haarlemmertrekvaart was, door een relatief geïsoleerde ligging, de ideale locatie voor een nieuwe gasfabriek in het westelijk deel van de stad. Om het water ter hoogte van de fabriek op peil te houden, werd in 1883 een sluizencomplex in de Haarlemmertrekvaart aangelegd.

Het terrein is in het najaar van 1885 in gebruik genomen door een Britse maatschappij. Uiteindelijk heeft de gemeente de gasproductie in 1898 overgenomen. Daaropvolgend is er een uitbreiding geweest met een nieuwe gashouder, die op dat moment de grootste van Europa was. In 1967 stopte men met de levering van stadsgas. Hiermee kwam een einde aan de Westergasfabriek als energieleverancier voor de stad. Aanvankelijk had men verschillende bestemmingen voor ogen zoals een tramremise, wasplaatsen voor treinstellen of het verbreden van de Haarlemmerweg. Maar de buurt was tegen deze voorstellen en de bewoners verwezen in hun pleidooi naar het eerste officiële uitbreidingsplan van Amsterdam, waar het als stadspark stond opgenomen. Vanwege dit protest kreeg de toenmalige Westergasfabriek in 1980 een groene- en recreatieve bestemming in het bestemmingsplan.

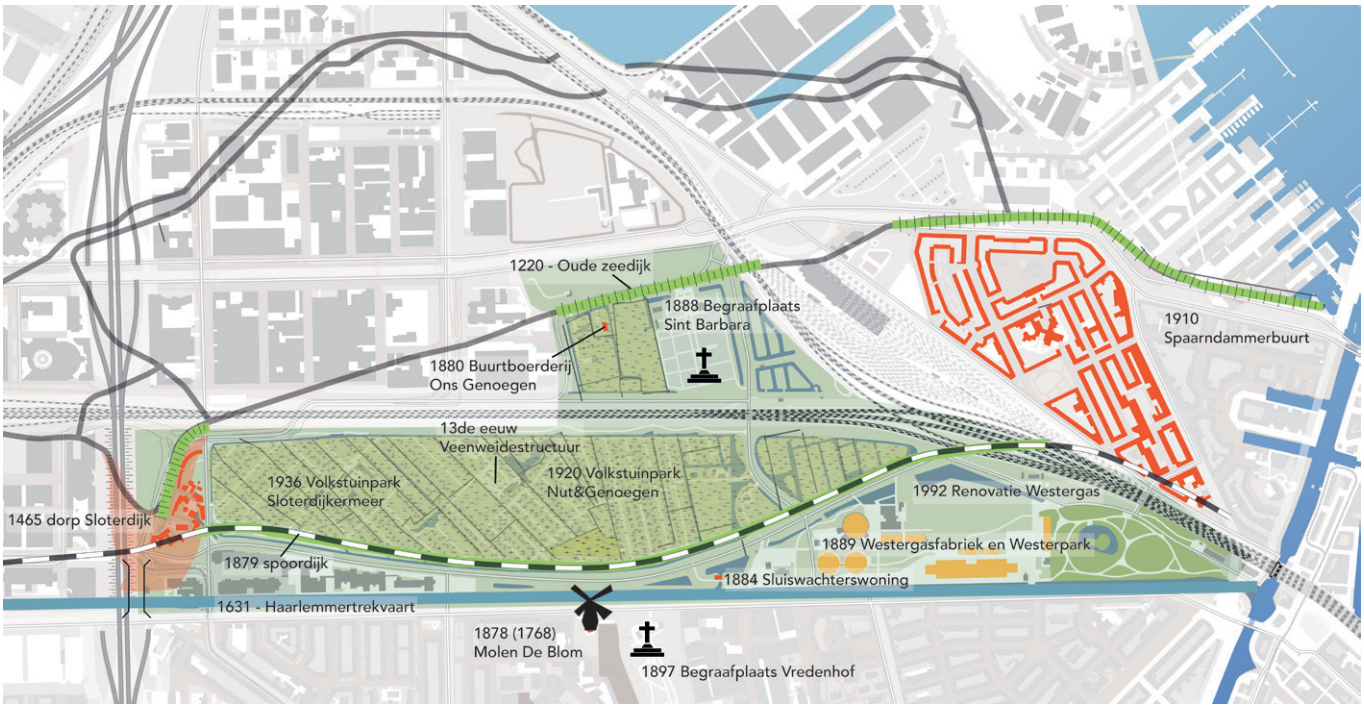

afb. 20. Aanwezige historische relicten binnen het gebied en omgeving.

afb. 21. St.Barbara ca. 1881

afb. 22. Begraafplaats Vredenhof langs Haarlemmerweg ca. 1935

In 1992 stond het terrein grotendeels leeg. Vanaf 1993 tot 2001 is het terrein tijdelijk ingevuld als culturele broedplaats en evenementenlocatie. Uiteindelijk is het Westergasfabriekterrein herontwikkeld. Ten grondslag hieraan lag het masterplan van Mecanoo Architecten.

Voor het huidige park werd een internationale ontwerpwedstrijd gehouden die door architectenbureau Gustafson werd gewonnen. In 2003 werd het Westerpark uitgebreid met het Westergasterrein, naar het winnende ontwerp. Hierna was de transformatie van het gebied grotendeels voltooid en werden de gebouwen op het terrein in gebruik genomen door Westergasfabriek BV. Nu wordt de Westergasfabriek voor cultuur, recreatie en evenementen gebruikt.

Natuur- en groengebied Westerpark
In het Westerpark bevinden zich momenteel twee volkstuincomplexen met in totaal 637 tuinen. Aan het begin van de 20ste eeuw was dit een ongerept landbouwgebied met de kenmerkende veenverkaveling, ingesloten tussen de zeedijk en polderdijken. In 1927 is men begonnen met de aanleg van het volkstuinencomplex Nut en Genoegen, rond 1950 startte de realisatie van volkstuinencomplex Sloterdijkermeer.

Het unieke binnen het huidige gebied is dat de veenverkaveling nog zichtbaar is, hierdoor zijn ook de inrichting en ordening van de volkstuinen bepaald. Vanwege de spoorverlegging in 1985 is een deel van beide volkstuinen verdwenen en daarmee ook delen van de voormalige zeedijk (Spaarndammerdijk). De opgeheven volkstuinen zijn verplaatst naar het Volkstuinpark De Bretten. In de afgelopen decennia heeft het groen zich sterk ontwikkeld, wat uiteindelijk heeft geleid tot een hoogwaardig groengebied met een hoge diversiteit aan flora en fauna binnen het Westerpark.

St. Barbara is een rooms-katholieke begraafplaats, gelegen binnen het huidige plangebied *(afb. 20 en 21)*. Van 1845 tot ca.1888 lag deze 'dodenakker' binnen de stadswal. Vanwege ruimtegebrek en de gemeentelijke uitbreidingsplannen is de begraafplaats later verplaatst naar de Spaarndammerdijk. Het ontwerp van de begraafsplaats is van Adrianus Bleijes. Er is echter maar een deel van het plan uitgevoerd. De begraafplaats is in 1893 in gebruik genomen. Langs de Haarlemmerweg ligt ook nog historische begraafplaats Vredenhof, sinds het einde van de 19e eeuw op deze locatie gevestigd *(afb. 22)*.

Het dorp Sloterdijk ligt aan de voormalige zeedijk die van Amsterdam naar Haarlem liep (de Spaarndammer- en Haarlemmerdijk). Achter deze dijk lag de Zuiderzee die toen nog niet geheel was ingepolderd. De kenmerkende hoefijzer-vorm van de dijk en het dorp Sloterdijk is mede ontstaan door de vroegere havenkom van het dorp. De huidige kerk stamt uit 1663, maar dit was niet de eerste kerk op deze plek. Zijn voorganger stamde uit 1479, maar werd verwoest door de Watergeuzen in 1573. Naast deze historische kerk nog een aantal historische dijkwoningen aanwezig die op de lijst van rijksmonumenten staan.

Het station Amsterdam Sloterdijk is in 1956 geopend aan de Molenwerf (onderdeel van dorp het Sloterdijk). Voor de realisatie moest het dorp deels gesloopt worden, hetgeen mede afbreuk deed aan het landelijke karakter. In 1985 is het station, na de verlegging van het spoor richting het huidige Station Sloterdijk, gesloopt. In de jaren '60 is de A10 West gerealiseerd, ten koste van het westelijk deel van het dorp Sloterdijk *(afb. 17 en 18)*.

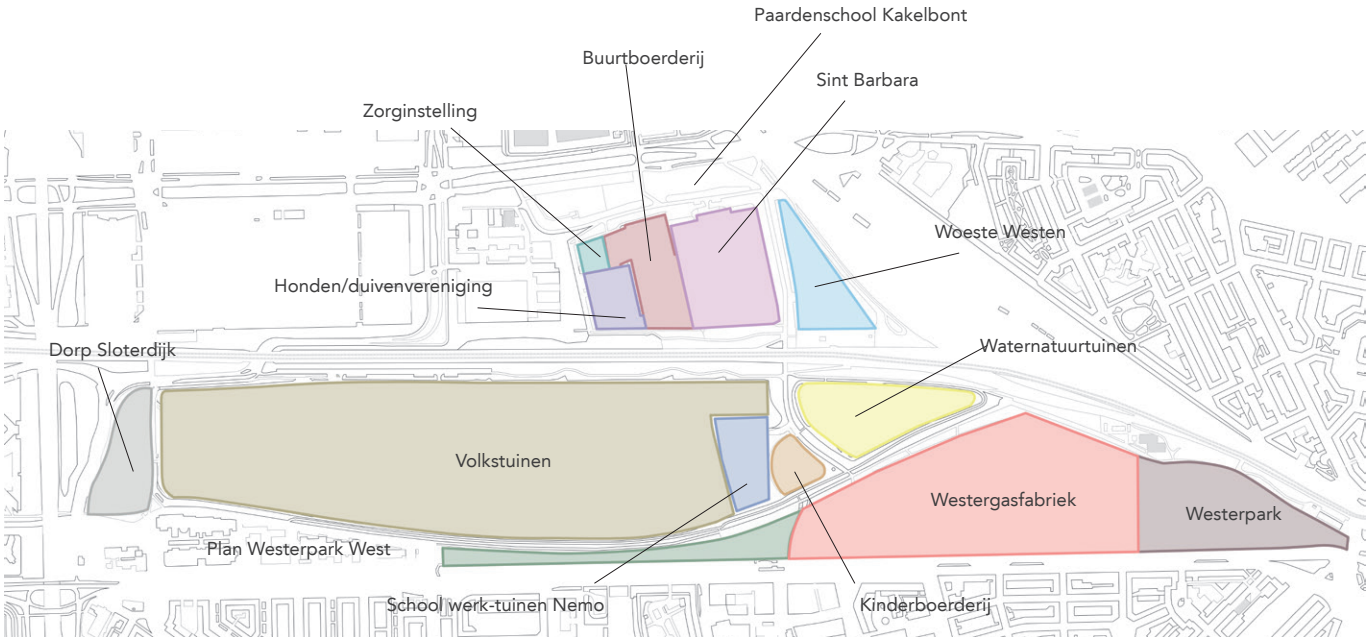

afb. 23. Belangrijkste functies

afb. 24. Speelveld Volkstuinen

afb. 25. Begraafplaats St. Barbara

afb. 26. Volkstuin Sloterdijkermeer

afb. 27. Haarlemmertrekvaart

3.4 Westerpark anno 2018

afb. 28. Volkstuinpark Sloterdijkermeer

afb. 29. Het Westerpark

afb. 30. Het Westerpark

Bestaande functies
Binnen het projectgebied geldt een zeer gevarieerd aanbod van functies *(afb.23 t/m 30)*. Elke functie heeft een eigen karakter en draagt bij aan de ruimtelijke identiteit van het gebied. Het bestaande Westerpark is rijk bedeeld met restaurants, cafés, clubs, een kinderdagopvang, korfbalvelden, een openbare tennisbaan, gemarkeerde hardlooproutes, openbare fitnesstoestellen, bedrijfsruimtes voor creatieve ondernemers, een filmhuis en televisiestudio's. Sinds kort is er ook een hotel.

In meer westelijke richting liggen een waternatuurtuin, de schooltuinen Mr. A. de Roos, de kinderboerderij Westerpark en Nemocentrum de Braeck. Daarachter liggen twee volkstuinparken: Nut & Genoegen en Sloterdijkermeer. Eveneen aan de westzijde ligt het historische dorp Sloterdijk. Aan de rand van de Haarlemmertrekvaart staan de gebouwen van het Plan Westerpark West (voormalig ING-complex).

Ten noorden van de spoorlijn bevinden zich de natuurspeeltuin het Woeste Westen, paardenschool Kakelbont, een heemtuin, begraafplaats St. Barbara, de Buurtboerderij Ons Genoegen, zorginstelling Time-being, postduivenvereniging de Postiljon en hondenvereniging de Hoofdstad.

Huidig gebruik
In het huidige gebruik is er een groot contrast tussen de intensiteit van het gebruik van de verschillende gebieden. De intensief gebruikte, openbare gebieden bestrijken een aanzienlijk kleiner deel van Westerpark dan de niet- of minder openbare gebieden. Als voorbeeld kunnen hier de volkstuinen worden genoemd: het areaal van de volkstuinen is groot, maar kent een relatief klein aantal gebruikers. Dit laatste vormt mede een kracht van dit gebied. Om de recreatieve waarde van de volkstuinen en het groenareaal te verhogen zijn de volkstuinverenigingen al enkele jaren bezig om deze toegankelijkheid te verbeteren voor andere gebruikers (die geen lid zijn van de vereniging). Onlangs hebben de besturen

afb. 31. Hoofdfietsnet Amsterdam

afb. 32. Bikeprint, werkelijke gebruiksintensiteiten fietsnetwerk

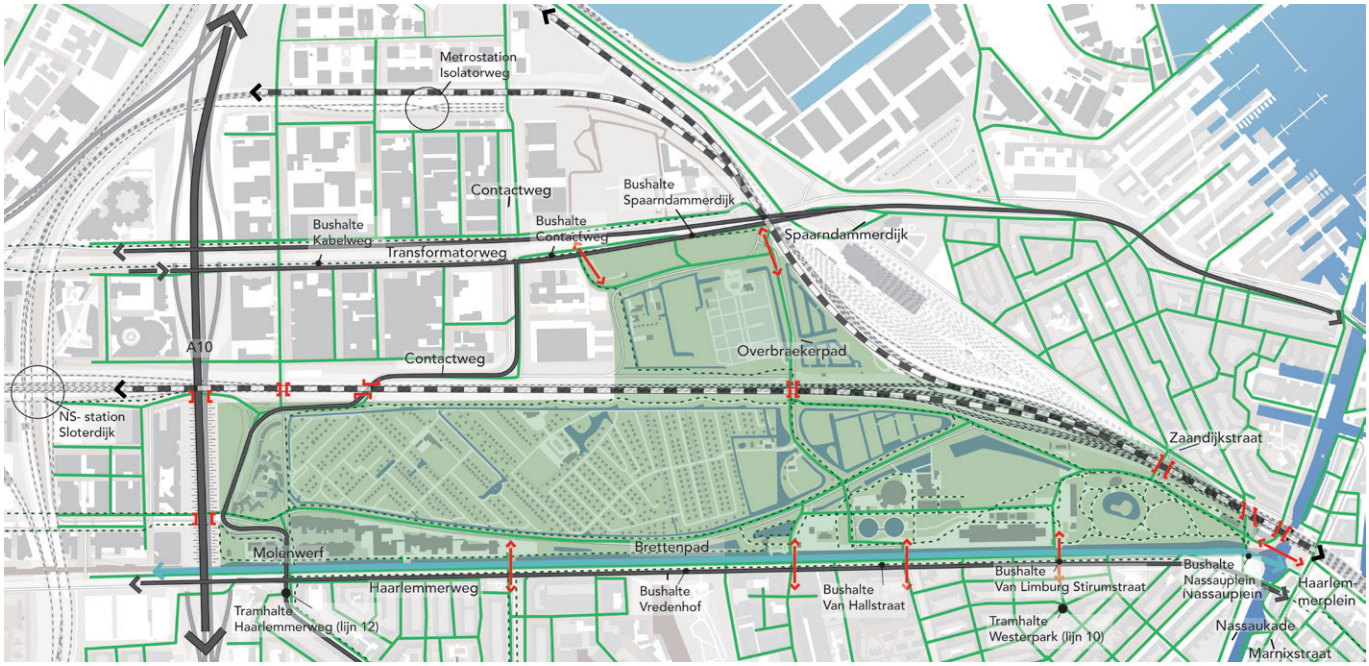

afb. 33. Huidige routes, bruggen en entrees

van de verenigingen nog verdergaande ideeën voor meer toegankelijkheid en interactie gepresenteerd in een plan van aanpak.

Netwerken langzaam verkeer
Binnen het Westerpark zijn één regionale fietsroute en meerdere stedelijke fietsroutes aanwezig. De huidige fietsroute over de voormalige spoordijk en door de Brettenzone is één van de drukste verbindingen tussen stad en regio (de drukste van Nederland) met dagelijks ca. 16.000 fietsbewegingen (bron: Verkeersregio Amsterdam).

Over het algemeen functioneren de huidige verbindingen goed. Op piekmomenten, zoals in de spits en tijdens drukbezochte festivals gedurende de zomermaanden, ontstaan er op bepaalde plekken conflicten tussen wandelaars en fietsers. Dit kan onveilige situaties opleveren en gezien de toenemende drukte in het park kan de hoeveelheid conflicten en onveilige situaties verder toenemen.

Naast de intensief gebruikte fietsroutes zijn er ook routes die relatief extensief worden gebruikt. Deze routes kunnen verbeterd worden door ze te verbreden en het toepassen van een betere verharding. Hierdoor wordt de spreiding van het gebruik over het gehele netwerk verbeterd en ontstaat een fijnmaziger netwerk.

In Amsterdam zijn er drie fietsnetwerken:

1. Hoofdnet (*afb.31*);
2. Plusnet (snelnetwerk);
3. Groen-net (aantrekkelijk en recreatief).

Vaak overlappen de netwerken elkaar. Het is denkbaar dat over tien jaar ook een supersnel netwerk voor de fiets wordt aangelegd, vooral om de te ontwikkelen gebieden (zoals Haven-Stad) te koppelen aan het centrum en andere kernlocaties. Door de strategische en centrale ligging van het Westerpark, tussen Haven-Stad en de rest van de stad in, is het fietsvraagstuk een buitengewoon belangrijke pijler voor dit programma. Op de kaart van op pagina 26 wordt d.m.v. een *bikeprint* de gebruiksintensiteit van het bestaande netwerk weergegeven *(afb. 32)*. Daarin is te zien dat de behoefte nog fijnmaziger is dan het bestaande netwerk. Ook is hierop goed zichtbaar dat de Bos en Lommerweg, die nu geen onderdeel uitmaakt van het netwerk, een tweedegraads fietsroute is met enkele duizenden fietsers per dag.

Vanuit de ontwikkeling van Haven-Stad wordt gestreefd naar een fijnmaziger netwerk met snelle doorgaande routes langs de rand en gewone routes die het park doorkruisen.

Het huidige gebied bevat vele wandelpaden. De meeste doorgaande routes zijn aan de fietspaden gekoppeld. Daarnaast is er een uitgebreid netwerk van paden die de wandelaar in contact brengt met de natuurlijke rijkdommen die het Westerpark herbergt. Alleen al in de twee volkstuincomplexen ligt er zes kilometer aan wandelpaden, een netwerk van wandelpaden met veel potentie. Bij een meer toegankelijk gebied kan dit netwerk beter worden benut.

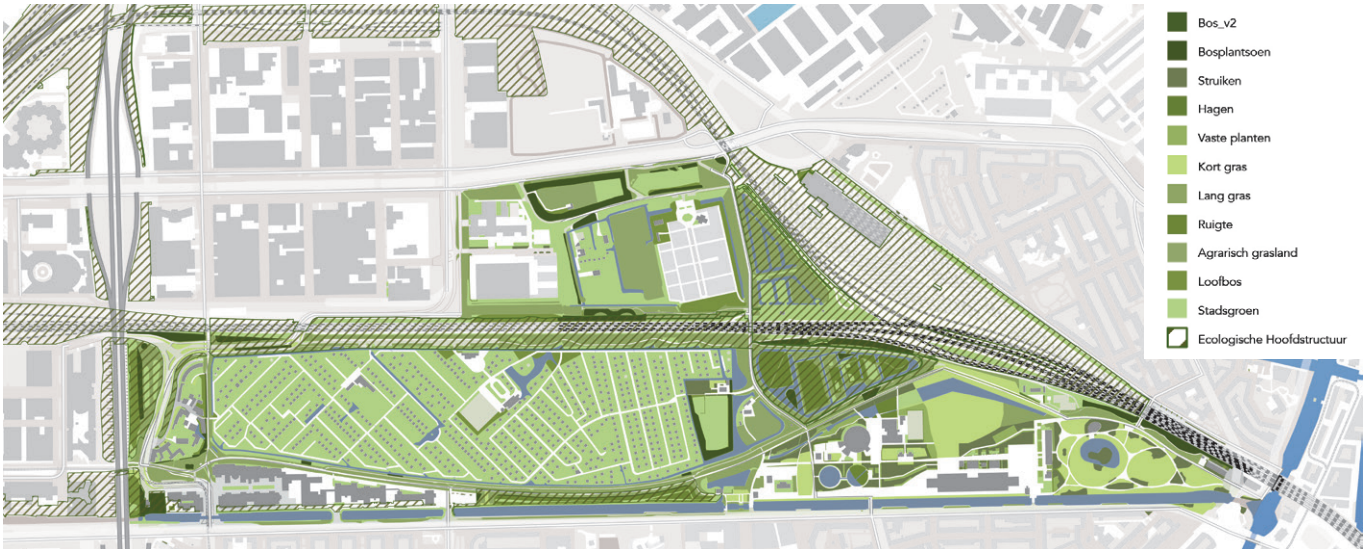

afb. 34. Het huidige landschap

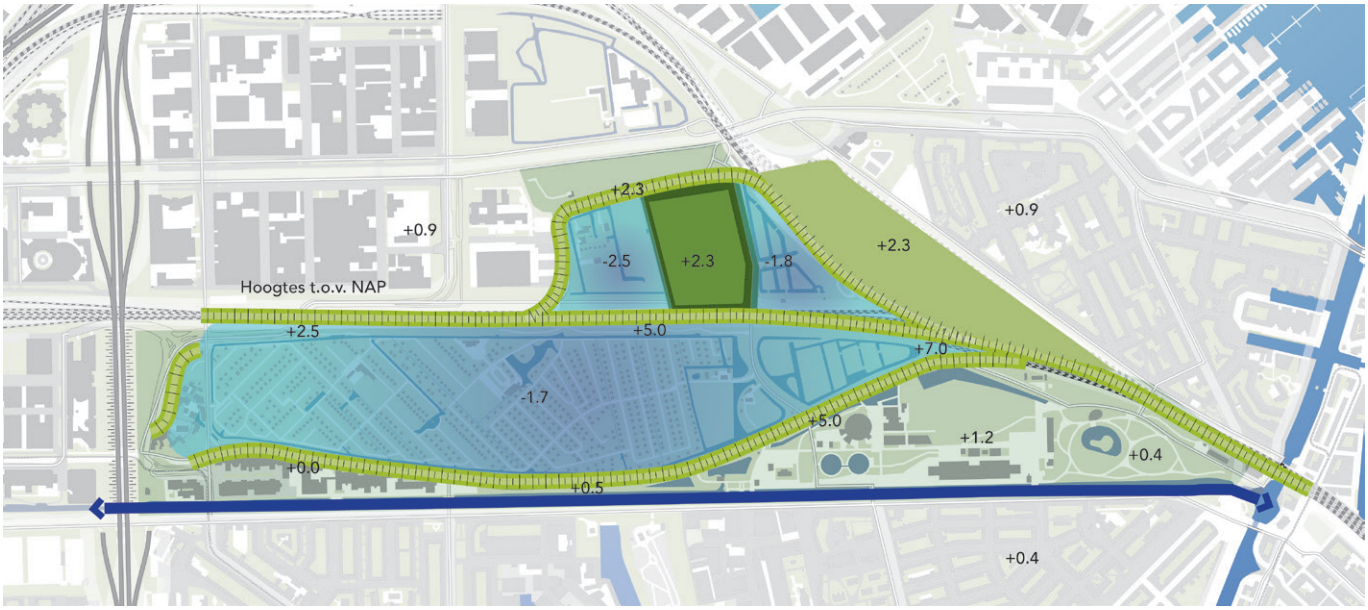

afb. 35. Topografie en bestaande maaiveldhoogtes

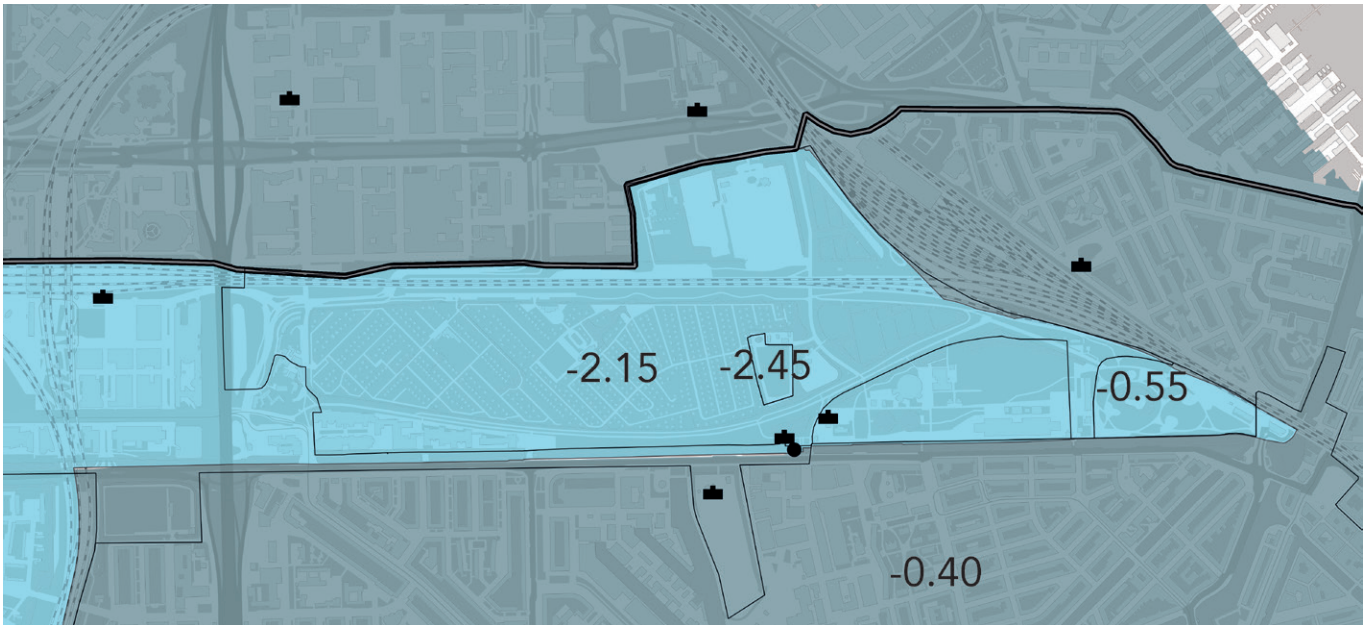

afb. 36. Waterhuishouding en peilvakken

3.5 Het huidige landschap

Bodemtypologie
De bodem van het gebied wordt hoofzakelijk gekenmerkt door twee typologieën:

1. Gebieden waar met name de historische verkaveling (polders) nog zichtbaar is, zoals bij de volkstuinen, de buurtboerderij, het Woeste Westen en de waternatuurtuinen. Hier is sprake van voornamelijk veenbodem.

2. Gebieden waar zand of een leeflaag is aangebracht. Dit is het geval bij de begraafplaats St. Barbara, sommige parkdelen van de Westergasfabriek (mede vanwege de zware verontreiniging), Plan Westerpark West (voormalig ING-complex) en de bestaande infrastructuur.

In de veengebieden zijn er problemen met de waterhuishouding. Tijdens natte periodes zijn deze gebieden minder goed toegankelijk. Daarnaast dalen (inklinking) deze gebieden, hetgeen ze extra kwetsbaar maakt voor de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast bij extreme regenval. De verschillende bodemtypes dragen bij aan de variëteit in flora en fauna. Het is van belang dat deze kenmerkende situatie daar waar mogelijk in stand wordt gehouden.

De opgehoogde gebieden hebben hun eigen problematiek. Zo moet de begraafplaats flink ophogen om de graven van het grondwater te scheiden. Het is als het ware een terp in het oude landschap. Bij eventuele uitbreiding van de begraafplaats dient het aangrenzende veengebied/weiland, ten westen van de begraafplaats, opgehoogd te worden. In het huidige Westerpark is de leeflaag (schone grond) redelijk beperkt ten aanzien van de vervuilde grond. Daarom zijn de groene vakken daar altijd verder opgehoogd. Het raamwerk, waar alle openbare paden en dijken zich bevinden, zijn opgehoogd en bieden gezonde groeiomstandigheden voor bomen en groen.

Topografie
De huidige topografie wordt gekenmerkt door vele hoogteverschillen *(afb. 35)* en is gevormd door de historische relicten zoals de voormalige zeedijk, de ophoging van St. Barbara en de diverse infrastructurele onderdelen, zoals de Ring A10 en de spoordijken. De voormalige polders waarin de volkstuinen, buurtboerderij, het Woeste Westen en de waternatuurtuinen zijn gehuisvest, liggen ca. 1,8 meter lager dan de hogere delen. Deze afwisseling van hoogtes biedt overzicht over de parkdelen zoals het grasveld van het Westerpark, maar ook intiemere besloten gebieden die lager liggen dan het bestaande maaiveld. Het draagt bij aan de beleving, oriëntatie en herkenbaarheid van het gebied.

Waterhuishouding
De waterhuishouding binnen het gebied is complex, vanwege de verschillende peilvakken en de aanwezigheid van gemalen en pompen om het water op het juiste peil houden. De verschillende peilvakken zijn weergegeven op de themakaart *Waterhuishouding en peilvakken (afb. 36)*. De juiste drooglegging is van cruciaal belang. Te nat maakt gebieden ontoegankelijk en te droog veroorzaakt verzakkingen of het verzwakken van de dijklichamen.

Het probleem in de laaggelegen gebieden is dat deze een soort badkuip vormen, waardoor bij hevige regenval problemen met afwatering ontstaan. Met name bij de volkstuinen en een deel van de schoolwerktuinen zorgt dit voor wateroverlast, waarbij de tuinhuisjes en collectieve gebouwen overstromen. Ook bij Het Woeste Westen kan de robuustheid van het gebied tijdelijk afnemen. Maar voor de ecologische waarde rondom de waternatuurtuinen zorgt het juist voor afwisseling en draagt het bij aan de natuurwaarde.

Flora en fauna
Vanwege de verschillende bodemtypes, hoogteverschillen, waterhuishouding, beheer en het gebruik van het gebied is in de afgelopen decennia een rijke flora en fauna ontstaan. Deze rijkdom, zo dichtbij het centrum van een stad, is uniek te noemen.

Er zijn hier circa 120 vogelsoorten waargenomen, waarvan bijvoorbeeld de havik, bosuil, kerkuil, baardman, blauwborst en de lepelaar bijzondere soorten zijn. De ijsvogel, die

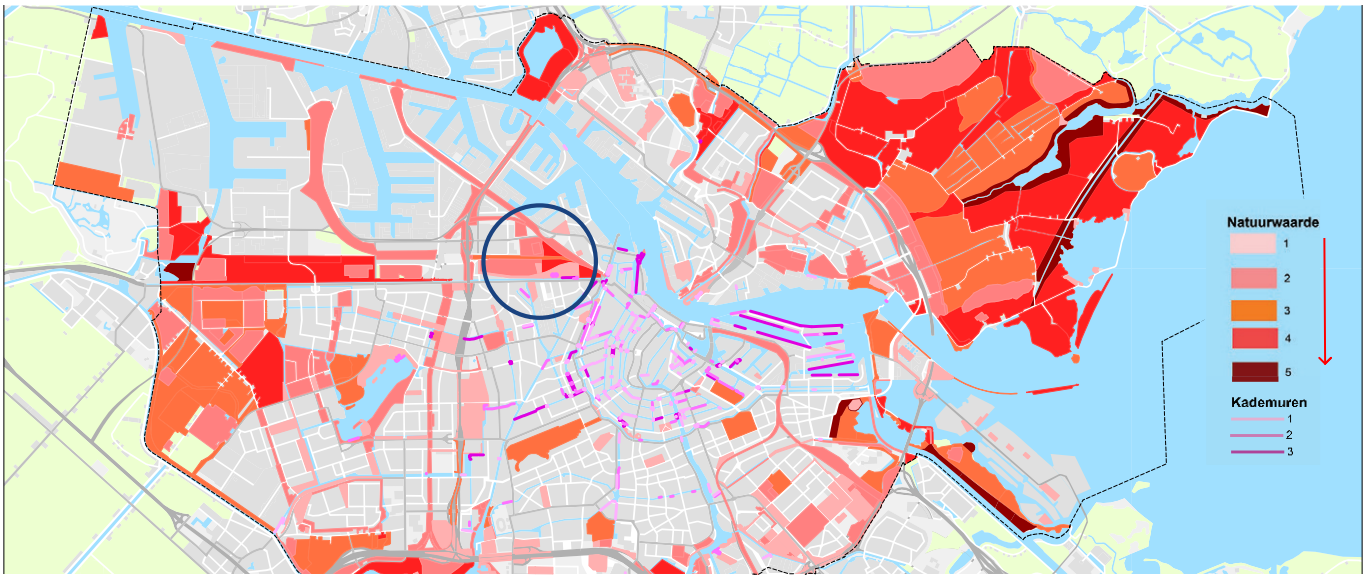

afb. 37. Natuurwaarden Amsterdam

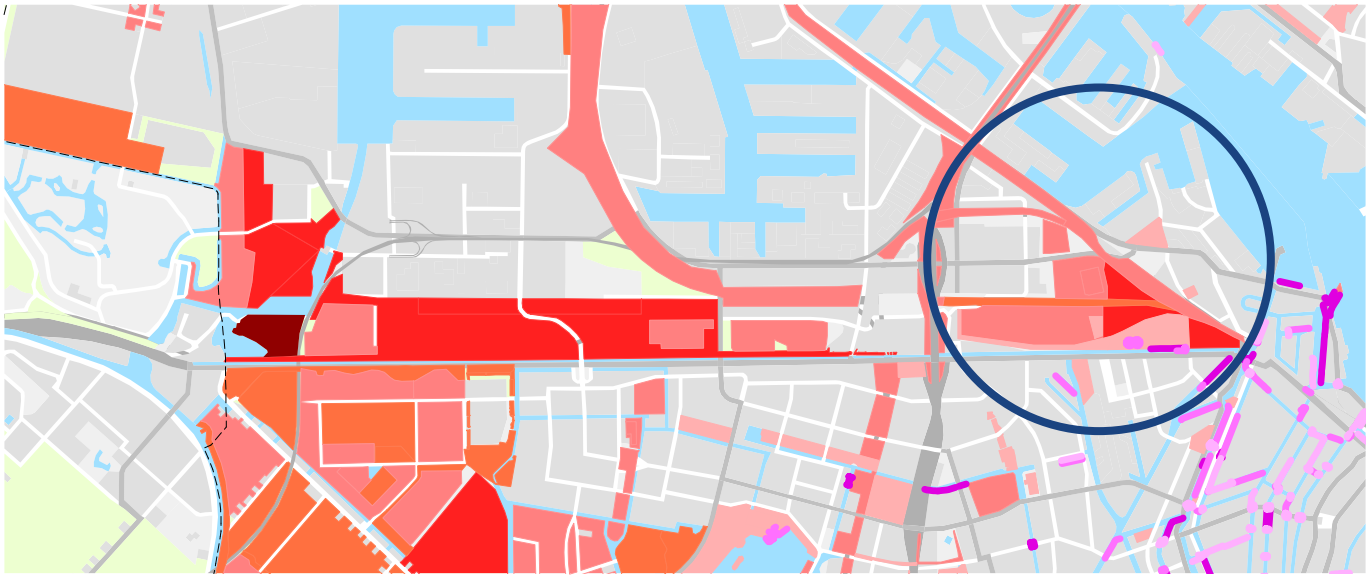

afb. 38. Natuurwaarden Amsterdam Brettenscheg

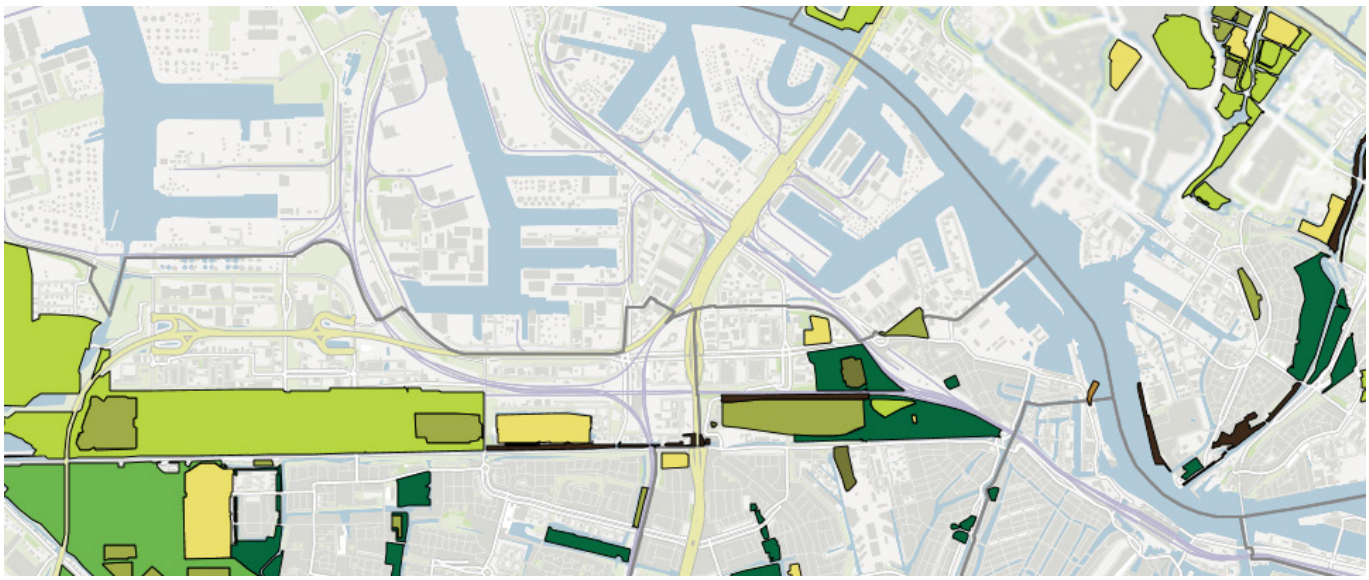

afb. 39. Overzichtskaart Hoofdgroenstructuur Amsterdam

hier meerdere nestlocaties heeft, is een ware attractie. Ook de zeldzame kwak is in 2010 en 2011 in het natuurgebied gesignaleerd. De vos, de meest bijzondere van de 7 soorten zoogdieren, laat zich laat in de avond of 's nachts ook soms zien. Het intieme ruimtelijke karakter van het park maakt observatie van de natuur goed mogelijk. Door de vereniging Nemo worden natuurexcursies georganiseerd, inclusief zicht op nestende ijsvogels. Al deze dieren zijn zeer afhankelijk van onafgebroken natuurverbindingen met het ommeland. Daarom zijn gebiedsoverstijgende natuurverbindingen uiterst belangrijk.

Door de aanwezigheid van de volkstuinen en de gevarieerde inrichting is dit deel van het gebied zeer goed bedeeld met vele soorten bomen en planten *(afb. 37 en 38)*. Een inventarisatie naar de kwaliteit en levensvatbaarheid van het aanwezige groen zal moeten plaatsvinden. Er wordt gestreefd naar het versterken van de bio-diversiteit.

Hoofdgroenstructuur
Het gebied is onderdeel van de Hoofdgroenstructuur Amsterdam *(afb. 39)*. In de Hoofdgroenstructuur zijn gebieden opgenomen waar de functies 'groen' en 'groene recreatie' de eerste prioriteit hebben. Woningbouw, werkge-relateerde functies, wegenaanleg of het vestigen van voorzieningen die verkeer aantrekken óf die ten koste gaan van groen, zijn niet in overeenstemming met de doelstellingen van de structuurvisie. Ingrepen die de recreatieve gebruikswaarde en/of de natuurwaarde verhogen, worden juist gestimuleerd.

Grondeigendom
Het grootste deel van het projectgebied is in eigendom van de gemeente *(afb. 40)*. Uitzonderingen hierop zijn de spoordijk, de begraafplaats St. Barbara en bijbehorende wei, delen van het dorp Sloterdijk en delen van het Plan Westerpark West (voormalig ING complex). Een deel van de gronden is door de gemeente in erfpacht uitgegeven. Dit geldt voor: een deel van het terrein van de Westergasfabriek, percelen van het dorp Sloterdijk en het fietspad dat deel uitmaakt van het Brettenpad. Aan de noordzijde van de spoordijk is het deel van het zorghotel en het terrein woonhuis van de paardenschool in erfpacht uitgegeven. De schoolwerktuinen, inclusief bebouwing, zijn op gemeentegronden en in beheer van de afdeling Onderwijs van de gemeente Amsterdam. Nemo huurt het gebouw van de gemeente. Daarnaast zijn er veel huurcontracten: de volkstuinen, de overige delen van de paardenschool, het kavel in de noordwest hoek van het park, de postduiven- en hondenverenigingen en delen van het dorp Sloterdijk. Hier gelden korte huurperiodes (tot 5 jaar).

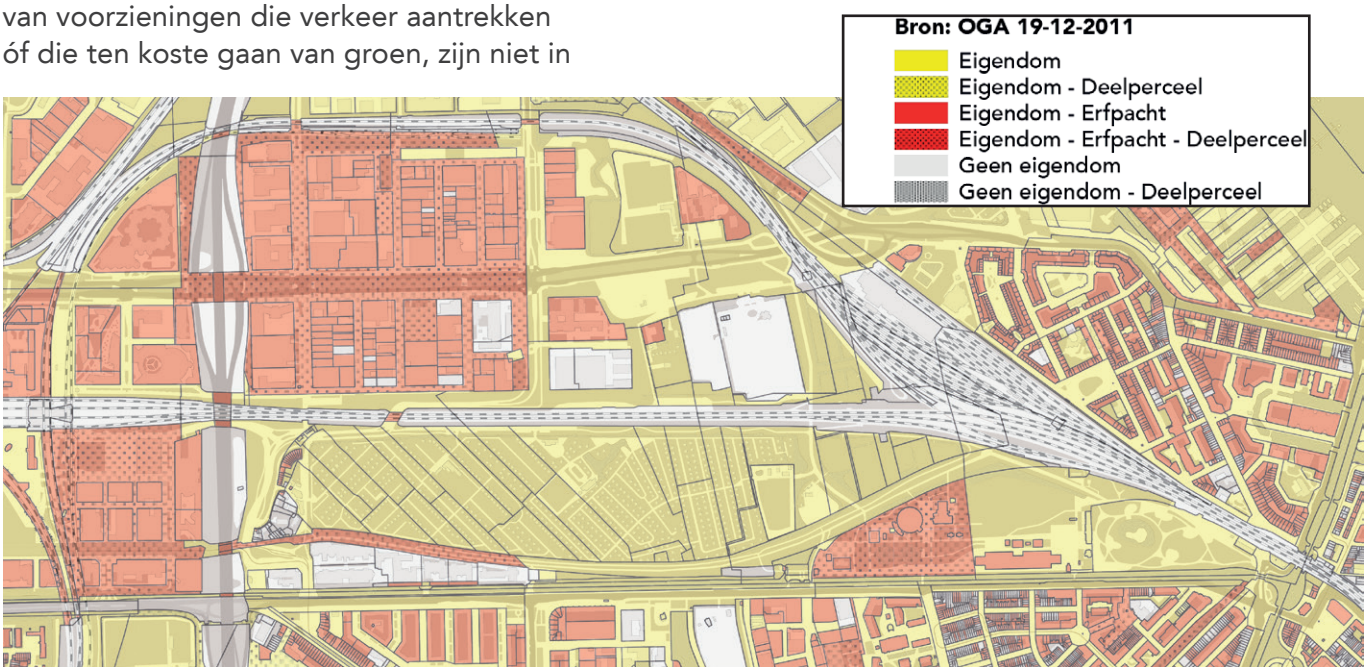

afb. 40. Eigendomssituatie gebied

afb. 41. Festival

afb. 42. Buurtboerderij 'Ons Genoegen'

afb. 43. Volkstuinen Sloterdijkermeer en Nut & Genoegen

afb. 44. Begraafplaatst St.Barbara

3.6 De huidige kwaliteiten en de wensen van de gebruikers

Naast structurele participatie in de bijeenkomsten zijn er één-op-één gesprekken geweest met verschillende stakeholders en is de Dag van het Park georganiseerd in de zomer van 2017. Daarmee is er veel input verzameld voor het verder uitwerken van dit document en de uiteindelijke visie op het toekomstige gebruik en inrichting van het Westerpark.

Omwonenden

Het dominante thema vanuit omwonenden is de overlast die zij ervaren tijdens evenementen. Dit betreft geluid, verkeer, afval en drukte binnen en buiten het park. De buurtbewoners willen minder en kleinschaliger, meer buurtgerichte evenementen. Tevens zijn er wensen m.b.t. beheer; een meer integrale aanpak zal ervoor moeten zorgen dat het park meer leefbaar wordt.

De Volkstuincomplexen

Huidige kwaliteiten

De twee volkstuincomplexen *(afb. 43)* hebben, vanwege de grote variëteit aan beplanting, een hoge botanische waarde en rijke fauna. Daarnaast beschikken de tuinen over een fijnmazige padenstructuur met een totale lengte van ca. 6 km. Er worden veel activiteiten georganiseerd, zoals excursies, kleinschalige muziekevenementen, educatieve programma's, workshops en (bijen)markten.

Wensen

De wens van de tuinders is volkstuinen te allen tijden te behouden. Daarnaast hebben de wensen vooral betrekking op het behoud van rust, de natuur en de veiligheid binnen de gebieden. De tuinders zijn zich echter terdege bewust van de noodzaak van een nieuwe koers. Hiertoe nemen zij al enkele jaren initiatieven die reeds effect hebben. Er is bereidheid om in samenwerking met de gemeente deze ingeslagen weg voort te zetten.

afb. 45. Westergasfabriek

afb. 46. Paardenschool Kakelbont

afb. 47. Schoolwerktuinen

Begraafplaats St. Barbara

Huidige kwaliteiten

De begraafplaats St. Barbara *(afb. 44)* draagt bij aan het unieke karakter van het Westerpark. Dit geldt zowel voor de natuur- als belevingswaarde. De natuurwaarde vanwege de gebiedsspecifieke beplanting. Dit is mede het gevolg van de ophoging van dit gebied met zand. Dit zorgt er namelijk voor dat hier andere type beplanting kan groeien. Dit in tegenstelling tot de beplanting van de veenweidegebieden. De belevingswaarde wordt getypeerd door het hoofdgebouw, een prachtig monument, de markante bomenlaan en de singelbeplanting rondom de begraafplaats.

Wensen

Men staat open voor het toegankelijker maken van de begraafplaats, zodat het een onderdeel wordt van het park. Daarnaast is men op zoek naar een ander businessmodel. Aangezien het aantal begrafenissen terugloopt wenst St. Barbara een crematorium.

Westergasfabriek

Huidige kwaliteiten

De huidige Westergasfabriek *(afb. 45)* heeft als kwaliteit het wisselende aanbod van cultuur, evenementen en horeca voor stad en land. Het mooie landschapsontwerp van bureau Gustafson, met als decor de voormalige fabriekshallen, gashouders en andere gasfabriek gerelateerde panden is een zeer druk bezochte plek. Tussen de cultuur, evenementen en de horeca zijn er speciale plekken waar bijzondere natuur tot ontwikkeling is gekomen. Zoals het water met een bijna tuinachtig karakter aan de noordwestkant van het gebied, tegen de oude spoordijk aan. En de twee voormalige gashouders waar twee grote vijvers in zijn gerealiseerd.

Wensen

De Westergasfabriek wil graag denken vanuit een totaalconcept Westerpark. Gezien de toenemende drukte op het Westergasfabriekterrein, achten zij de spreiding van mensen noodzakelijk, met name als het gaat om park- en groenvoorziening enerzijds en het culturele aanbod anderzijds.

De druk op het areaal van de Westergasfabriek dreigt onevenredig te worden ten opzichte van de omliggende gebieden die vele malen groter zijn en volgens hen, nog niet optimaal benut worden. Daarnaast geven zij aan dat ook het Westergasfabriekterrein beter benut kan worden, vooral het westelijk deel (Cité) maar ook de Polonceaukade en het Marktplein. Ook denken zij dat het gebied beter ontsloten moet worden met goed openbaar vervoer (metro) en een betere verbinding met het centrum (brug bij Haarlemmerpoort).

Paardenschool Kakelbont

Huidige kwaliteiten

De Kakelbont *(afb. 46)* biedt de mogelijkheid om dichtbij de stad te ervaren en te leren wat paardrijden is. Het duurzame en zelfgebouwde hoofdgebouw (deels woonhuis) is opgebouwd uit natuurlijke materialen als hout, stro en leem wat maakt dat dit gebouw een bijzondere uitstraling heeft.

Wensen

De paardenschool is zo'n 5 jaar geleden op deze locatie gerealiseerd. Men heeft uitgangspunten als dierenwelzijn en een duurzame praktijk hoog in het vaandel staan. De Paardenschool heeft een wachtlijst, en wil graag op deze locatie blijven.

Schoolwerktuinen

Huidige kwaliteiten

Net als de volkstuincomplexen heeft dit gebied een educatieve functie *(afb. 47)*. Daarnaast wordt hier invulling gegeven aan de behoefte van scholen om een kwekerij/moestuin te bezoeken. Tijdens de groeimaanden is het een bloemrijke plek. In de wintermaanden is het leeg.

Wensen

De schoolwerktuinen liggen in het hart van het park en bieden voor veel scholen educatieve praktijklessen over cultivatie van planten. Deze lessen worden vanuit het onderwijs steeds belangrijker geacht in een steeds intensiever bebouwde stad. Dit zal ook een welkome functie zijn voor kinderen van de nieuwe bewoners. Ook de schoolwerktuinen blijven graag binnen het park. Een goede, tijdig voorbereide verplaatsing is bespreekbaar, vooral als het naar een gebied is zonder wateroverlast.
Op dit moment heeft men namelijk tijdens intensieve of langdurige neerslag overlast van water aan de zuidkant van het terrein.

Het Woeste Westen

Huidige kwaliteiten

Het Woeste Westen *(afb.48)* is gehuisvest op een bestaand stuk veenweidegebied met de kenmerkende kavelstructuur en het water dat bijna hetzelfde niveau heeft als het maaiveld. De afwisseling van natte/drassige situaties in het najaar en winter met de drogere periodes eind voorjaar en zomer leveren een bijdrage aan de natuurwaarde van het gebied. Het Woeste Westen biedt natuureducatie en spelen in de natuur voor kinderen. Het heeft een succesvol programma, met ruim 50.000 bezoekers per jaar, dat vooral via scholen wordt gecommuniceerd. Het stadsdeel subsidieert een deel van de kosten.

Wensen

Het Woeste Westen is een stabiele functie. Het stadsdeel en de beheerders geven aan, dat de natuurspeeltuin niet veel verder kan uitbreiden, omdat het relatief natte terrein, na intensief gebruik, tijd nodig heeft om te herstellen.

Nemo

Huidige kwaliteiten

De wandelaarsvereniging levert een bijdrage aan de verscheidenheid aan programmering binnen het huidige Westerpark.

Wensen

De wandelaarsvereniging Nemo verzorgt natuureducatie voor kinderen met presentaties en wandeltochten. Nemo zou graag zien dat dit wordt uitgebreid tot een park-brede activiteit. Ecologie is voor hen het hoofdthema in het park.

De Duiven- en hondenverenigingen

Huidige kwaliteiten

De verenigingen *(afb. 49)* hebben een particuliere functie en zijn niet goed ingepast in het landschap. Beide partijen bieden, evenals Kakelbont een specifieke functie dichtbij de stad.

Wensen

De twee dierenverengingen zitten al tamelijk lang in het gebied. Het zijn terreinen die alleen voor leden en klanten toegankelijk zijn. Beide zijn bereid om te verhuizen mits zij op tijd goede alternatieve locaties krijgen en schadeloos worden gesteld.

Waternatuurtuinen

Huidige kwaliteiten

De waternatuurtuinen *(afb. 50)* hebben, evenals het Woeste Westen, de kenmerkende veenverkaveling met de daarbij behorende nattere en drogere periodes. Dit drassige natuurgebied met riet en wilgen, heeft de hoogste biodiversiteit in de ruime omgeving. In het najaar, wanneer het riet wordt gemaaid, ontstaat een open veenweidelandschap. Dit zorgt voor afwisseling in het gebied al geheel.

Wensen

Vrijwilligers en de gemeente houden de natuurgebieden in stand. Ook daar verzorgen vrijwilligers natuurexcursies. Men wil behoud van de gebieden.

afb. 48. Woeste Westen

afb. 49. Duiven- en hondenvereniging

afb. 50. Natuurgebied waternatuurtuinen

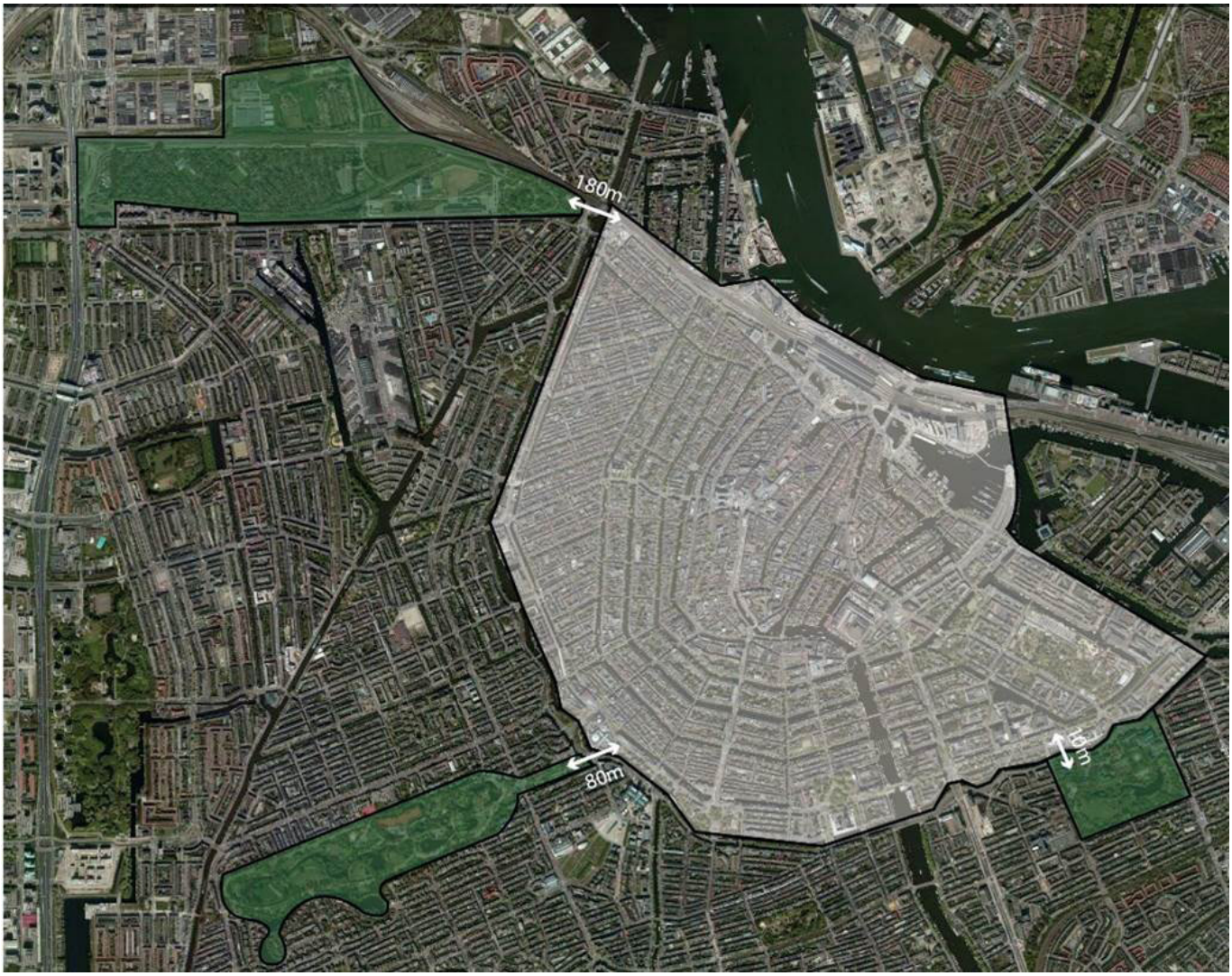

afb. 51. Westerpark - "midden in' de stad"

4. Uitgangspunten

In dit hoofdstuk komen de verschillende uitgangspunten aan bod, die bij het toekomstbestendig maken van het Westerpark van belang zijn. Ten grondslag aan deze uitgangspunten liggen twee bestuurlijke hoofddoelstellingen:

- **Het ontwikkelen van een duurzaam, toekomstbestendig- en leefbaar stadspark.**
- **Het versterken van de ecologische-, groene- en culturele kwaliteiten.**

Tijdens de bijeenkomsten die sinds 2016 zijn gehouden, is uitvoerig gesproken over de toekomst van het park. Het resultaat hiervan is onder te verdelen in enerzijds uitgangspunten die de leidraad vormen voor de uitvoering van de deelprojecten, anderzijds de concrete ideeën m.b.t. voorzieningen die uitgevoerd kunnen worden binnen deelprojecten. De uitgangspunten worden in dit hoofdstuk behandeld, de ideeën voor voorzieningen zijn in het beeldkwaliteitsplan *(zie pag 63.)* opgenomen.

De uitgangspunten in dit hoofdstuk zijn los van elkaar benoemd. Dat betekent niet dat deze uitgangspunten niet met elkaar verbonden zijn. Elk uitgangspunt kent overlap met één of meerdere andere uitgangspunten. Aan het einde van het hoofdstuk is van alle uitgangspunten een overzicht gemaakt *(zie pag.58-59)*.

De hoofduitgangspunten:

1. **Gebiedsoverstijgende- en landschappelijke lijnen worden versterkt.**
2. **Het raamwerk van de openbare ruimte, inclusief de entrees naar het park, wordt uitgebreid en meer samenhangend gemaakt.**
3. **De historische landschappen worden gehandhaafd en waar mogelijk versterkt.**
4. **De natuurwaarden (o.a. bomen en struiken) worden gehandhaafd en versterkt.**
5. **De (sociale) veiligheid wordt verbeterd.**
6. **Bestaande functies vormen het startpunt voor de toekomst en mogelijkheden voor nieuwe functies worden op zorgvuldige wijze onderzocht.**
7. **Het park wordt duurzaam ontwikkeld.**
8. **Kunst en cultuur hebben een belangrijke rol in het proces.**
9. **De waterhuishouding wordt verbeterd.**
10. **Het proces van planvorming en uitvoering binnen de functies wordt samen met de gebruikers uitgewerkt.**
11. **Het beheer van het park, inclusief de evenementen wordt integraal opgepakt.**

De landschappelijke lijnen worden versterkt

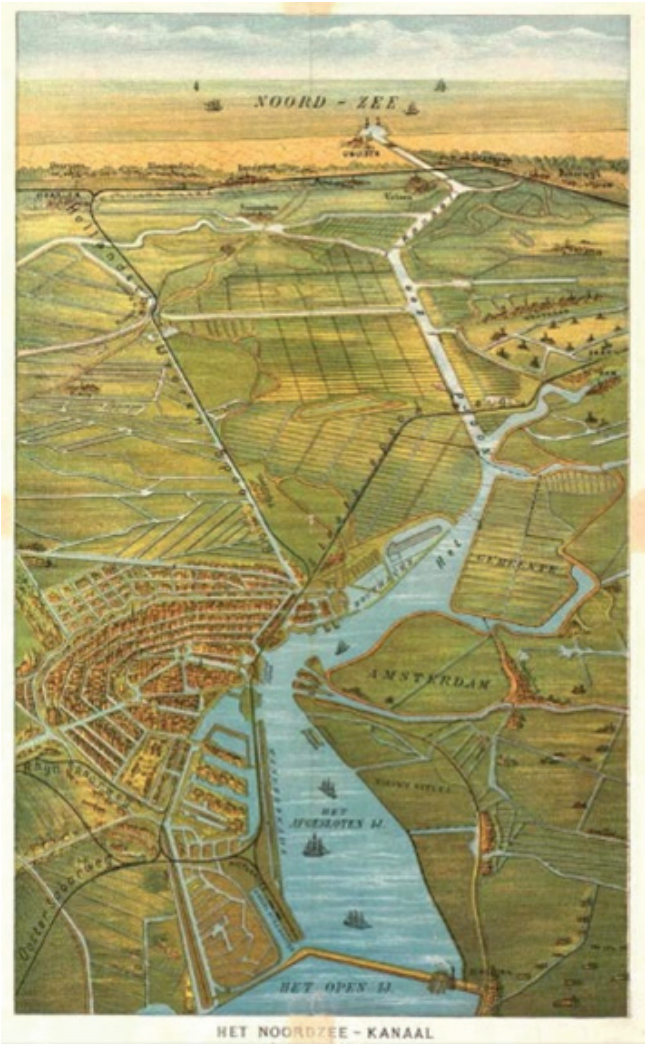

afb. 52. Links boven, de Haarlemmertrekvaart en het IJzeren spoor

4.1 Gebiedsoverstijgende- en landschappelijke lijnen worden versterkt

Toelichting
Landschappelijke en/of cultuurhistorische lijnen zijn belangrijke dragers van de identiteit van een gebied. Zij verbinden het gebied met de omgeving en kunnen benut worden voor de versterking van de ruimtelijke beleving in het gebied. Er zijn meerdere belangrijke landschappelijke lijnen in het Westerpark. De drie belangrijkste zijn de Haarlemmertrekvaart, de oude zeedijk en de oude spoordijk. Deze laatste wordt veel gebruikt als fiets- en wandelpad en heeft een mooie bomenlaan. De eerste twee lijnen hebben veel meer potentie dan nu in hun huidige staat.

De Haarlemmertrekvaart is een van de oudste en meest belangrijke landschappelijke- en cultuurhistorische elementen *(afb. 52)*. Het belang van de vaart tussen Haarlem en Amsterdam, wordt met de huidige inrichting nauwelijks benadrukt. Het is de enige continue natte verbinding in de Bretten en heeft daarmee een hoog ecologische potentie. Daarnaast biedt het mogelijkheden voor recreatie.

De tweede belangrijke landschappelijke lijn is de oude zeedijk is prachtig zichtbaar vanaf het noordelijke- en noordwestelijke deel van het park. De westhelling van de dijk is echter zwaar verwaarloosd. Het vormt de achterkant van de daar aanwezige gebouwen. De teen van de dijk grenst aan onaantrekkelijke, hoge hekwerken en is begroeid met brandnetels. Het verdere verloop van de dijk richting Sloterdijk-Centrum heeft ook weinig kwaliteit. Het lijkt niet meer dan een grasheuvel en vervult niet de waterstaatkundige functie die het van oudsher had.

De oude spoordijk uit 1881 vormt de derde belangrijke landschappelijke lijn in het park, ook bekend als het huidige ‘Brettenpad’. Het is een hooggelegen, waterstaatkundige dijk met een laan van Essenbomen. Het is nu al één van de drukste regionale fietsverbindingen van

Nederland. De toegenomen aantallen fietsers en voetgangers op deze route, vraagt om meer ruimte met brede paden. Het lager gelegen, smalle voetpad biedt onvoldoende ruimte voor kleine wandelgroepen. Het creëren van meer ruimte heeft hier dan ook de hoogste prioriteit.

4.1.1 De ecologische- en recreatieve potentie van de vaart tussen Amsterdam en Haarlem wordt verbeterd.

Aanpak
In samenwerking met belanghebbenden: twee stadsdelen, gebieden Sloterdijk-Centrum, aangrenzende sportparken, Westerpark-West en het Westerpark/WGF onderzoeken welke concrete verbeteringen gedaan kunnen worden. Een voetpad langs de noordzijde van de vaart, is daarbij een belangrijk doel. De referentie naar het oude IJzeren spoor zal bij het uitwerken van het ontwerp een thema kunnen zijn.

4.1.2 De oude zeedijk wordt als een autonoom en kenmerkend landschappelijk element in ere hersteld.

Aanpak
In samenspraak met projectgroep Sloterdijk I (zuidkant en zuidwesthoek) wordt de omgeving van het huidige spoordijk ontworpen. De voorgenomen opheffing van de autoverbinding Contactweg – Sloterdijkerweg, die de dijk kruist en ruimtelijk verzwakt, biedt veel mogelijkheden voor verbeteringen. Dit laatste wordt reeds onderzocht.

4.1.3 De naam "Brettenpad" wordt ter vaststelling aangeboden aan de straatnamencommissie. Het pad wordt verbreed, met behoud van de bestaande bomen, om voetgangers meer en veiliger ruimte te bieden.

Aanpak:
Onderzoeken hoe het pad verbreed kan worden, zonder de groeiomstandigheden voor de bomen te verslechteren. Tevens moet de gezondheid van de bomen (waaronder de vatbaarheid voor de essenziekte) onderzocht worden. Daarnaast moeten er wandelverbindingen komen tussen dit pad en het pad langs de noordzijde van de Haarlemmertrekvaart. Tegelijkertijd zal de verblijfskwaliteit (nu niet aanwezig) in de ruimte tussen de twee paden worden verhoogd.

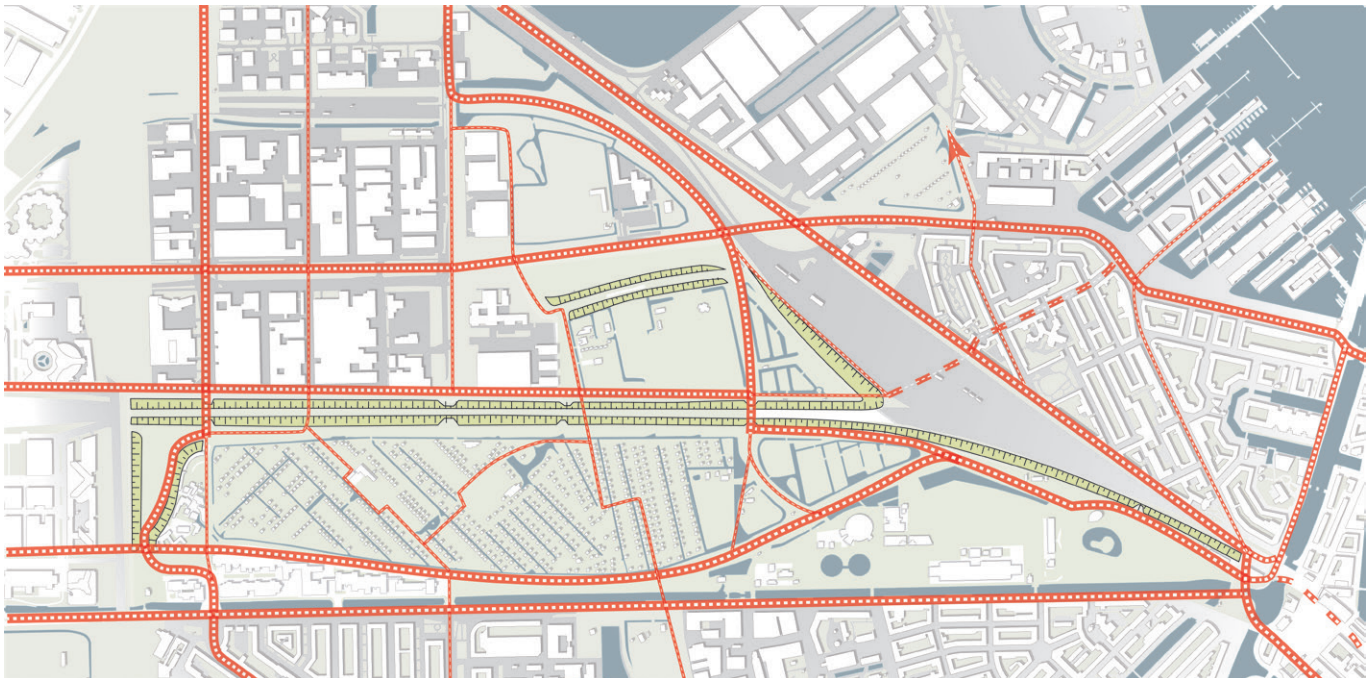

afb. 53. Gewenste langzaamverkeer-routes (routes in volkstuinen indicatief)

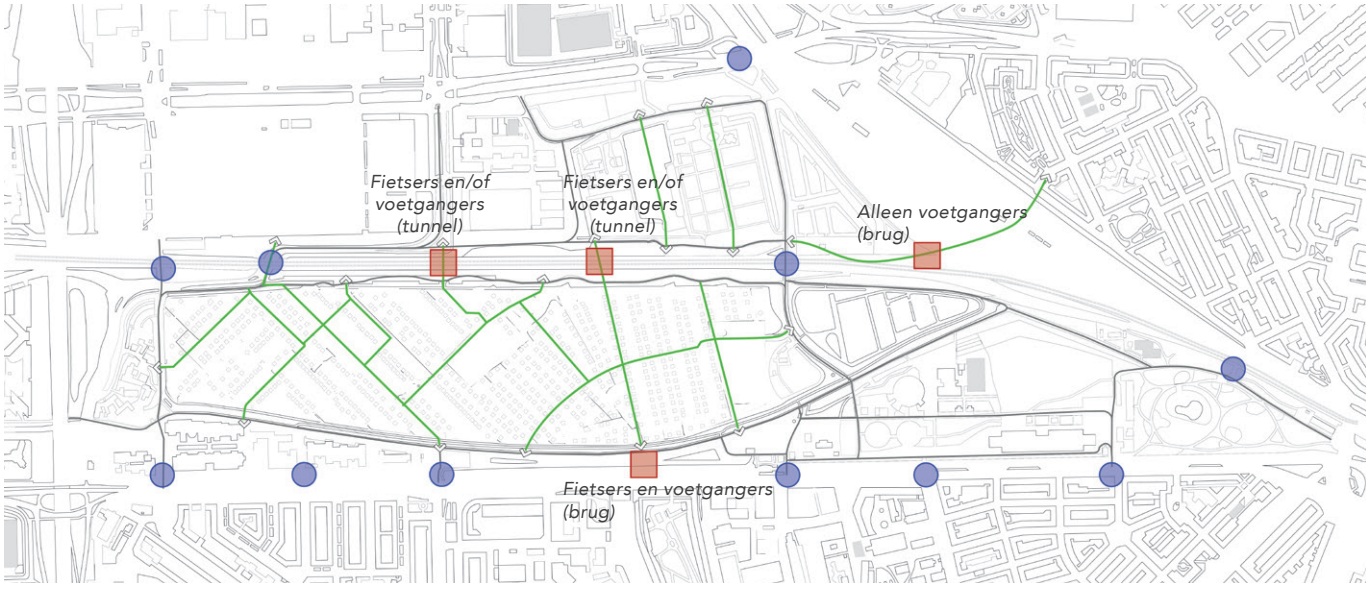

afb. 54. Gewenste bruggen, tunnels en wandelpaden

Bestaande onderdoorgang / brug

Gewenste onderdoorgang / brug (indicatief)

4.2 Het raamwerk van de openbare ruimte, inclusief de entrees naar het park, wordt uitgebreid en meer samenhangend gemaakt.

Toelichting
De fiets- en voetpaden, groene bermen, taluds en waterstructuur vormen samen het raamwerk van het Westerpark. Dit raamwerk is nu willekeurig ingericht, daarmee wordt de openbare ruimte van het Westerpark niet optimaal benut. Door het aanbrengen van meer samenhang tussen de verschillende onderdelen van het raamwerk, kan een nog sterkere parkidentiteit worden gecreëerd.

Samen met de spoordijken, beslaat het raamwerk een derde van het Westerpark. Veelal is dit raamwerk zeer extensief ingericht: het kan op veel plekken geen grote hoeveelheden bezoekers aan. Om tegemoet te komen aan de toenemende drukte in de stad, zal het raamwerk worden uitgebreid en geoptimaliseerd, zodat er meer ruimte voor verblijf ontstaat. Op deze wijze kunnen ook rustige delen van het park worden behoed voor excessieve drukte. Daarnaast ligt het park strategisch tussen het toekomstige Haven-Stad en het centrum in en kan het zeer directe-, aantrekkelijke fietsverbindingen bieden. De bestaande routes kunnen worden geoptimaliseerd en ook kunnen nieuwe parkpaden worden aangelegd *(zie indicatie afb. 53)*.

Ondanks de huidige vier onderdoorgangen, vormt de spoordijk een barrière tussen de verschillende gebieden van het Westerpark. Tussen de Contactweg en Overbrakerpad, evenals tussen de Transformatorweg en de Zaandijkstraat is er een deel van ruim één kilometer zonder onderdoorgangen. Dit komt de ruimtelijke samenhang en beleving van het Westerpark als geheel niet ten goede.
In de toekomst zullen de volkstuinen en de begraafplaats meer deel gaan uit maken van het Westerpark. Men moet in ieder geval overdag er doorheen kunnen lopen. Te zijner tijd zou dit ook voor fietsers moeten gelden; niet als doorgaande en snelle geasfalteerde fietspaden, maar als langzame en aantrekkelijke parkpaden. De partijen staan open voor deze veranderingen, mits veiligheid van de eigendommen gewaarborgd wordt.

4.2.1 Door het park worden voor fietsers en voetgangers nieuwe en openbare verbindingen gerealiseerd. Deze verbindingen lopen over en onder de spoordijk door.

Aanpak
De financiële- en technische haalbaarheid van vier extra verbindingen wordt onderzocht. Er wordt gekeken naar twee gecombineerde fiets- en voetgangersverbindingen. Een onder het spoor door en een over de Haarlemmertrekvaart. Daarnaast worden twee voetgangersverbindingen over het spoor onderzocht *(afb. 54)*. De te kiezen locaties van de verbindingen hebben vanuit stedenbouwkundig, verkeerstechnisch en/of landschappelijk oogpunt een 'strategisch' belang.

afb. 55. Referentie verbinding door de tuinen

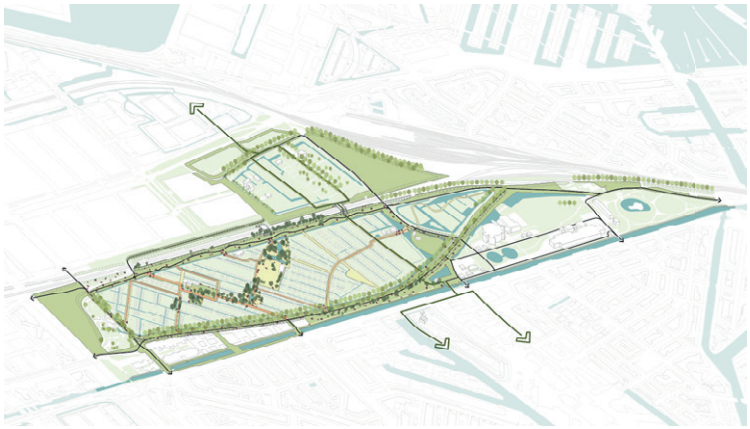

afb. 56. Principeschets verbinding in relatie tot aangrenzende gebieden

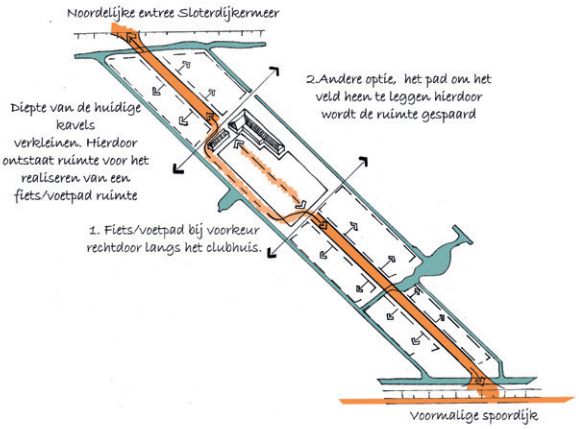

afb. 57. Principeschets verbinding door de volkstuinen

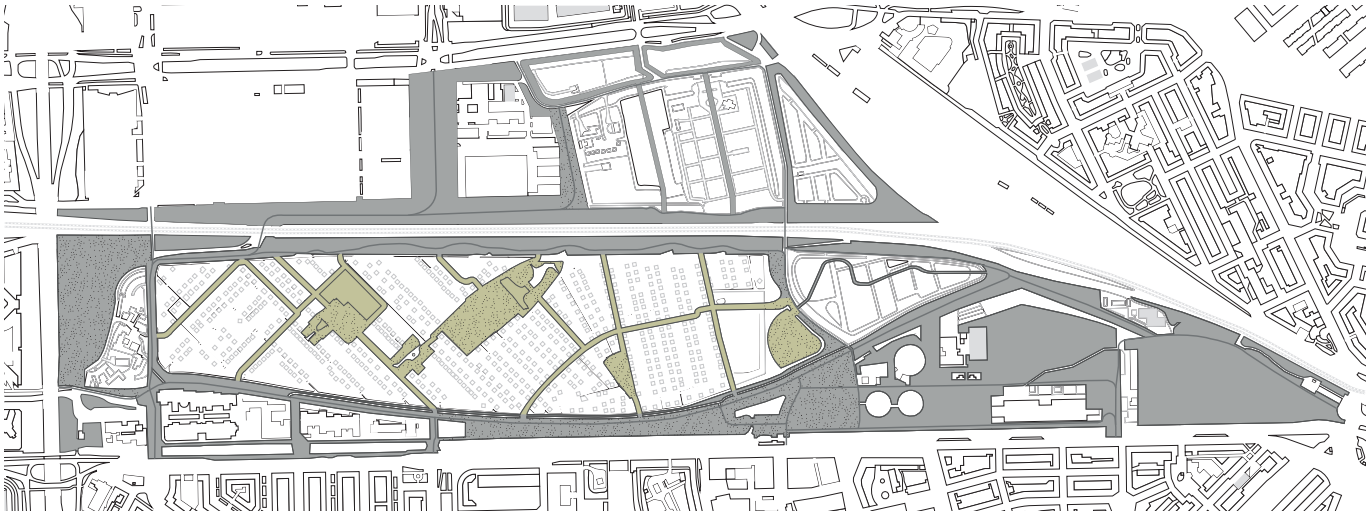

afb. 58. Het raamwerk

bestaand raamwerk

potentile uitbreiding raamwerk

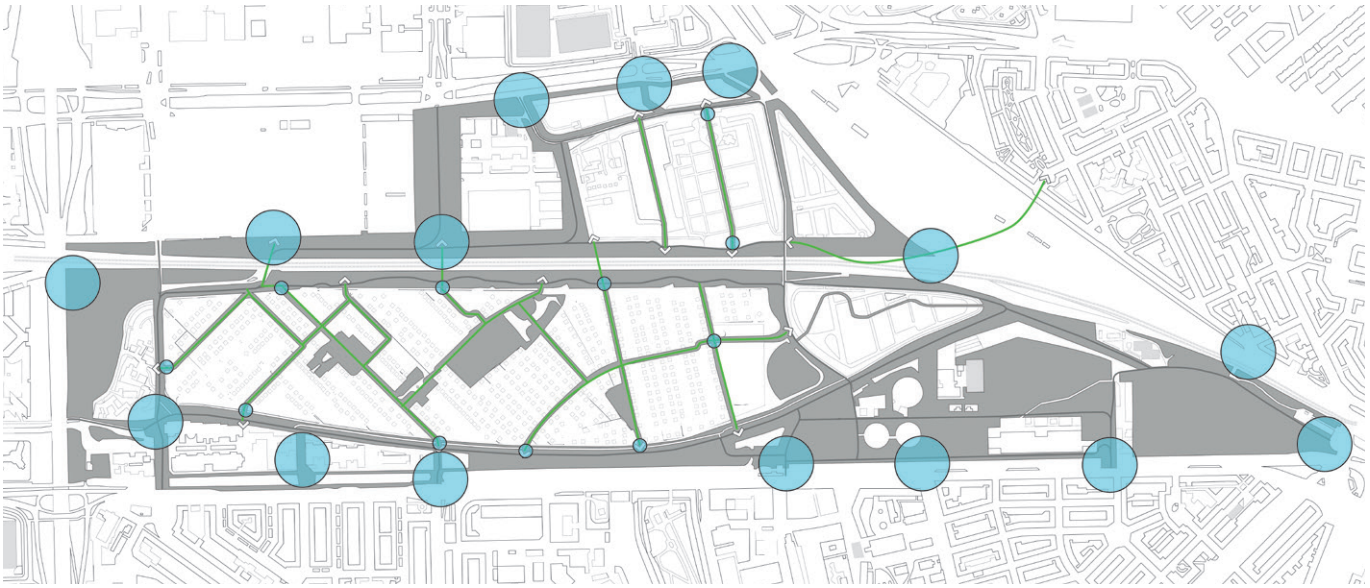

Park-entrees

Poorten, gewenst

afb. 59. Parkentrees en poorten

4.2.2 De functies in het park krijgen meer in- en uitgangen en de hoofdverbindingen door het park worden voor iedereen toegankelijk.

Veel van de huidige functies hebben een entree die ook als uitgang moet worden gebruikt. De mogelijkheid om door het park te slenteren en verschillende entrees te gebruiken wordt daarmee verhinderd.

Aanpak
Er moet een fijnmazig netwerk komen door het gehele park (dus ook door de bestaande functies). Veelal zijn de routes nu al ten dele aanwezig, maar men loopt momenteel nog tegen een dicht hek aan. De hoeveelheid in- en uitgangen zal geleidelijk worden uitgebreid. De gemeente zal samen met de belanghebbenden op korte en lange termijn plannen maken voor een betere toegankelijkheid in de deelgebieden.

- Volkstuinvereniging Sloterdijkermeer en Tuinpark Nut en Genoegen hebben beide één hoofdingang en één neveningang. De volkstuinen zijn momenteel niet met elkaar verbonden. In de toekomst zullen er meerdere in- en uitgangen moeten zijn. Daarnaast zullen ze onderling beter verbonden worden.

- Begraafplaats St. Barbara heeft nu één hoofdingang, maar vanuit de parkstructuur is een extra ingang wenselijk. Dit zal plaatsvinden in overleg met de eigenaar.

- In tuincomplex Sloterdijkermeer mag nu ook gefietst worden. Toekomstige fietsroutes worden ingericht als parkpaden. Dit zijn paden die qua beeld mooi passen in de specifieke omgeving (dus geen rood asfalt). Ook zijn de paden zodanig vormgegeven met een indirecte routering, dat snelheden tot een minimum beperkt blijven *(afb. 56 en 57)*. De gewenste hoofdverbindingen zijn schetsmatig op de kaart 'Het raamwerk' aangegeven *(afb. 58)*.

4.2.3 De parkentrees worden mooi, herkenbaar, uitnodigend ingericht en er worden entrees toegevoegd.

Een park met zoveel verschillen behoeft ook samenhang. Het maken van herkenbare entrees is een klassiek methode om de identiteit van het park te versterken. Dat is nu, zeker in het westelijke deel, niet het geval.

Aanpak
De entrees van het Westerpark worden met kunstzinnige 'poorten' gemarkeerd. Stalen kunstwerken en inrichtingselementen zijn nu beeldbepalende onderdelen van het park. In een nog op te zetten kunstproject zullen de entrees worden vormgegeven van staal en geleidelijk worden uitgevoerd *(afb. 59)*.

4.2.4 Het raamwerk wordt meer samenhangend ingericht.

Het raamwerk is nu willekeurig ingericht, daarmee wordt de openbare ruimte van het Westerpark niet optimaal benut. Door het aanbrengen van meer samenhang tussen de verschillende onderdelen worden de verblijfsplekken van het Westerpark verbeterd.

Aanpak
Met uitzondering van de twee hoofdfietspaden, is het raamwerk binnen het huidige park zeer extensief ingericht, met nauwelijks ruimte voor recreatie en verblijf. De uitbreiding van de ruimte voor recreatie en verblijf krijgt prioriteit. De gebruiksmogelijkheden van de twee genoemde fietspaden worden verbeterd. Dit geldt ook voor de geleidelijke uitbreiding van het raamwerk binnen de bestaande functies. Met een duidelijke hiërarchie, samenhangende materiaalkeuze en uitgekiende details wordt er meer samenhang gecreëerd.

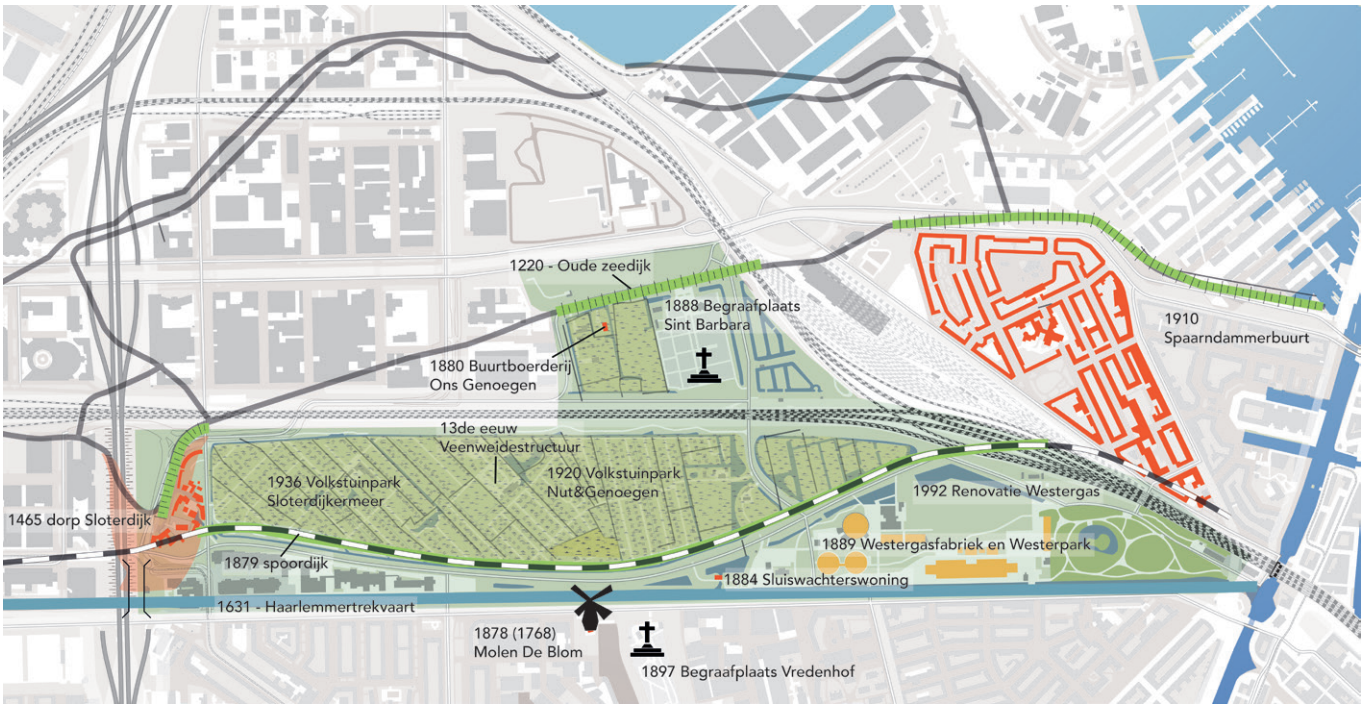

afb. 60. Aanwezige historische relicten binnen het gebied en omgeving.

afb. 61. Het dorp Sloterdijk nu

afb. 62. Een impressie van een mogelijke toekomst

4.3 De historische landschappen worden gehandhaafd en waar mogelijk versterkt.

Toelichting
De geschiedenis van het gebied is zichtbaar, en vormt een belangrijke kwaliteit van dit gebied. Er zijn verschillende aspecten die deze historische landschappen die bepalend zijn en meer aandacht verdienen *(afb. 60)*.

De structuren van de volkstuinparken volgen nagenoeg het slotenpatroon van het oorspronkelijke landschap. Deze sloten vormen daarmee een belangrijk onderdeel van de beleving. De noordwestelijke hoek, naast de begraafplaats St. Barbara, is deels het oorspronkelijke landschap. De veenweiden in dit deel van het gebied zijn eigendom van de stichting St. Barbara, de eigenaar van de begraafplaats en het Bisdom van Utrecht. Het dorp Sloterdijk bestaat uit een aantal unieke monumenten, maar is op dit moment worden deze minimaal benadrukt. Het aanzicht van het dorp verdient, ook vanuit landschappelijk oogpunt, meer aandacht. De aspecten worden onderverdeeld in de volgende sub-uitgangspunten.

4.3.1 Het slotenpatroon binnen het park intact laten en waar mogelijk versterken door toevoeging van nieuwe wateren en natuurlijke oevers.

Aanpak
Bij de ontwikkeling van het landschap van het park wordt het eerste uitgangspunt, tezamen met de algehele waterhuishouding, meegenomen.

4.3.2 Er wordt in overleg met St. Barbara een plan opgesteld voor het behoud van de oorspronkelijke veenweiden.

Aanpak
Dit betreft particulier eigendom met bestemming ‘begraafplaats’, waarbij met de uitbreiding van de begraafplaats een ophoging van drie meter grond toegestaan is. Aangezien dit het laatste stuk originele veenweidegebied is, zou dat jammer zijn. Bovendien zal de cultuurhistorische waarde van de voormalige zeedijk aangetast worden met een flinke ophoging ernaast. De gemeente zal, samen met St. Barbara, de mogelijkheden onderzoeken of het veenweidegebied kan worden gehandhaafd t.b.v. openbaar gebruik.

4.3.3 Het dorpsaanzicht Sloterdijk wordt verbeterd.

Aanpak
Het dorp Sloterdijk lag tot in de 19de eeuw aan zee. Nu ligt het aan een rijweg, achter de hoge dijk van de Ring A10 en Sloterdijk-Centrum *(afb. 61)*. Het opheffen van deze rijweg biedt ruimte om de verloren romantiek van deze plek enigszins terug te brengen. Er wordt onderzocht of het mogelijk is om een nieuwe waterpartij te maken met een ruimtelijke en ecologische betekenis (zie impressie afb. 62). Uit de status van de bodem moet blijken of dit mogelijk is.

afb. 63. Huidige slotenpatroon binnen de volkstuinen

afb. 64. Waterloop naast de voormalige spoordijk/Brettenpad

afb. 65. Huidige padenstructuur

afb. 66. Haarlemmertrekvaart

afb. 67. Ruigte van de waternatuurtuin

4.4 De natuurwaarden (o.a. bomen en struiken) worden gehandhaafd en versterkt.

Toelichting
In het hele park, vooral binnen de functies, staan prachtige bomen en beplanting *(zie afb. 63 t/m 67)*. Dat willen we behouden. Om de samenhang tussen de landschappen van het raamwerk en die van de functies te bevorderen is het van belang dat er in de minder goed met groen bedeelde gebieden (vooral langs de spoordijken en fietspaden) meer bomen komen.

Ecologisch is het park ook een interessant gebied. De noordoosthoek van het park is aangemerkt als gebied met een zeer hoge biodiversiteit. De thema's natuur en groen kent bij de belanghebbenden een groot draagvlak. Met de aanwezige groen- en waterstructuur is hier een grote kans om de natuur, natuureducatie en de mens dichter bij elkaar te brengen.

4.4.1 Bestaande bomen en groen worden gehandhaafd.

Aanpak
Er wordt uitsluitend gekapt waar het noodzakelijk is voor het verbeteren van de sociale veiligheid, verbetering van de toegankelijkheid voor fietsers en voetgangers en als noodzakelijke beheermaatregel.

In 2019 worden, in het kader van de Kwaliteitsimpuls Groen, nieuwe bomen geplant in het Westerpark. In overleg met ProRail, de eigenaar van de spoordijken, wordt een plan gemaakt om de veelal met bramen overwoekerde en fauna arme spoordijken gebruiksvriendelijker te 'vergroenen'. Er wordt gedacht om 'eetbaar groen', zoals (wilde) fruitbomen en grote struiken te planten.

4.4.2 Natuurontwikkeling wordt gestimuleerd en uitgebreid

Aanpak

De Haarlemmertrekvaart is (volgens stadsecologen) de ecologische drager van de ruime omgeving. Daarom zijn ecologische verbindingen tussen de vaart en andere ecologische delen van het park uiterst belangrijk. De mogelijkheden voor een betere onderlinge verbinding, bijvoorbeeld tussen het natuurgebied in de noordoosthoek en de waterpartij bij het dorp Sloterdijk, worden onderzocht. Daarnaast is er potentie voor natuurontwikkeling ten noorden van het spoor op de locatie van de te verwijderen Contactweg.

4.4.3 In het park wordt natuureducatie gefaciliteerd.

Aanpak
Op dit moment wordt op relatief kleine schaal natuureducatie gegeven in het park. Door het creëren van de juiste faciliteiten kan dit in het vernieuwde park op grotere schaal plaatsvinden. De mogelijkheid voor een Amsterdams natuureducatiecentrum, inclusief het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere natuurinstanties, wordt onderzocht.

afb. 68. Huidige tunnel onder het spoor Amsterdam - Haarlem

afb. 69. Bestande spoortunnel Contactweg

afb. 70. Toevoeging van programma in en om tunnel

afb. 71. Betere inrichting van tunnels

4.5 De (sociale) veiligheid wordt verbeterd.

Toelichting

Grote delen van dit gebied zijn niet sociaal-veilig ingericht. Het is nu een onbewoond gebied met veel dode hoeken, onderdoorgangen en bosschages die dicht op looproutes staan. Dit hoeft niet per definitie voor grote problemen te zorgen voor een gebied dat in het donker niet gebruikt wordt. Maar met de komst van tienduizenden nieuwe bewoners en met belangrijke fiets- en voetgangersverbindingen tussen woon- en werkgebieden is dit niet gewenst. Tijdens de consultatie zijn incidenten gemeld die met een verbeterde inrichting in de toekomst voorkomen kunnen worden. Men kan bijvoorbeeld denken aan specifieke routes die 's nachts extra goed verlicht worden en daardoor meer veilig aanvoelen. Het uitgangspunt is onderverdeeld in sub- uitgangspunten die nader zullen worden onderzocht.

4.5.1 Hoofdroutes (het raamwerk) worden helder en overzichtelijk ingericht met goede verlichting.

4.5.2 'Schuilplekken' (te) dicht op doorgaande routes worden ontruimd/geopend.

4.5.3 Onderdoorgangen worden goed verlicht, waarbij het toevoegen van avondfuncties en het betrekken van kunstenaars wordt gestimuleerd.

4.5.4 De natuurlijke-, groene uitstraling van het gebied wordt niet aangetast met bovenstaande maatregelen/ingrepen.

afb. 72. Inpassing speel- en sportaanleidingen

afb. 73. Horeca in een tuinkas

4.6 Bestaande functies vormen het startpunt voor de toekomst en mogelijkheden voor nieuwe functies worden op zorgvuldige wijze onderzocht.

Toelichting
Het Westergasfabriekterrein is een cultuurpark met een buitengewoon succesvolle openbare ruimte. De mix van cultuur, horeca en een stedelijk park trekt miljoenen bezoekers per jaar. Grote delen van het park worden echter, hoewel ook prachtig, minder goed benut. Onder andere de volkstuinen, schoolwerktuinen, de kinderboerderij, en de begraafplaats kunnen ook meer voor de omgeving betekenen dan nu het geval is. De ca. 30 ha bestemd voor de volkstuinen, is beperkt toegankelijk voor niet-leden en het hele gebied kent een laag openbaar gebruik. Meer mensen kunnen genieten van deze rijke groengebieden wanneer de tuinen en de gemeenschappelijke ruimten toegankelijker zijn. De kwaliteiten van deze gebieden vormen wel de basis voor nieuwe ontwikkelingen en worden beschermd.

4.6.1 Het gebruik van (een deel van de) volkstuinen wordt geleidelijk geïntensiveerd ten gunste van de nieuwe gebruikers.

In het kader van het toegankelijker maken van de volkstuinen is het zeer positief dat de besturen van de tuinen voorstellen hebben gedaan voor een meer openbaar volkstuincomplex. Deze voorstellen zullen, samen met de gemeente en de bond verder worden uitgewerkt. Aan de hand van evaluaties kan dit leiden tot aanpassing van de regelgeving m.b.t. volkstuinen. De eerste fase van dit project kan een voorbeeld zijn voor soortgelijke opgaves in de regio Amsterdam.

Aanpak:
In samenwerking met de Bond van Volkstuinders en de twee tuinparkcomplexen worden meerdere strategieën gevolgd. De tuinders hebben in 2018 in overleg met de gemeente Amsterdam en de Bond van Volkstuinders een Plan van Aanpak opgesteld voor een meer

openbaar-interactief gebruik van de volkstuinen, inclusief betere toegankelijkheid. De Bond heeft ook soortgelijke ideeën voor Volkstuinen in het algemeen. Dit heeft geleid tot een pilotproject "Toegankelijke Volkstuinen" waarin vanaf april 2019, op deze twee tuinen geëxperimenteerd gaat worden met nieuwe vormen van gebruik.

Enkele voorbeelden:

- Het realiseren van meerdere toegangen en de openstelling van het gebied het jaarrond.
- Het organiseren van buurtgerichte groenactiviteiten
- De interactie stimuleren tussen de 'groene vingers' in de omgeving en de tuinen.
- Tuinieren als thema voor bewoners stimuleren, d.m.v. cursussen, excursies en markten voor lokale producten.

De verschillende strategieën zullen geleidelijk worden ingezet, waarbij in instantie de verantwoordelijkheid bij de tuinders en de Bond ligt. Met de gemeente zullen er resultaatafspraken worden gemaakt. De eerste peildatum voor resultaten is het einde van de eerste fase van het project, begin 2020. De gemeente zal (geld beschikbaar stellen voor het kosteloos stellen van eigenaren wiens tuinen beschikbaar komen voor openbaar gebruik en daarnaast) de transformatie faciliteren.

4.6.2 Er komen nieuwe kleinschalige sport- en spelvoorzieningen en verblijfsplekken.

Aanpak
Er zijn momenteel kleine sport- en spelplekken buiten het cultuurpark Westerpark die goed worden benut. Ook is er is binnen het gehele Westerpark (ook binnen de volkstuinen) ruimte voor meer mogelijkheden. Hierbij kan gedacht worden aan:

- De huidige trend van semi-georganiseerde activiteiten zoals Bootcamp kunnen een plek krijgen in het park.
- De onbebouwde, gemeenschappelijke ruimte binnen de volkstuinen kunnen worden opgeknapt (betere drainage en ophoging) om intensiever gebruik aan te kunnen.
- Daarnaast zijn er andere plekken in het raamwerk die voor specifieke activiteiten zullen worden ingericht.

4.6.3 Passende horecafaciliteiten worden op strategische plekken gesitueerd.

Aanpak
Passende parkhoreca is belangrijk voor bezoekers. Te denken valt aan kleine zaken zoals theetuinen en koffiekiosken, maar restaurant de Kas in Park Frankendael en de al aanwezige Buurtboerderij laten zien dat grotere zaken een aanwinst kunnen zijn. Zo ook voor het vergroten van de sociale veiligheid. Goede situering van horecafuncties is van belang zowel voor de uitbater als voor de sociale veiligheid in het park. Bereikbaarheid en nabijheid van een goede infrastructuur zijn vereisten, locaties in de nabijheid van onderdoorgangen hebben daarom de voorkeur.

4.6.4 In de stedenbouwkundige plannen worden spraakmakende functies tegen de buitengrenzen van het park aan gestimuleerd.

Aanpak
Een goed park heeft enkele sterke en bijzondere functies eromheen. Culturele- en gevarieerde horecafuncties op strategische plekken vormen een belangrijke symbiose tussen stad en park. In de stedenbouwkundige planontwikkeling (Sloterdijk Centrum en Sloterdijk 1), die om het park plaatsvindt, wordt dit aspect gestimuleerd.

4.6.5 Verschuiving of verplaatsing van functies wordt onderzocht.

Aanpak
Het kan voor het park beter zijn om verblijfsgebieden en infrastructuur te creëren op specifieke plekken. Hiertoe, gemotiveerd en schadeloos, kunnen bestaande functies, in overleg met belanghebbenden, worden verschoven of verplaatst.

4.7. Het park wordt duurzaam ontwikkeld.

Toelichting
Een groengebied, met weinig verharding is op zichzelf een duurzaam gegeven. De toevoeging van duurzaamheid betreft vooral de wijze van uitvoering (bij nieuwe aanleg) en beheer. Amsterdam heeft doelstellingen vastgesteld voor duurzame stedelijke ontwikkeling

Onderstaande uitgangspunten zijn specifiek voor het Westerpark geformuleerd en hebben betrekking op de nieuwe aanleg en beheer van het Westerpark. De mogelijkheden met betrekking tot deze uitgangspunten worden onderzocht.

afb. 74. Gebruik maken van Stadshout

afb. 75. Natuureducatie

4.7.1 Er wordt bij de aanleg en beheer van het park gebruikt gemaakt van bestaande en reeds gebruikte materialen.

4.7.2 Er wordt zoveel mogelijk CO2-arm uitgevoerd door transport van materialen over een zo kort mogelijk afstand te houden.

4.7.3 Waar mogelijk wordt energie opgewekt en nieuwe vormen van energie gefaciliteerd zonder onherstelbare schade te veroorzaken aan het park.

4.7.4 De organische productie van het park wordt zoveel mogelijk in het park gebruikt.

4.7.5 Er worden geen giftige stoffen gebruikt.

4.7.6 Inheemse flora en fauna wordt gestimuleerd.

4.7.7 Kennisoverdracht door natuureducatie.

4.7.8 Men wordt tot bewegen gestimuleerd.

4.7.9 Er wordt een integraal plan gemaakt voor afvalbeperking, verzameling en verwerking.

4.7.10 Het maken van een duurzaam waterbeheersingssysteem inclusief meer open water.

afb. 76. Kunstprojecten gecombineerd met verlichting

afb. 77. Landart - Andy Goldsworthy - Storm King Wall

afb. 78. Bestaande kunst

4.8 Kunst en cultuur hebben een belangrijke rol in het proces.

Toelichting

Het park heeft nu al veel kunstwerken waarop kan worden voortgeborduurd. Daarnaast werd in de nacht van 19 juni 2017 tijdens de 'Dag van het Park' het concept 'openluchthotel', uitgevoerd. Tijdens deze activiteit van lokale kunstenaar sliepen ruim 80 mensen in de volkstuinen, gefinancierd door de gemeente en gefaciliteerd door de tuinders. Het concept had als doel meer toegankelijkheid binnen de volkstuinen een creatieve kwinkslag te geven. De creatieve cultuur binnen het park moet worden gekoesterd en in goede banen worden geleid. Het openluchthotel is vanwege het succes in 2017 weer geïnitieerd in de zomer van 2018.

4.8.1 Er wordt samen met het stadsdeel en partners een projectorganisatie voor kunst opgezet.

Aanpak

Met lokale kunstenaars, de Westergasfabriek en afgevaardigden van de gemeente wordt een cultuurteam opgezet. Dit team heeft als doel: een samenhangend kunstconcept uit te werken en de uitvoering daarvan te begeleiden en faciliteren. Een deel van dit concept behelst de eerder genoemde entrees waarvoor ook een budget beschikbaar zal worden gesteld. Voor andere initiatieven zal door de projectorganisatie aan fondsverwerving worden gewerkt.

afb. 79. Mogelijkheden voor nieuwe waterberging

afb. 80. Verbeterde natuurvriendelijke oevers

4.9 De waterhuishouding wordt verbeterd.

Toelichting
De grondwaterstand is in grote delen van het gebied buiten het raamwerk te hoog. In de natuurgebieden en het cultuurlandschap is dit een minder groot probleem. Voor de bestaande bomen en struiken in de volkstuinen vormt dit wel een probleem en op den duur zelfs een onhoudbare situatie. Bomen kunnen echter ook niet tegen ophoging. Dit is een dilemma omdat er veel bijzondere bomen en planten zijn die een langer leven gegund zijn. De enige manier om hier iets aan te doen, is met handwerk geleidelijk ophogen.

4.9.1 Met Waternet wordt een waterplan gemaakt voor de verduurzaming van het systeem.

Aanpak
De grondwaterstand is te hoog en de waterhuishouding in de sloten is niet optimaal. Dit heeft mede te maken met het matige onderhoud van de slootkanten. Meer waterberging wordt onderdeel van het plan dat is samenwerking met Waternet zal worden opgesteld.

4.9.2 De gemeente faciliteert handmatige ophoging van de tuinen door de tuinders.

Aanpak
De gemeente stelt een gronddepot beschikbaar voor tuinders die geleidelijk hun tuinen willen ophogen. Een eventueel depot zal binnen de tuinen een plek moeten krijgen.

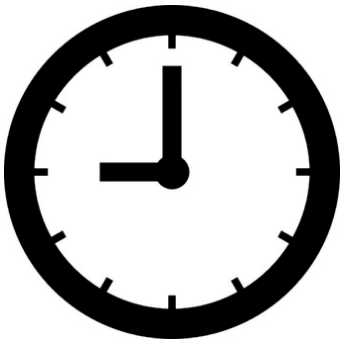

afb. 81. planvorming en timemanagement

afb. 82. Werkzaamheden

4.10 Het proces van planvorming en uitvoering binnen de functies wordt samen met de gebruikers uitgewerkt.

Toelichting
Het toekomstbestendig maken van het Westerpark vormt een bijzondere opgave: twee derde van het gebied wordt door particulieren gebruikt en is niet volledig openbaar. De particuliere gebruikers c.q. eigenaren staan welwillend tegenover het optimaliseren van de toegankelijkheid en hebben ook kennis van zaken met betrekking tot het gebied. Dit biedt de mogelijkheid om bijzondere- en vergaande samenwerkingen met hen aan te gaan.
Deze samenwerking kan op allerlei niveaus plaatsvinden; van planvorming tot uitvoering en beheer.

4.10.1 Opgaves binnen de volkstuinen worden in eerste instantie door de volkstuinverenigingen vormgegeven.

Aanpak
De opgaves worden gezamenlijk (met de gemeente) vastgesteld aan de hand van de voorgaande uitgangspunten en een gezamenlijk op te stellen ambitiedocument. Vervolgens worden binnen zakelijke afspraken (tijd, geld en resultaat) voorstellen voorbereid. Waar nodig faciliteert de gemeente de voorbereiding en voert de maatregelen uit. Het bestuur van de twee verenigingen is voortvarend gestart met het uitwerken van ideeën voor meer toegankelijkheid en vraagt de gemeente om haar medewerking. Als deze ideeën gerealiseerd worden, vergt dit een verruiming van de regelgeving van wat wel en wat niet mag binnen de volkstuinen. De gemeente zal dit samen met de Bond van volkstuinders oppakken.
Dit is experimenteel. Specifiek beleid voor deze volkstuinen zou als voorbeeld kunnen dienen voor de vernieuwing van beleid rondom volkstuinen in Amsterdam en de regio.

4.10.2 Opgaves voor verbetering van de toegankelijkheid binnen de andere functies (en eigendommen) zullen door deze partijen worden uitgewerkt. De gemeente zal waar nodig kaders stellen en faciliteren.

afb. 83. Beheer in uitvoering

4.11 Het beheer van het park, inclusief de evenementen, wordt integraal opgepakt.

Toelichting
Tijdens de stakeholderbijeenkomsten werd eens te meer benadrukt dat het Westerpark een uniek en zeer gevarieerd park is. Het beheer ervan is geen eenvoudige opgave. Zo ziet de omgeving veel problemen die onvoldoende aandacht krijgen. De wens is om meer integraliteit en helderheid in zaken en verantwoordelijkheden te creëren. Men heeft het vooral over de overlast die door evenementen en de grote aantallen bezoekers wordt veroorzaakt. Het betreft o.a. ernstige vervuiling door het achterlaten van afval, het niet naleven van de gebruiksregels, geluidsoverlast en ongepast gedrag.

4.11.1 Er wordt integraal beheer en open communicatie door een aanspreekpunt voorgesteld.

Het Westerpark is een openbaar park met verschillende verblijfsfuncties. Naast een groen- en recreatiegedeelte, is er een evenemententerrein waarvoor een locatieprofiel is opgesteld voor de regulering van evenementen. Het is een stadspark, een buurtpark en met de bijbehorende evenementen heeft het ook een regionale, of zelfs nationale functie. Daarin is het uniek en succesvol. Deze schaalniveaus kunnen echter ook een probleem vormen. Tijdens de bewonersavonden gaven omwonenden aan overlast te ondervinden op het gebied van geluid, afval, verkeer, parkeren en drukte. Daarnaast gaven zij aan dat het aantal afzettingen in het park leidt tot soms slechte toegankelijkheid. Tijdens de buurtconsultatie zijn onderstaande aandachtspunten naar voren gekomen:

- Begrenzing van de hoeveelheid bezoekers waardoor de veiligheid gewaarborgd kan worden.

- Mobiliteitsplannen waarbij parkeerplaatsen voor de bezoekers van evenementen gereserveerd worden buiten de woonwijken,

en een betere (tijdelijke) bewegwijzering voor voetgangers, fietsers en auto's wordt aangebracht.

- Tijdens evenementen verscherpte handhaving in de omliggende wijken, binnen een radius van 500 meter buiten het park.

- Integraal beleid voor het inzamelen en gescheiden verwerken van afval in het park.

- Bepalen welk type evenementen (thematisch en qua omvang) het park aan kan.

- Bekijken of evenementen die te omvangrijk zijn of te veel overlast veroorzaken, elders georganiseerd kunnen worden op een speciaal voor dit doeleinde gemaakt terrein.

Aanpak
Het stadsdeel is al begonnen met het ambtelijk Westerpark overleg waardoor zij de vele activiteiten en gebeurtenissen in het gebied (beheer, initiatieven, evenementen etc.) beter bespreekbaar maken. De projectorganisatie wordt nu ook op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Men wil verder gaan in samenwerking met gebruikers en omwonenden. Het vierseizoenen overleg, waar gemeente en belanghebbenden met elkaar de aanstaande seizoensgebonden maatregelen bespreken, is al ingezet. Bij deze overleggen kunnen omwonenden en ondernemers voorafgaand onderwerpen aandragen waarover zij in gesprek willen gaan. Een voorstel voor een 'parkmanager' is in de maak.

Gezien de specifieke situatie in dit park, met openbare en private voorzieningen, evenementen en zeer intensief gebruik, kan op de lange termijn een publiek – private samenwerking met een integraal budget (naar het voorbeeld van Bryant Park in New York) een goede oplossing zijn.

4.11.2 Er moet een (betere) balans worden gevonden tussen de evenementen en de openbare parkfunctie.

Aanpak
Het aantal en type evenementen dient zich te verhouden tot wat het park en de nabije omgeving aan kunnen, voor wat betreft de bezoekersaantallen, geluid en verkeersdrukte. In september 2018 is door het stadsdeel West de startnotitie 'Westerpark in balans' geschreven. Een onderdeel daarvan is de evaluatie van het locatieprofiel, waarin het soort- en aantal evenementen is opgenomen.

In de onlangs ingestelde 'Programmaraad Westerpark', spelen bewoners, ondernemers en culturele instellingen uit de buurt een rol. Ook is hierin de Westergasfabriek BV vertegenwoordigd. Doel van dit overleg is de ontwikkeling van gezamenlijke adviezen voor de evenementen in het park. Onderwerpen van discussie zijn:

- Profielschetsen van de gewenste evenementen.

- De fysieke randvoorwaarden voor evenementen (terrein, ruimtegebruik, verkeer, parkeren afval).

- Benodigde maatregelen met betrekking tot de aanpak van overlast in de omliggende buurten ten tijde van evenementen.

4.11.3 Het ontwerp van de herinrichting leidt niet tot verhoging van de beheerkosten.

4.12 Overzicht uitgangspunten

In dit overzicht zijn de hoofd en subuitgangspunten weergegeven die in de voorgaande paragrafen van het hoofdstuk nader zijn toegelicht.

1. Gebiedsoverstijgende- en landschappelijke lijnen worden versterkt

- De ecologische- en recreatieve potentie van de vaart tussen Amsterdam en Haarlem wordt verbeterd.

- De oude zeedijk wordt als een autonoom en kenmerkend landschappelijk element in ere hersteld.

- De naam "Brettenpad" wordt ter vaststelling aangeboden aan de straatnamencommissie. Het pad wordt verbreed, met behoud van de bestaande bomen, om voetgangers meer en veiliger ruimte te bieden

2. Het raamwerk van de openbare ruimte, inclusief de entrees naar het park, wordt uitgebreid en meer samenhangend gemaakt.

- Door het park worden voor fietsers en voetgangers nieuwe en openbare verbindingen gerealiseerd. Deze verbindingen lopen over en onder de spoordijk door.

- De functies in het park krijgen meer in- en uitgangen en de hoofdverbindingen door het park worden voor iedereen toegankelijk.

- De parkentrees worden mooi, herkenbaar, uitnodigend ingericht en er worden entrees toegevoegd.
Het raamwerk wordt meer samenhangend ingericht.

3. De historische landschappen worden gehandhaafd en waar mogelijk versterkt.

- Het slotenpatroon binnen het park intact laten en waar mogelijk versterken door toevoeging van nieuwe wateren en natuurlijke oevers.

- Er wordt in overleg met St. Barbara een plan opgesteld voor het behoud van de oorspronkelijke veenweiden.

- Het dorpsaanzicht Sloterdijk wordt verbeterd.

4. De natuurwaarden (o.a. bomen en struiken) worden gehandhaafd en versterkt.

- Bestaande bomen en groen worden gehandhaafd.

- Natuurontwikkeling wordt gestimuleerd en uitgebreid

- In het park wordt natuureducatie gefaciliteerd.

5. De (sociale) veiligheid wordt verbeterd.

- Hoofdroutes (het raamwerk) worden helder en overzichtelijk ingericht met goede verlichting.

- 'Schuilplekken' (te) dicht op doorgaande routes worden ontruimd/geopend.

- Onderdoorgangen worden goed verlicht, waarbij het toevoegen van avondfuncties en het betrekken van kunstenaars wordt gestimuleerd.

- De natuurlijke-, groene uitstraling van het gebied wordt niet aangetast met bovenstaande maatregelen/ingrepen.

6. Bestaande functies vormen het startpunt voor de toekomst en mogelijkheden voor nieuwe functies worden op zorgvuldige wijze onderzocht.

- Het gebruik van (een deel van de) volkstuinen wordt geleidelijk geïntensiveerd ten gunste van de nieuwe gebruikers.

- Er komen nieuwe kleinschalige sport- en spelvoorzieningen en verblijfsplekken.

- Passende horecafaciliteiten worden op strategische plekken gesitueerd.

4

- In de stedenbouwkundige plannen worden spraakmakende functies tegen de buitengrenzen van het park aan gestimuleerd.

- Verschuiving of verplaatsing van functies wordt onderzocht.

7. Het park wordt duurzaam ontwikkeld.

- Er wordt bij de aanleg en beheer van het park gebruikt gemaakt van bestaande en reeds gebruikte materialen.

- Er wordt zoveel mogelijk CO2-arm uitgevoerd door transport van materialen over een zo kort mogelijk afstand te houden.

- Waar mogelijk wordt energie opgewekt en nieuwe vormen van energie gefaciliteerd zonder onherstelbare schade te veroorzaken aan het park.

- De organische productie van het park wordt zoveel
mogelijk in het park gebruikt.

- Er worden geen giftige stoffen gebruikt.

- Inheemse flora en fauna wordt gestimuleerd.

- Kennisoverdracht door natuureducatie wordt bevorderd.

- Men wordt tot bewegen gestimuleerd.

- Er wordt een integraal plan gemaakt voor afvalbeperking, verzameling en verwerking.

- Het maken van een duurzaam waterbeheersingssysteem inclusief meer open water.

8. Kunst en cultuur hebben een belangrijke rol in het proces.

- Er wordt samen met het stadsdeel en partners een projectorganisatie voor kunst opgezet.

9. De waterhuishouding wordt verbeterd.

- Met Waternet wordt een waterplan gemaakt voor de verduurzaming van het systeem.

- De gemeente faciliteert handmatige ophoging van de tuinen door de tuinders.

10. Het proces van planvorming en uitvoering binnen de functies wordt samen met de gebruikers uitgewerkt.

- Opgaves binnen de volkstuinen worden in eerste instantie door de volkstuinverenigingen vormgegeven.

- Opgaves voor verbetering van de toegankelijkheid binnen de andere functies (en eigendommen) zullen door deze partijen worden uitgewerkt. De gemeente zal waar nodig kaders stellen en faciliteren.

11. Het beheer van het park, inclusief de evenementen, wordt integraal opgepakt.

- Er wordt integraal beheer en open communicatie door een aanspreekpunt voorgesteld.

- Er moet een (betere) balans worden gevonden tussen de evenementen en de openbare parkfunctie.

- Het ontwerp van de herinrichting leidt niet tot verhoging van de beheerkosten.

5. Financiën & Planning

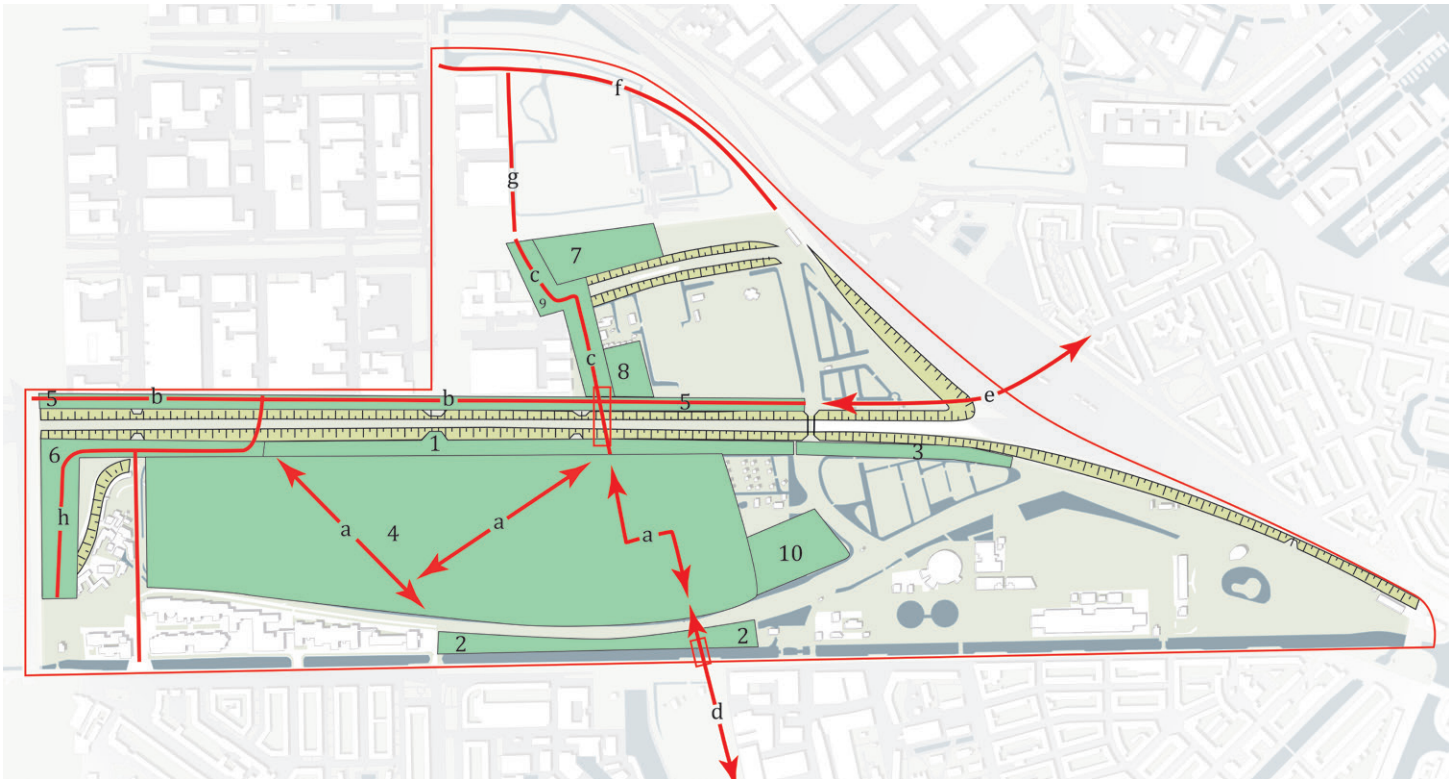

afb. 84. Projecten, gebieden en maatregelen

afb. 85. Aanplant van de eerste boom door portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening (Gerolf Bouwmeester) als 'kick-off' van het project tijdens de Dag van het Westerpark (18 juni 2017)

Inleiding

In december 2017 is de Ontwikkelstrategie Haven-Stad bestuurlijk vastgesteld door de gemeenteraad, met als onderdeel het Groot-Westerpark.

Dit bestaande groengebied is in de huidige situatie bezet met vele private of semiopenbare functies. De opgave is om het hele groengebied inclusief de volkstuinparken toegankelijker te maken als openbare groenvoorziening.

Een Toekomstig Westerpak - in het perspectief van Haven-Stad, fase 1 Nota van Uitgangspunten - is geen blauwdruk met een vast te stellen ontwerp voor het park. Het formuleert uitgangspunten waarbinnen, in samenwerking met direct belanghebbenden, ontwerpoplossingen binnen deelgebieden worden uitgewerkt. Na het vaststellen van deze nota van uitgangspunten zullen in fase 2 per onderdeel projecten worden uitgewerkt waarover besluitvorming kan starten.

Proceskosten 2018 en 2019
Het Westerpark, met een veelzijdigheid aan functies en een proces dat de transformatie van het gebied van stadsrand naar stadspark moet leiden, heeft behoefte aan integraal parkmanagement. Dit is een beheertaak met de verantwoordelijkheid bij het stadsdeel. Het stadsdeel gaat hiervoor een parkmanager aanstellen. De parkmanager kan een start maken met de al in gang gezette initiatieven, bijvoorbeeld het begeleiden van de pilot 'Verbetering toegankelijkheid volkstuinen voor omwonenden".

Kwaliteitsimpuls Groen
Het college heeft op 28 maart 2017 besloten tot het vrijmaken van geld uit het vereveningsfonds om extra te investeren in een kwaliteitsimpuls voor enkele Amsterdamse parken. Ten aanzien van het Westerpark is besloten een bedrag van 1 miljoen euro te reserveren die ingezet wordt voor kleine projecten; voor verbetering van de openbaar toegankelijkheid van volkstuinen (zie nr. 4 en a op afb. 84), voor nieuwe beplanting, verblijfsplekken in het openbare raamwerk, de herinrichting van de spoorzone en de noordoever van de Haarlemmertrekvaart (zie nr. 1 t/m 3 op afb. 84) en enkele nieuwe poorten (incl. voorbereidingskosten). De projecten zullen in samenwerking met stakeholders worden voorbereid en geraamd in 2019 en ter besluitvorming worden voorgelegd aan de gemeenteraad in de 4de kwartaal. De uitvoering van deze eerste fase, zal in 2020 starten.

Raamwerk infrastructuur Haven-Stad
Vanuit het programmateam Haven Stad wordt een raamwerk ontworpen voor de infrastructurele ingrepen die horen bij de ontwikkelstrategie Haven Stad om de transformatie naar een werk/woongebied mogelijk te maken. Een aantal ingrepen raken het ontwerp voor het Westerpark, zoals de fietsverbindingen door het Westerpark. De verbindingen die nodig zijn ten behoeve van de eerste bewoning van Haven-Stad (nr a, b, c, d, h op afb. 84) zijn gepland aan te leggen voor 2024.

Het deel dat nodig is voor de verdere ontwikkeling van Haven-Stad (nr. e, f, g op afb 84) daarna. Het opheffen van de verkeersroute Sloterdijkerweg/Contactweg (zie nr. 6 op afb. 84), en herinrichting spoorzone Noord (zie nr. 5 op afb. 84), zijn al voorzien in de periode 2018-2022. Deze projecten zullen apart worden voorbereid en hierover zal aparte besluitvorming plaatsvinden.

Definitief ontwerp Westerpark
Evenals het raamwerk voor de infrastructuur zal er een definitief ontwerp worden gemaakt voor het Westerpark. Hierbij wordt rekening gehouden met het infrastructurele raamwerk, passend binnen de visie zoals in document beschreven. Dit ontwerp is noodzakelijk ten behoeve van ramingen en het voorbereiden van financiële dekking. Er wordt pas gestart met het opstellen van het ontwerp, wanneer er zekerheid is over de noodzaak ervoor. Dat wil zeggen, de snelheid waarmee Haven-Stad groeit en wanneer een kritische massa van nieuwe woningbouw de schaalsprong naar grotere maatregelen noodzakelijk maakt.

Van enkele maatregelen is de verwachting is dat ze voor 2024 worden uitgevoerd, namelijk de herinrichting van het nieuwe entreegebied Transformatorweg (nr. 7 op afb. 84), de herstructurering cq verplaatsing van enkele functies, de herinrichting van het centrale en noordelijke deel (nr. 8, 9, 10 op afb. 84) en herinrichting gemeenschappelijke delen volkstuinen t.b.v. openbaar gebruik (nr. 4 op afb. 84). De resterende maatregelen zullen op langere termijn worden uitgevoerd bij de verdere ontwikkeling van Haven-Stad.

1Bron: Commissievergadering 19 april 2017, Het collegebesluit van 28 maart 2017 tot het vrijmaken van € 16 miljoen uit het Vereveningsfonds om extra te investeren in de kwaliteitsimpuls groen fase 1 voor Noorderpark, Sloterpark, Rembrandtpark, Westerpark, Gaasperpark en Martin Luther Kingpark.

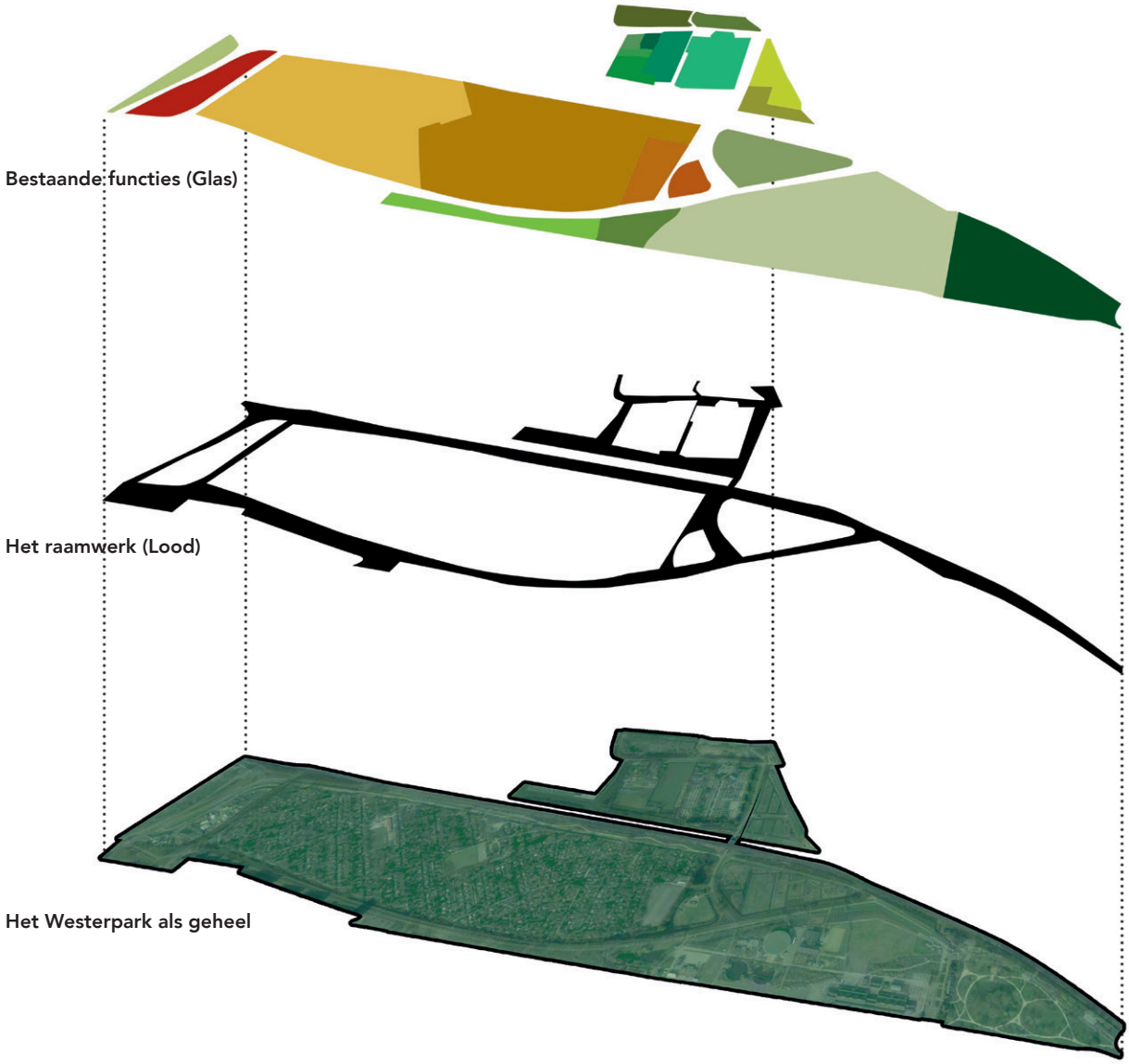

afb. 86. Functies en raamwerk vormen het geheel

6. Beeldkwaliteitsplan

Inleiding
De belangrijkste opgave voor de beeldkwaliteit is hoe een zeer gefragmenteerd groengebied in samenhang wordt ontwikkeld, zodat het uiteindelijk als één park wordt ervaren. Omdat de gebieden qua functie en karakter verschillen kan de samenhang vooral in het raamwerk worden gevonden. Dit betreft de paden en de randen daarvan, de grens van het park en de entrees naar het park toe. Met specifiek en kenmerkend gebruik van materialen en beplanting wordt het raamwerk het bindende element waarbinnen de verschillende functies kunnen floreren. De thema's voor de beeldkwaliteit zijn:

- **Een moderne- en industriële inrichting met o.a. beton, hout, metaal en natuursteen.**

- **Een botanische, tuin- en parkachtige groeninrichting, een zeer nat natuurgebied.**

- **Een gebied dat wordt gekenmerkt door een geschiedenis van treinsporen.**

De gebieden met functies zijn zeer verscheiden. De meeste gebieden hebben een eigen, vanzelfsprekende karakter dat bij toekomstige ingrepen versterkt kan worden. De enige uitzonderingen zijn de locaties van de twee dierenverenigingen. Deze zijn niet zorgvuldig ingepast in het landschap en hebben geen parkachtige basis.

Het beeldkwaliteitsplan vormt, samen met de uitgangspunten (zie hoofdstuk 4), het kader voor de uitvoering van deelprojecten.

Deel I: Beeldkwaliteit raamwerk
Eerst wordt het openbare raamwerk behandeld. Het raamwerk omvat fiets- en voetpaden, groene bermen met beplanting, taluds en waterstructuur binnen het gebied. Het eerste deel van dit hoofdstuk is onderverdeeld in:

Algemeen
- Meubilair
- Verlichting
- Beplanting
- Verharding

Landschappelijke lijnen
- Haarlemmertrekvaart
- De oude zeedijk

Verbindingen en Verblijf
- Primaire verbindingen
- Secundaire verbindingen
- Entree gebieden
- Infrastructurele kunstwerken

Deel II: De gebieden met functies
Het tweede deel van dit hoofdstuk wordt behandeld op basis van de verschillende onderverdeling van gebieden met functies. De gebieden zijn te onderscheiden in een zestal park typologieën.

- **19de-eeuws stadspark**
- **Cultuurpark**
- **Botanisch park**
- **Natuur- en educatiepark**
- **Begraafplaats**
- **De weilanden**

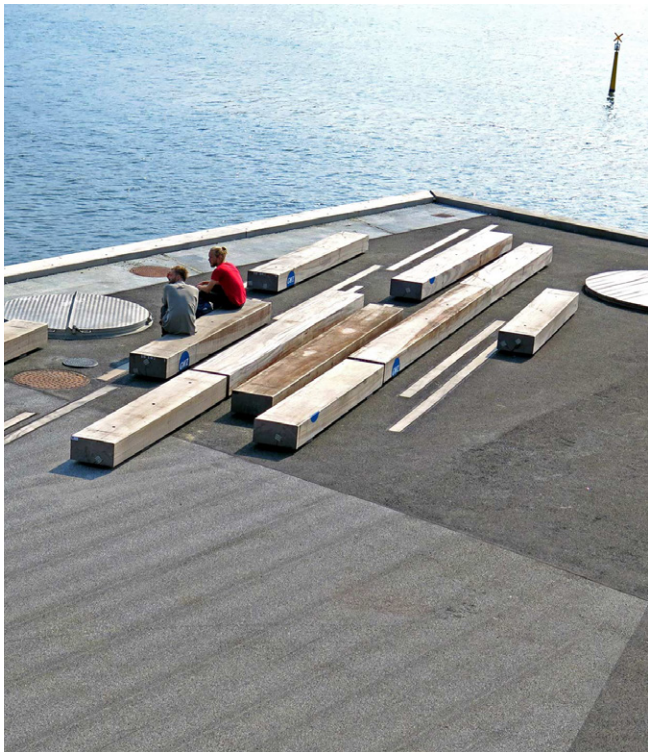

afb. 88. Spoorweg geïnspireerd houten zitelementen

afb. 89. Prullenbakken hout gecombineerd met metaal

6.1 Het Raamwerk

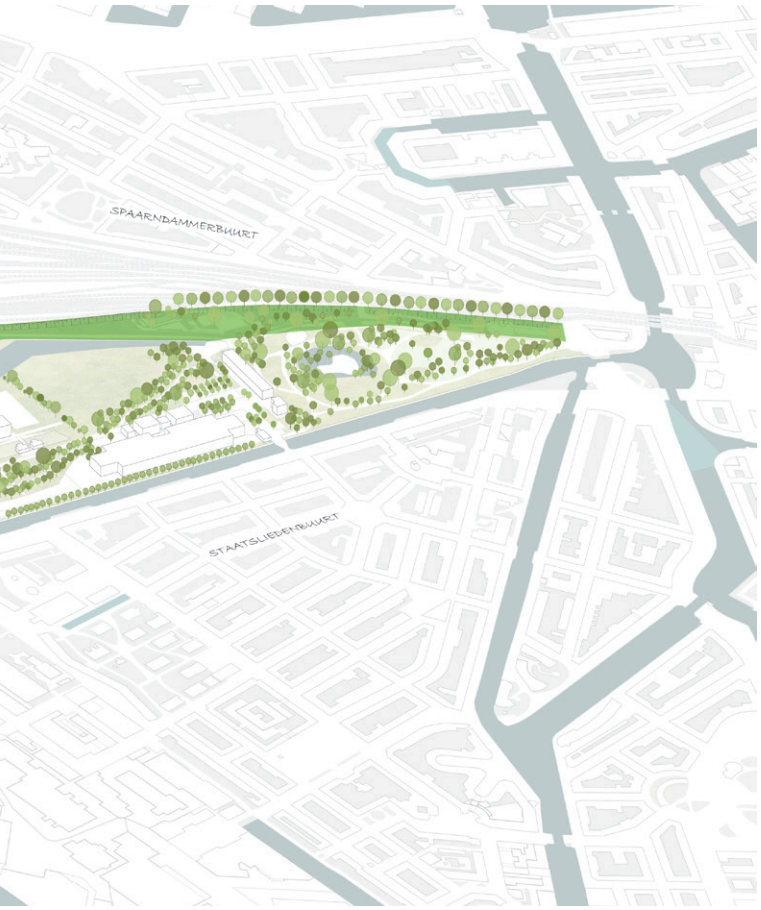

afb. 87. Kaart raamwerk

1. Algemeen

Het Raamwerk bestaat uit de fiets- en voetpaden, groene bermen met beplanting, taluds en waterstructuur van het gehele Westerpark *(afb. 87)*. Om eenheid te creëren in het park zijn er voor het raamwerk de volgende ingrediënten gekozen; meubilair, verlichting, beplanting en verharding.

Meubilair

Het meubilair zoals zitelementen, fietsbeugels, prullenbakken en bewegwijzering krijgt een eenduidige en zelfde uitstraling. Met een verwijzing naar het karakter van het huidige Westerpark/WGF en het spoorverleden wordt het meubilair van natuurlijke en robuuste materialen zoals hout en staal, gebruikt.
Naast het noodzakelijke standaardmeubilair, wordt gezocht naar een bijzondere, voor het park unieke elementen, zoals een uitkijktoren (kraaiennest), die op strategische plekken gebruikt kan worden om het karakter te versterken.

Verlichting

Voor het totale park wordt één verlichtingslijn gebruikt. Deze armaturen worden geleidelijk geplaatst.

afb. 90 & 91. Standaard verlichting gecombineerd met specials

afb. 92. Scheiding tussen verschillende type materiaal

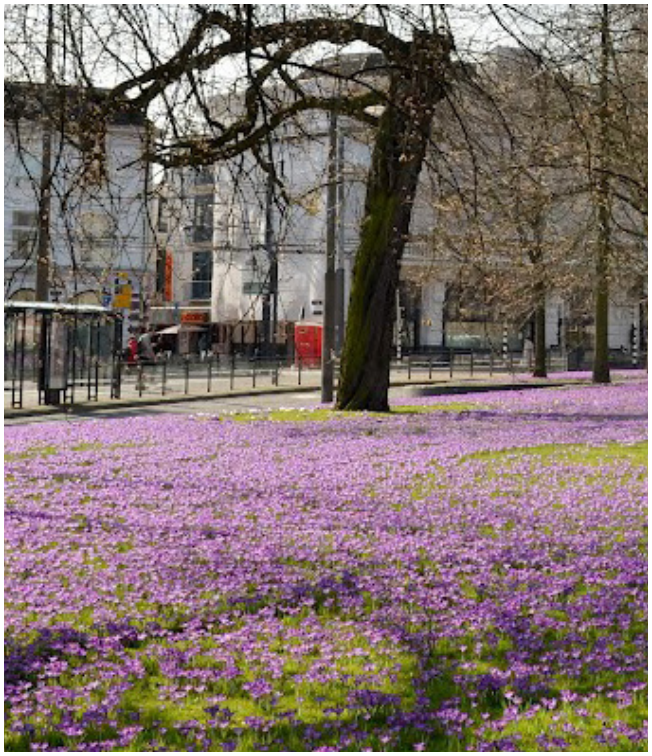

afb. 94. Bollen langs de verschillende routes (Willemsplein Arnhem)

afb. 95. Toepassen van meerstammig fruitbomen

afb. 93. Toepassing van meerstammige bomen binnen het raamwerk

Verharding

De materialisatie van het raamwerk is eenduidig. Net zoals bijvoorbeeld in het Vondelpark, wordt parkverharding (met grind gestrooid en ingewalste asfalt) gebruikt. De scheiding tussen fiets en voetganger is een specifieke en karakteristieke detail. Binnen de gebieden met functies wordt de materiaal van voetpaden afgestemd op de identiteit en uitstraling van de desbetreffende functie. Bijvoorbeeld door het toepassen van knuppelpaden binnen de waternatuurtuinen.

Beplanting

De nieuw aan te brengen beplanting zal specifiek worden gekozen om de samenhang binnen het park te versterken. De beplanting bestaat uit: meerstammige, bloeiende en (grotendeels) fruit/nootdragende bomen, grote heesters, vaste planten en voorjaarsbloeiers zoals bollen en stinzenplanten. Het behouden van zicht op ooghoogte is vanuit ruimtelijk en veiligheidsperspectief een uitgangspunt

afb. 96. Voorjaarsbeeld ten tijden van de bloesemperiode (Japan)

afb. 97. Toepassing van vruchtdragende beplanting "plukroutes"

afb. 98. Haarlemmertrekvaart

afb. 99. Verbeteren van het contact met de Haarlemmertrekvaart

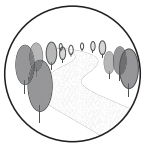

afb. 100. Varen in de Haarlemmertrekvaart

2. Landschappelijke lijnen

De 2 belangrijkste gebiedsoverstijgende landschappelijke lijnen zijn de Haarlemmertrekvaart en de relicten van de oude zeedijk. Beide zijn van hoge cultuurhistorische waarde. Dit dient gewaarborgd te worden en waar mogelijk versterkt middels materialisatie en beplanting.

Haarlemmertrekvaart

Het wateroppervlak wordt fysiek en visueel niet verkleind. Indien mogelijk worden dammen vervangen door bruggen. Een doorlopend voetpad langs de noordzijde van de vaart, gekoppeld aan verblijfsplekken is een belangrijk doel. Daarbij is bij herinrichting de referentie aan het oude IJzeren spoor een thema.

afb. 101. Verbeteren van het contact met het water

afb. 102. Voormalige zeedijken

afb. 103. Sloterdijk: Water als relatie met de voormalige haven van Sloterdijk

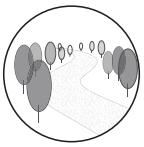

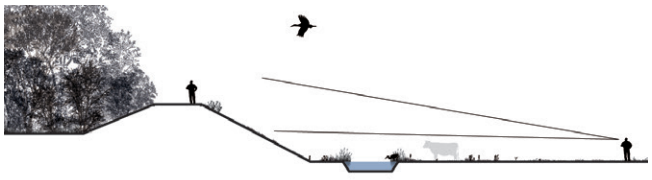

afb. 104. Huidige situatie

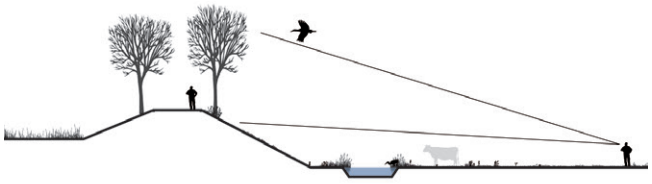

afb. 105. Benadrukken van de aanwezige hoogteverschillen

De oude zeedijk

De oude zeedijk, waarvan nog een deel binnen het plangebied aanwezig is, wordt waar nodig duidelijker zichtbaar gemaakt. De (nu soms onzichtbare) voet en kroon van de dijk en de hoogte, worden benadrukt. De landschappelijke beeldkwaliteit wordt gewaarborgd door gebruik van bijvoorbeeld oude gebakken materialen.

afb. 106. Huidige situatie Oude zeedijk

afb. 107. Zicht over de weilanden ten westen van begraafplaats St.Barbara

afb. 108. Voorbeeld kenmerkende details

3. Verbinding en verblijf

Primaire verbindingen

De huidige en toekomstige primaire verbindingen worden voor dit uniek park uitgevoerd in zwart of af-gestrooid asfalt. Als extra kenmerk wordt ontworpen op een detail van de kantopsluiting van het asfalt. Dit heeft zowel een esthetische als functionele waarde. Bijvoorbeeld in relatie tot de afwatering van regenwater of verlichting, wat een bijdrage kan leveren aan de sociale veiligheid.

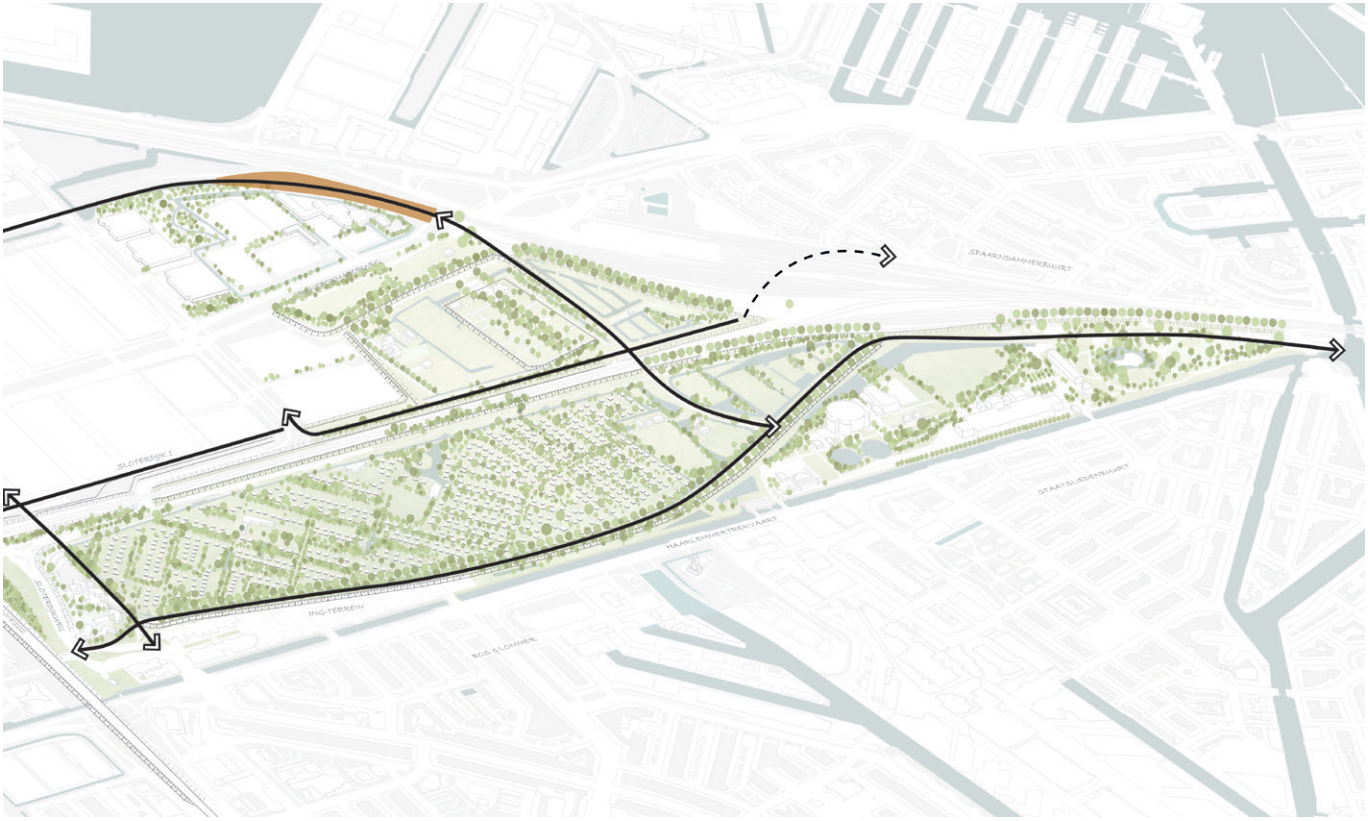

afb. 109. De primaire verbindingen waarbij er gekeken wordt naar een specifiek detail qua opsluiting van het materiaal.

afb. 110. Voormalige spoordijk

afb. 111. Huidige situatie

afb. 112 & 113. textuur asfalt: als mogelijk detail voetpad

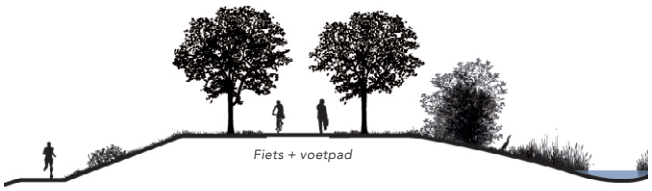

afb. 114. Huidige situatie, fiets- en voetpaden gecombineerd

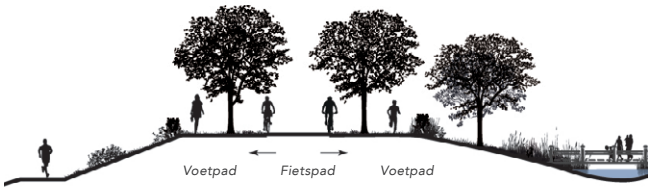

afb. 115. Scheiding tussen fiets en voetpaden

Voormalige spoordijk

De voormalige spoordijk wordt in de toekomst verbreed ten opzichte van het huidige profiel. Daarnaast worden er aan weerszijde van de huidige bomenlaan nieuwe paden gerealiseerd om zo de huidige conflicten tussen de fietsers en de (hard)lopers te verminderen. Het profiel wordt geoptimaliseerd voor het huidig en toekomstig gebruik.

afb. 116. Toevoeging van verlichting t.b.v. oriëntatie en routing

afb. 117. Waar oude spoorelementen gebruikt zijn

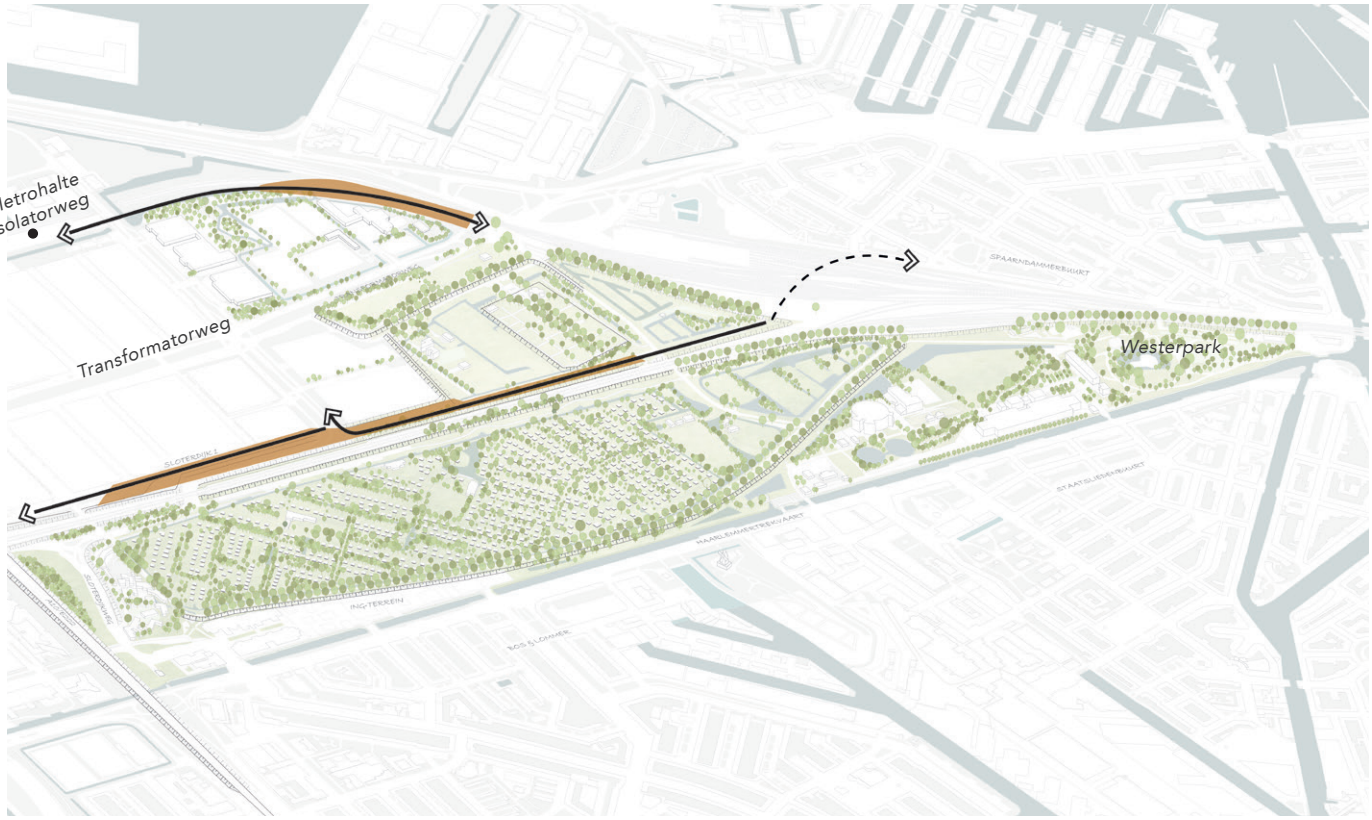

afb. 118. Voorstel verbindingen tussen centrum en metrohalte Isolatorweg

afb. 119. Huidige situatie

afb. 120. Talud als sport en speelaanleiding

afb. 121. Huidige situatie

afb. 122. Inzet spoortalud en realisatie toekomstige verbinding

Nieuwe routes en verblijfsplekken langs het spoor

De toekomstige primaire verbindingen van het bestaande stadspark richting de Transformatorweg zorgen ervoor dat de toekomstig, te ontwikkelen gebieden beter aan de stad en het park worden gekoppeld.

Vanwege het aanwezige spoortalud aan de oostzijde biedt dit mogelijkheden tot het creëren van speel en verblijfsplekken. Het reeds aanwezige volwassen groen en het hoogteverschil wat uitzicht biedt, bepaalt in belangrijke mate de recreatieve kwaliteiten van het spoortalud.

afb. 123. Verblijfsplekken met uitizicht over het park

afb. 124. Gebruik van de hoogte verschillen

afb. 125. Kennis en educatie-as

afb. 127. Huidige situatie

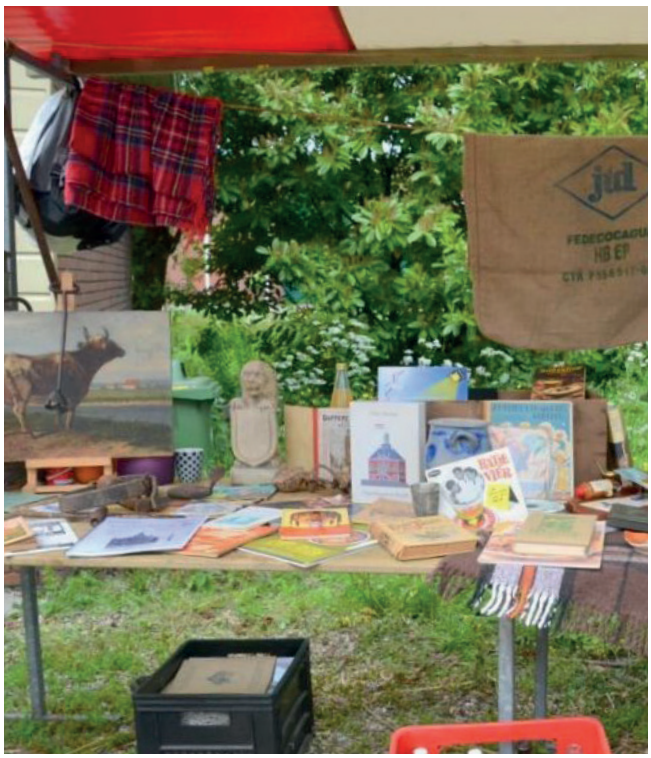

afb. 128. Referentie boerenlandmarkt

Route oude zeedijk - Westergasfabriek

Het kenmerkende aan deze primaire verbinding is het beleefbare hoogteverschil. Daarnaast zijn er langs deze verbinding verschillende recreatieve, natuureducatie voorzieningen.

In het toekomstige beeld is het van belang dat deze functies een herkenbaar adres krijgen langs deze verbinding. De thema's natuureducatie en natuurrecreatie vormen de basis voor de ontwikkeling.

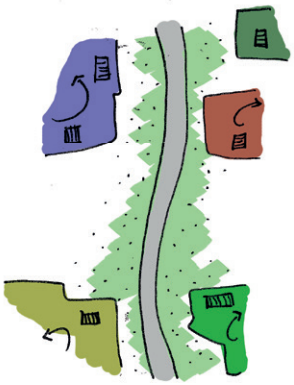

afb. 129. Bestaande gesloten karakter langs de route

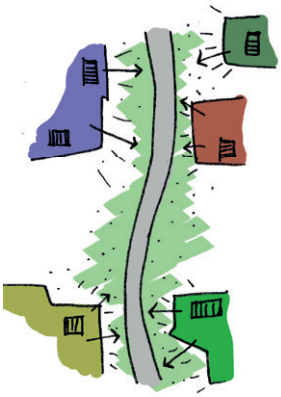

afb. 130. Toekomstig open karakter langs de route

afb. 126. De kenmerkende topografie in het langsprofiel tussen de voormalige spoordijk en zeedijk

afb. 131. Koppeling van de bestaande functies langs de natuur, kennis/ educatie-as

afb. 132. Kleinschalig moestuinieren

afb. 133. Voormalige zeedijken

afb. 134. Huidige situatie

afb. 135. Relatie met materialen Molenwerf

afb. 136. Huidige situatie, gesloten karakter

afb. 137. Toekomstige situatie, open karakter in contact met de volkstuinen en dorp Sloterdijk

Overgang dorp Sloterdijk - Volkstuinen

Tussen het dorp Sloterdijk en de volkstuinen ligt een met populieren beplante dijk. Dit markeert het einde van de volkstuinen in westelijke richting. Vanwege de slechte gesteldheid van de populieren kan het zijn dat deze in de toekomst gekapt gaan worden. Maar dit dient nader onderzocht te worden. Daarnaast wordt een fietsroute achterlangs het dorp Sloterdijk gerealiseerd (waar momenteel het voetpad ligt). Deze gaat vervolgens onder het spoor door richting Sloterdijk 1. De fietsroute zal geen hoofdroute zijn maar zal deel uit maken van de Groennet. Dit betekent een verbreding van het profiel op de dijk en het planten van nieuwe laan bomen. De intieme sfeer aan beide zijde wordt gehandhaafd door de juiste beplantingskeuze.

afb. 138. Sfeerbeelden schaduwrijke onderbeplanting

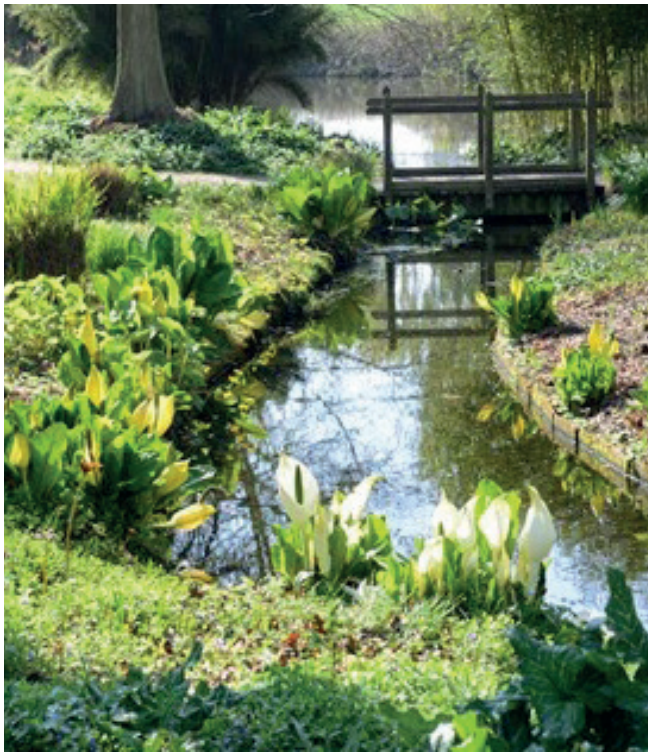

afb. 139. Sfeerbeelden overgang volkstuinen en het dorp Sloterdijk

afb. 140 & 141. Materialisatie secundaire verbindingen, halfverharding of verharding met textuur

Secundaire verbindingen

De secundaire verbindingen worden uitgevoerd in parkachtige materialen, bijvoorbeeld verschillende typen halfverharding of grindpave. Dit vermindert de snelheid (van fietsers) en draagt bij aan een betere oriëntatie binnen het Westerpark. Op deze manier wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de primair en secundair routes. Aan de secundaire verbindingen worden verblijfsplekken ontwikkeld.

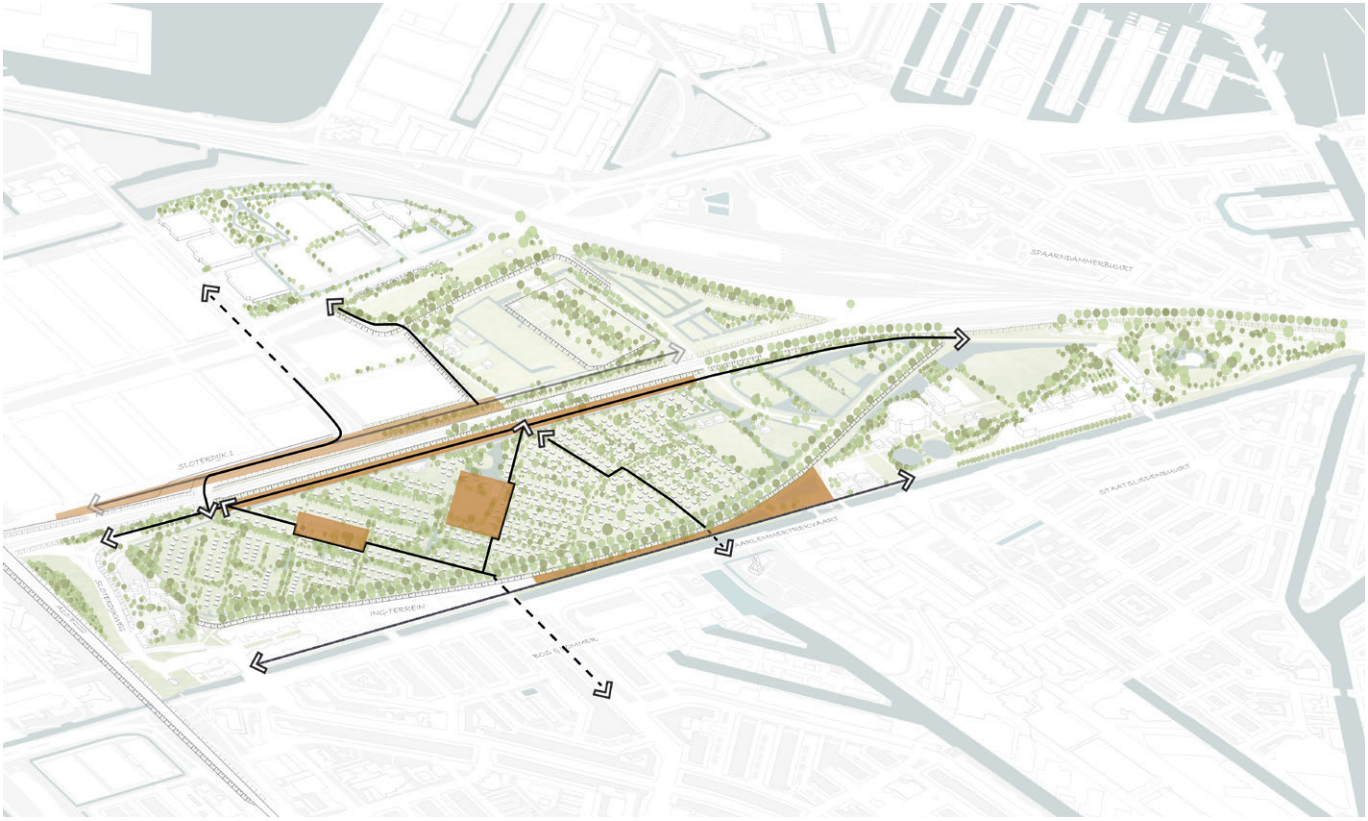

afb. 142. Duidelijke materialisatie qua typologie van de paden

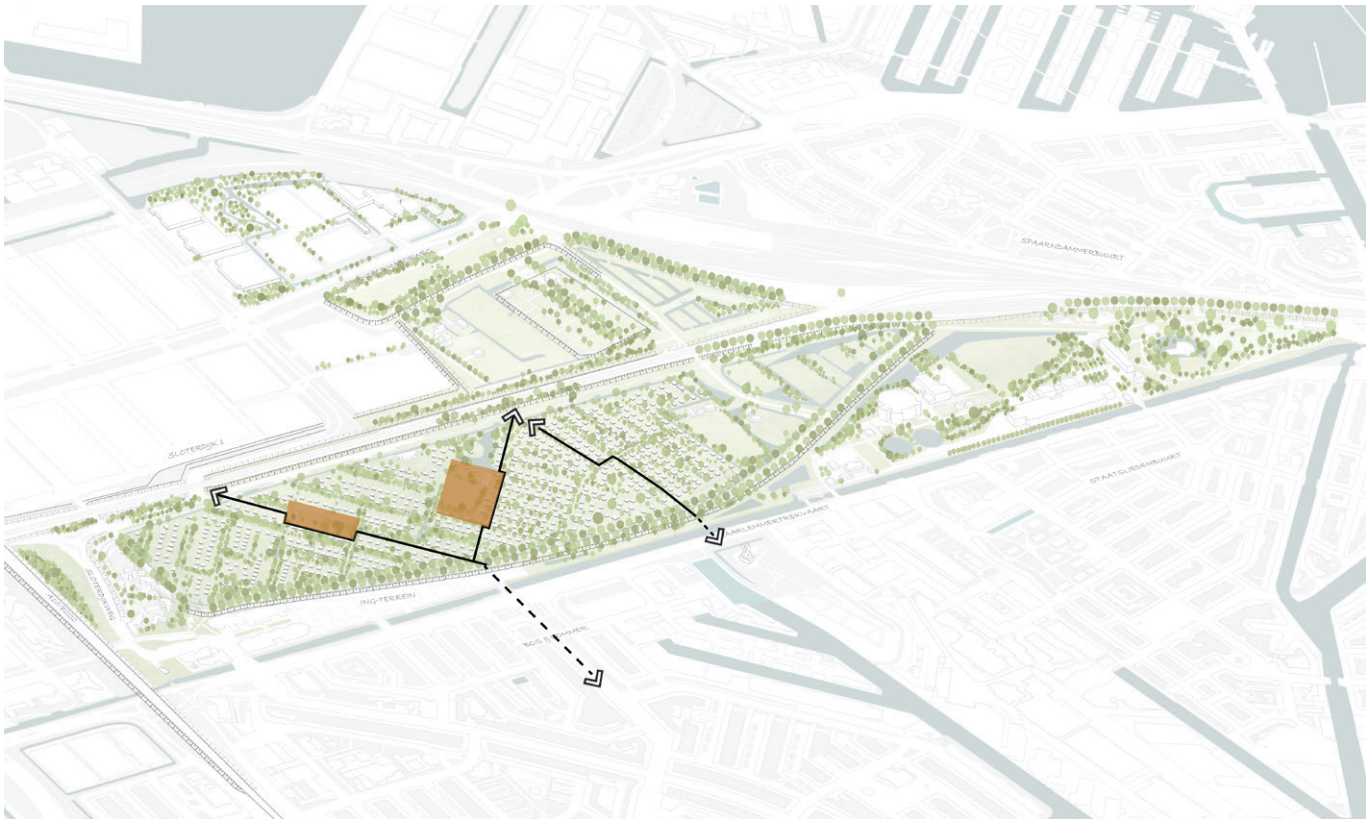

afb. 143. Indicatie secundaire verbindingen door de volkstuinen

afb. 144. Huidige situatie

afb. 145. Referentie van natuurlijke barrières voor scheiding tussen verbinding en volkstuin , bv. water

afb. 146. Koppeling programma volkstuinen en kleinschallige horeca

Tussen trekvaart en spoordijk

Tussen de Haarlemmertrekvaart en de huidige spoordijk (Amsterdam - Haarlem) worden in de toekomst secundaire verbindingen gerealiseerd die zorgen voor een betere relatie tussen Haven-Stad en het huidige centrum van Amsterdam. Binnen de volkstuinen ontstaat dus een hiërarchie van routes, waardoor de veiligheid van de tuinen beter kan worden gewaarborgd. De in de kaart aangeven lijnen zijn indicatief

De materialisatie van deze verbinding en de te ontwikkelen plekken langs deze routes zal aansluiten bij het karakter van de huidige volkstuinen. Groen karakter, lommerrijk, rust en mogelijkheden tot ontdekking.

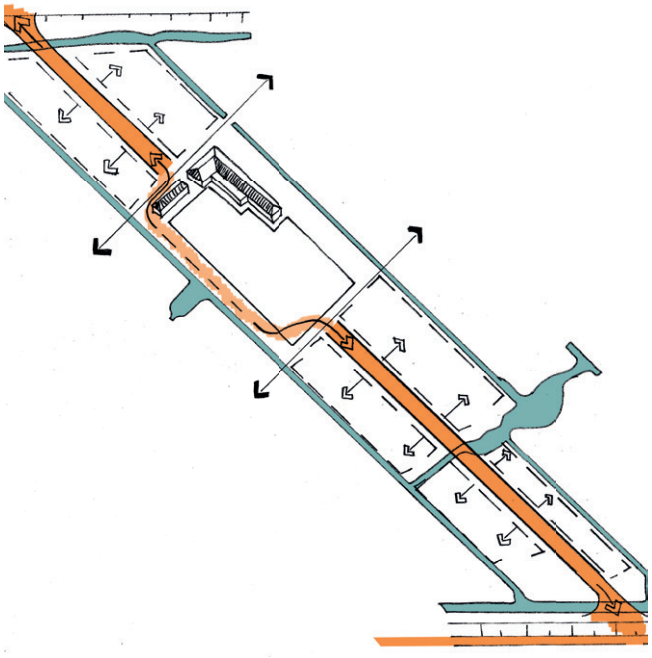

afb. 147. Principeschets inpassing verbinding
(nader onderzoek in afstemming met belanghebbenden)

afb. 148. Toevoeging van nieuw programma

afb. 149. Spoorzijde zuid

afb. 150. Huidige situatie

afb. 151. Verblijfsplekken op het spoortalud

"1 kilometer voor sport en speelaanleidingen + kansen voor verblijfsplekken op het spoortalud"

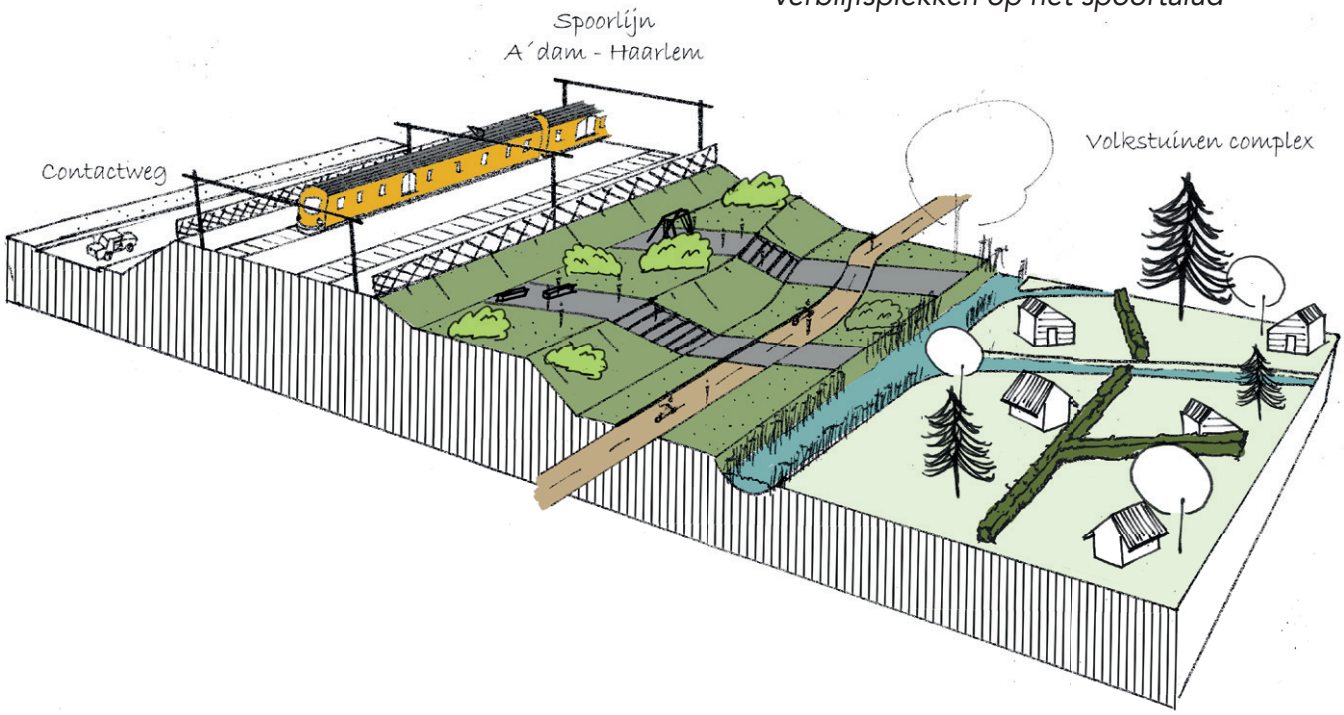

afb. 152. Principeschets impuls spoorzijde zuid

Spoorzijde zuid

Het huidige gebied tussen de volkstuinen en spoortalud is momenteel een restruimte en verdient ten aanzien van de toekomstige ontwikkelingen een kwaliteitsimpuls. Hierbij worden er meerdere verblijfsplekken gerealiseerd op het talud en een verbeterde routing. Gekoppeld aan deze verbindingen en het verblijf worden er sport- en speelaanleidingen gerealiseerd. De materialisatie zal voornamelijk uit natuurlijke elementen bestaan, met een robuust karakter.

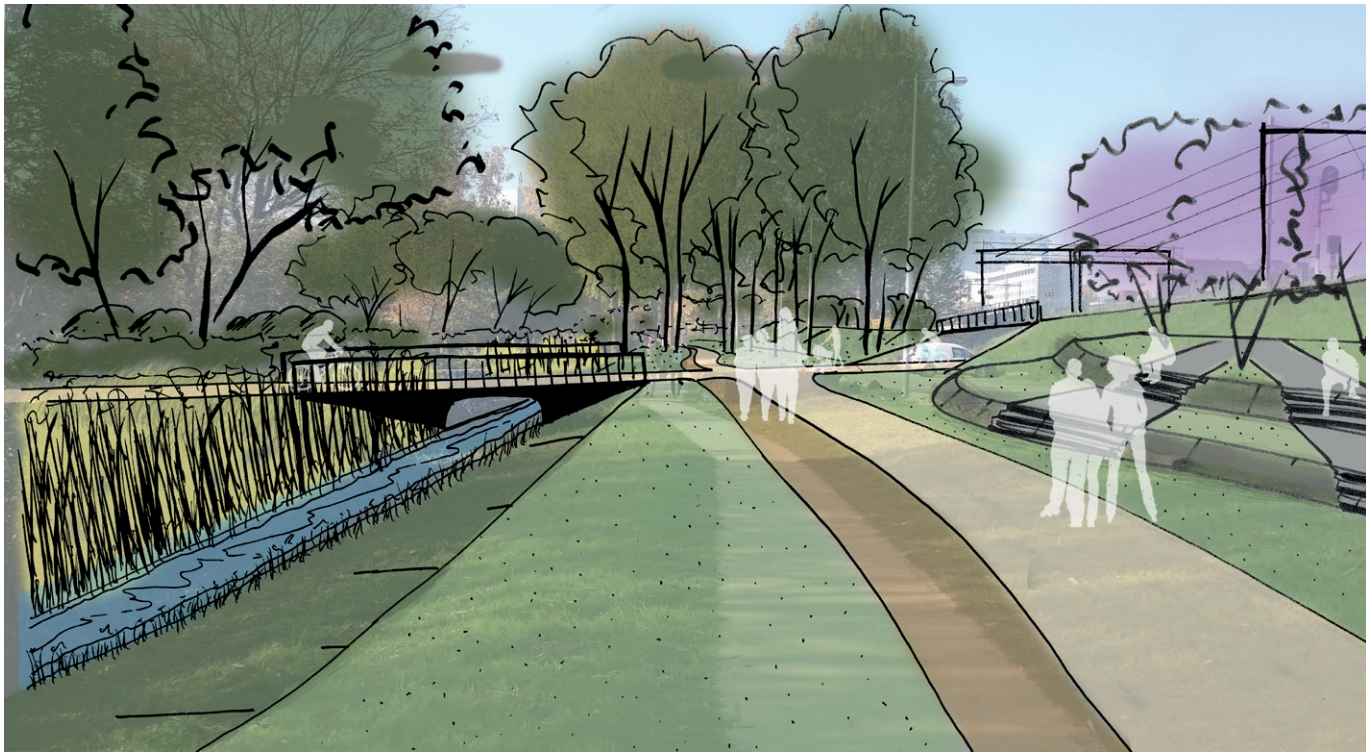

afb. 153. Principeschets impuls spoorzijde zuid

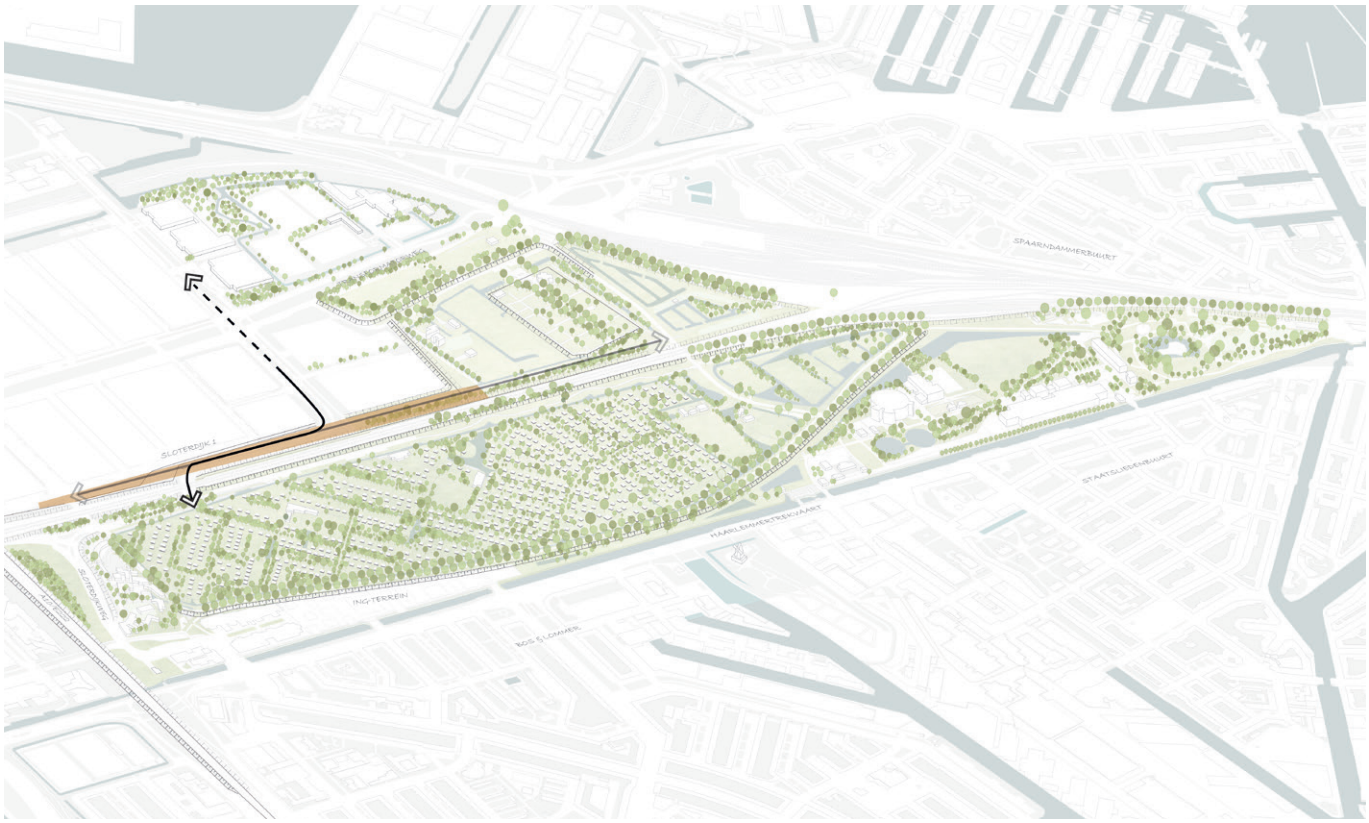

afb. 154. Spoorzijde noord

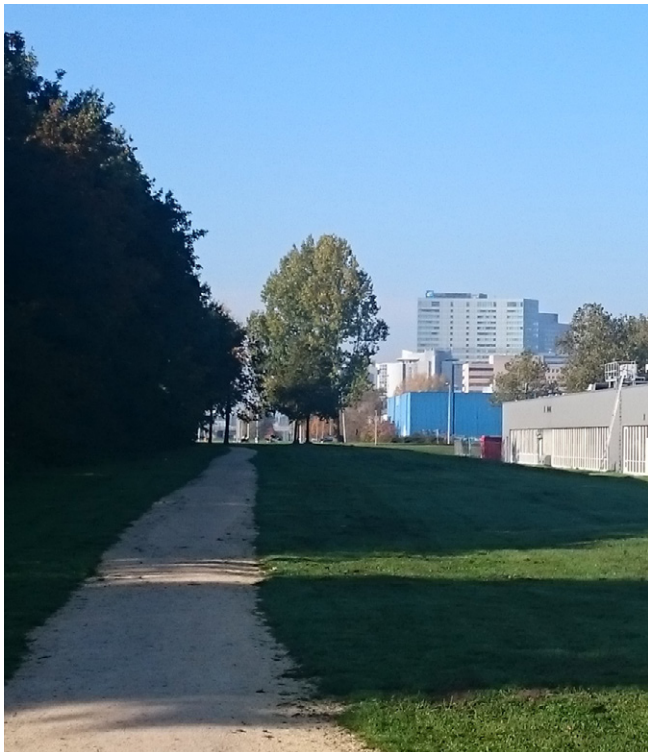

afb. 155. Primaire structuur

afb. 156. Faciliteren van sport

afb. 157. Uitzichtpunten

Spoorzijde noord

De noordzijde van het spoor is een belangrijke groenstructuur. Deze groenstructuur naast het spoor (aan de parkentree) is geschikt als een levendig buurtoverstijgend parkgebied met uitnodigende openbare sport- en beweegaanleidingen. Nieuwe (sport)voorzieningen daar waar de nieuwe stad zich vormt (Sloterdijk I), daar waar aaneengeschakelde openbare ruimte is én daar waar het park en stad samen komen. Ook met sportplekken met een maatje meer (openbare tennisvelden/tennispark, running track).

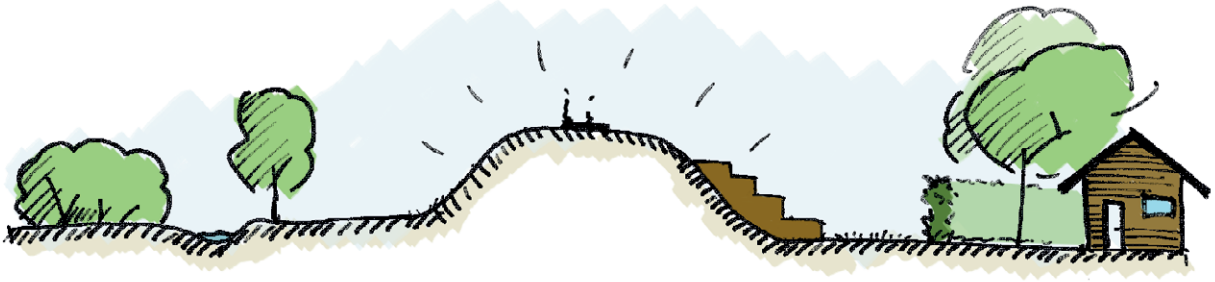

afb. 158. De dijk als landschappelijke drager

afb. 159. Markering van de parkentrees

afb. 160. Toepassing van spelelementen

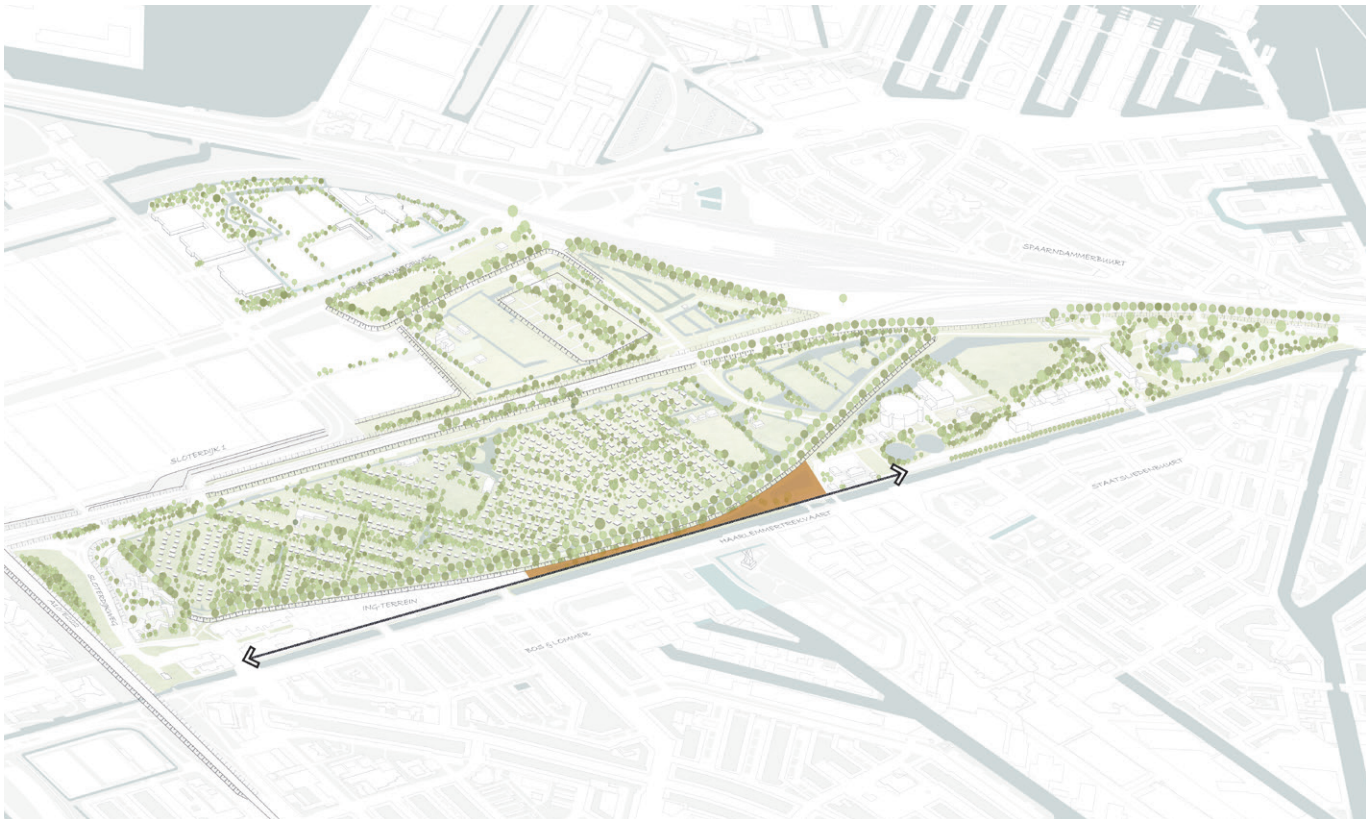

afb. 161. Noordelijke oever Haarlemmertrekvaart

afb. 162. Huidige situatie

afb. 163 & 164. Toepassing van simpele elementen voor overbrugging van het water

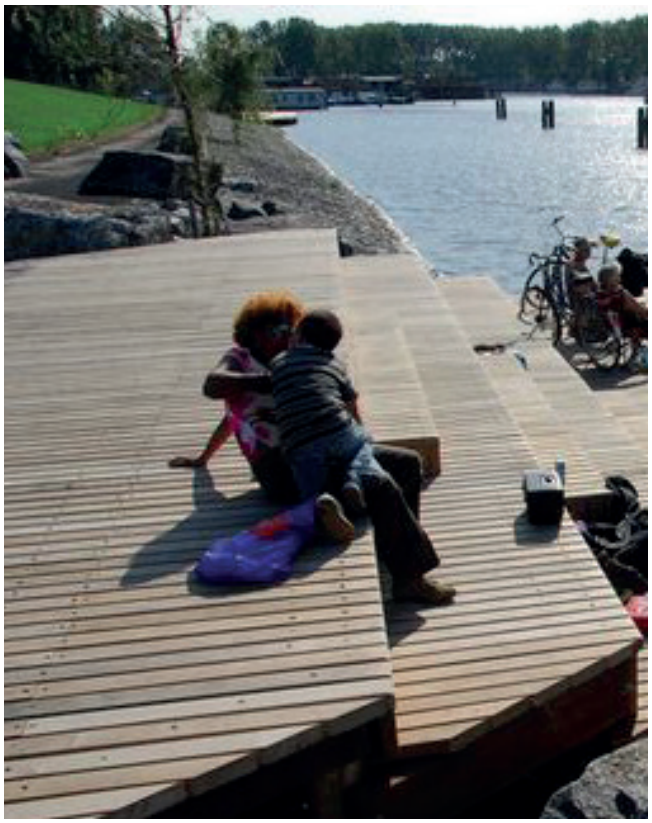

afb. 165. Verblijfsplekken

Haarlemmertrekvaart

Net als bij de spoorzijdes zuid en noord biedt de groenzone langs de Haarlemmertrekvaart ook een kans om het park een impuls te geven. Het contact met het water wordt verbeterd door het realiseren van verblijfsplekken op de noordelijke oever.

De thematiek van het IJzeren spoor wordt als leidraad gebruikt voor de inrichting.
De materialisatie bestaat uit natuurlijke en robuuste materialen zoals hout, beton en staal. Waarbij er een fusie wordt gezocht tussen de beeldkwaliteit van het Westergasfabriek en de natuurlijke omgeving.

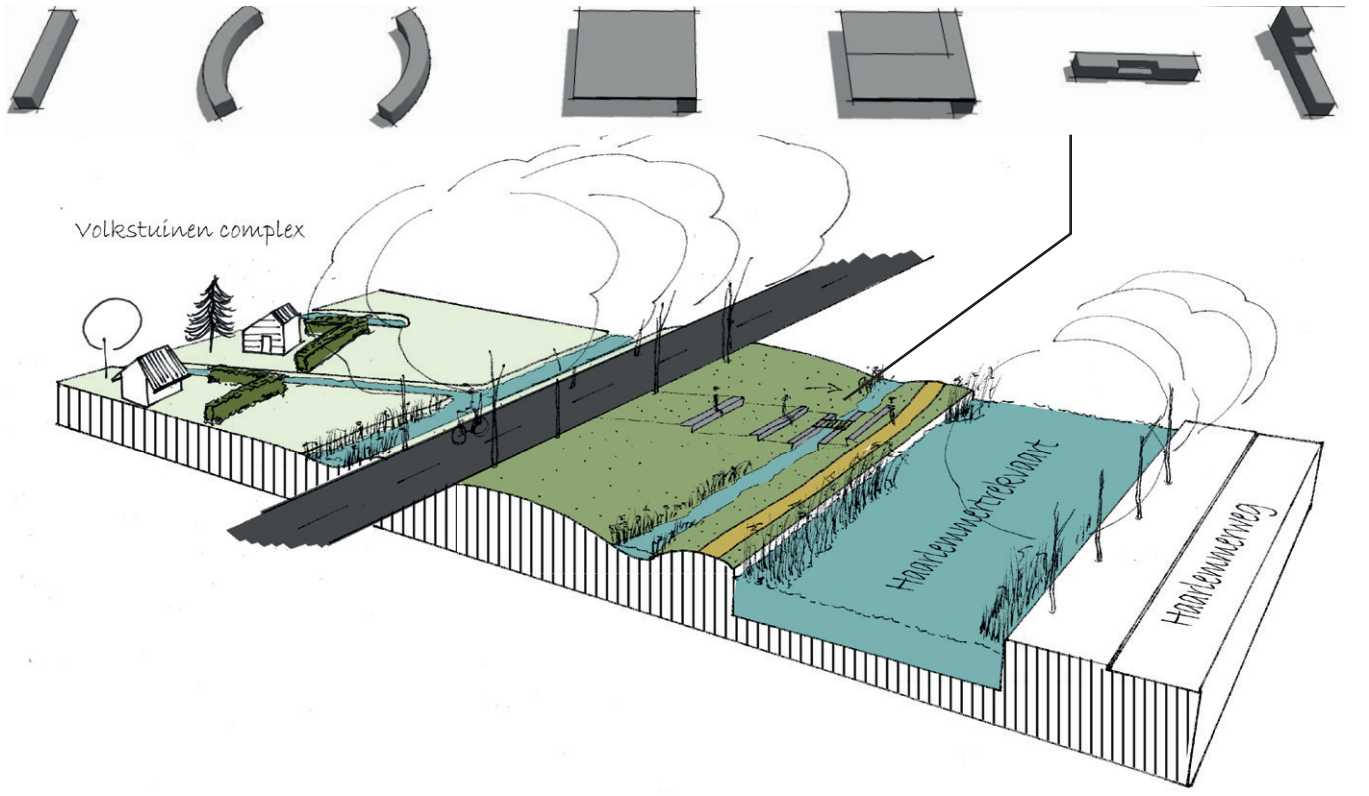

afb. 166 & 167. Principeschets verblijfsplekken langs het water

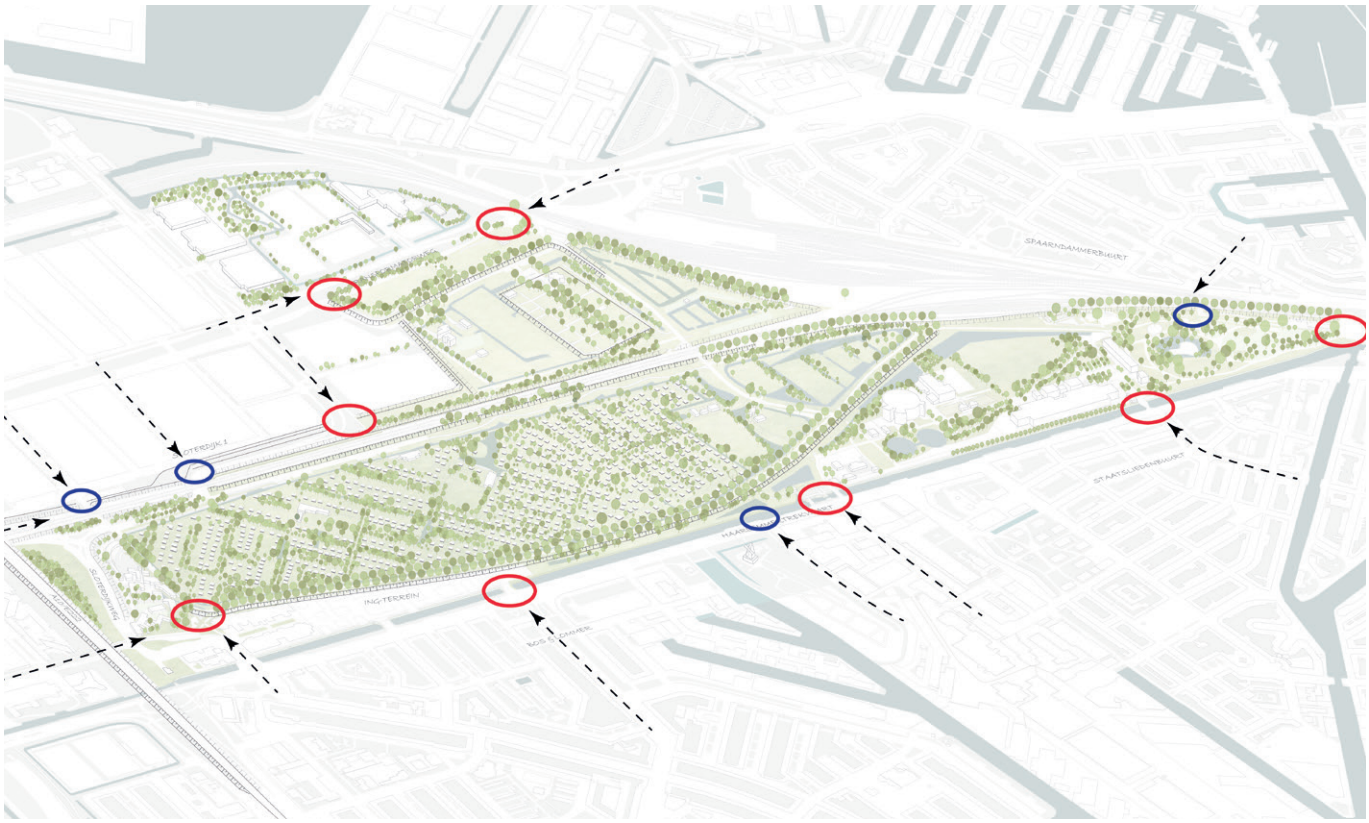

afb. 168. Entreegebieden aan de randen van het park. Rood zijn de hoofdentrees en de blauw zijn de sub-entrees

afb. 169. Toegangspoort van cortenstaal

afb. 170. Poorten

afb. 171. Markering van sub-entrees

De entreegebieden

Het park heeft twee typen entrees: de stedelijke hoofdentrees gekoppeld aan hoofdnetwerken en sub-entrees gekoppeld aan aanpalende buurten. De entrees worden gekoppeld aan belangrijke (nieuwe) routes binnen het park. In de huidige situatie zijn de entrees buiten het oud Westerpark en het Cultuurpark niet als zodanig herkenbaar en dat willen wij wel om de oriëntatie, identiteit en samenhang binnen het hele park te versterken. Alle entrees zijn opgaves die in samenhang worden ontworpen. De hoofdentrees krijgen een specifieke naam en worden belangrijk voor de oriëntatie. Tevens krijgen zij, wanneer hiervoor aanleiding en ruimte beschikbaar is, aanvullende voorzieningen voor bezoekers en beheerders. In de volgende planfase zullen de entrees in samenwerking met belanghebbenden worden vormgegeven.

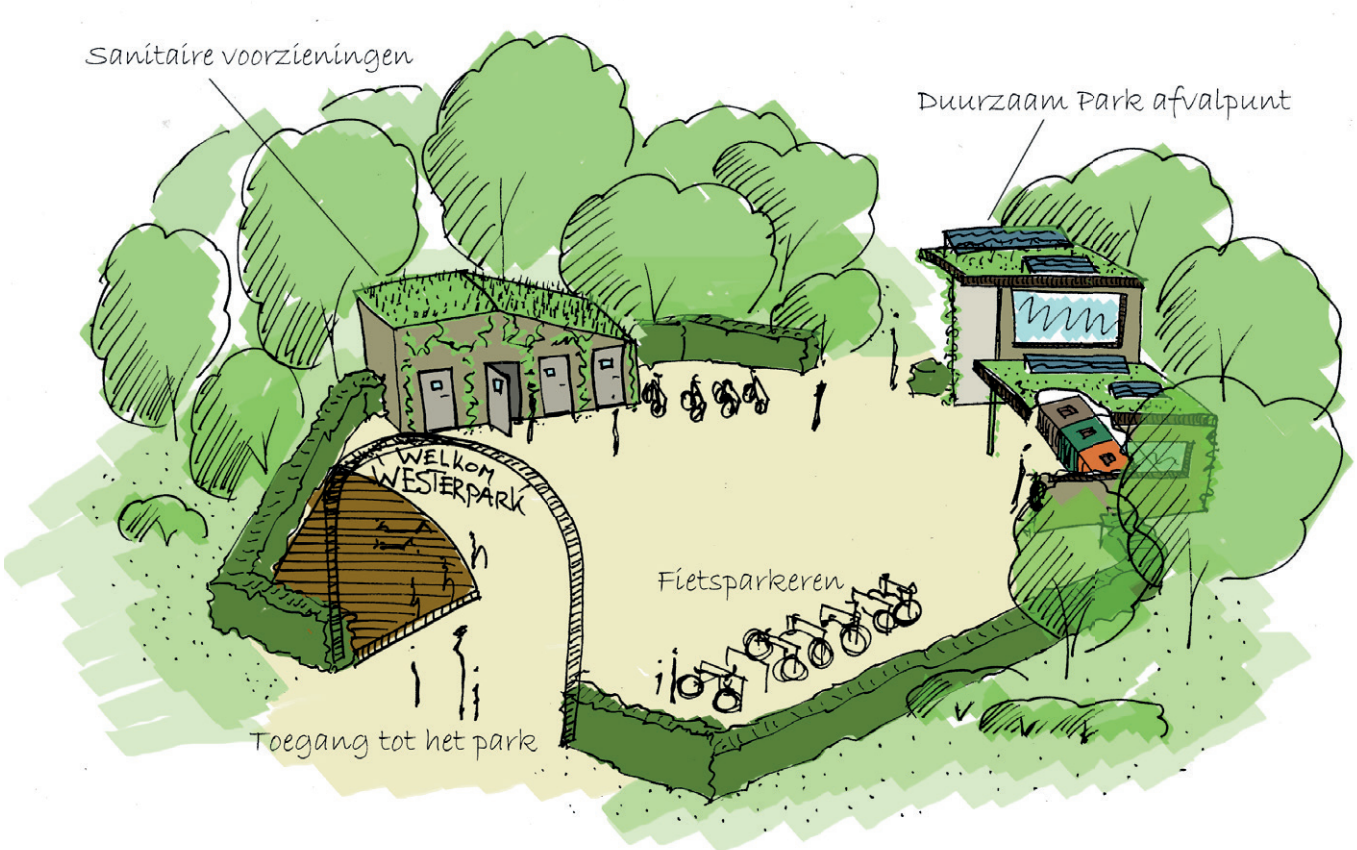

afb. 172. Principeschets, hoofdentrees gecombineerd met voorzieningen.

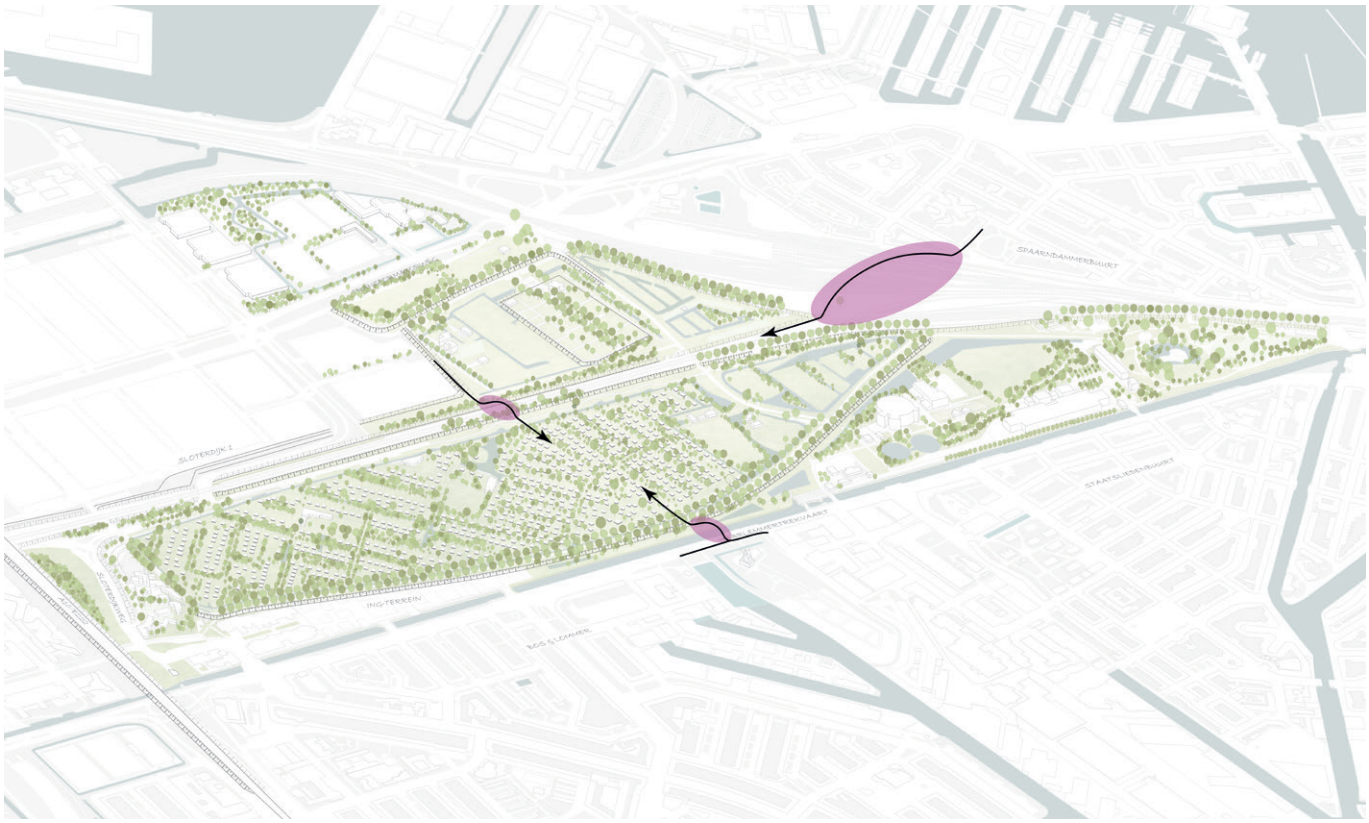

afb. 173. Bruggen als nieuwe verbindingen voor een betere verankering met de bestaande stad

afb. 174. Huidige situatie

afb. 175. Verbinding en verblijf over spoor

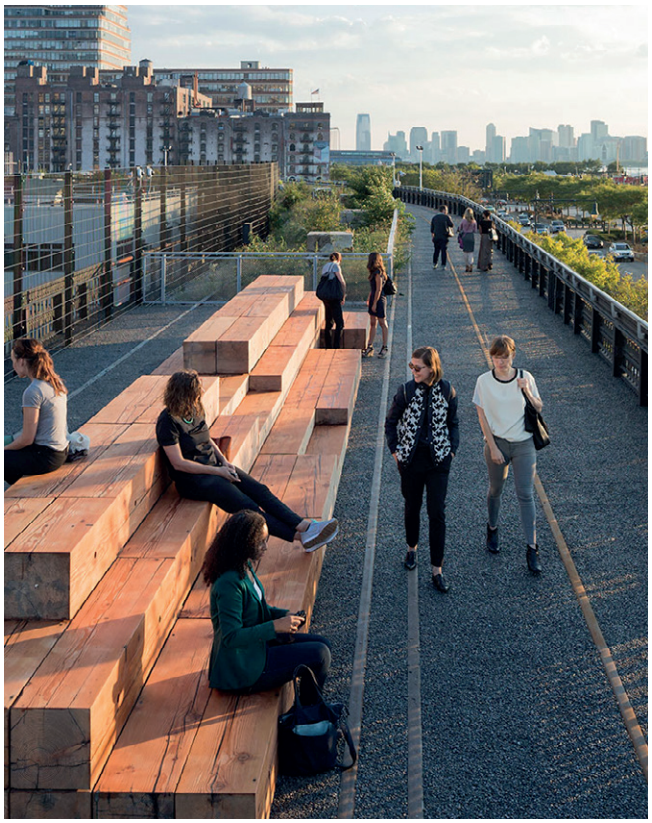

afb. 176. High line New York

Infrastructurele kunstwerken - Bruggen

Met betrekking tot de verankering van het gebied met de bestaande stad, en het letterlijk overbruggen van de aanwezige barrières, worden er in de toekomst nieuwe bruggen gemaakt over het spoor en deHaarlemmertrekvaart. De bruggen functioneren niet alleen als verbinding maar bieden ook de mogelijkheid tot verblijf met uitzicht over het Westerpark en andere delen van Haven-Stad. Voorbeelden zijn: de High Line in New York en de brug over het spoor bij Den Bosch CS.

afb. 177. Profiel voetverbinding over het bestaande spoortracé Amsterdam - Haarlem

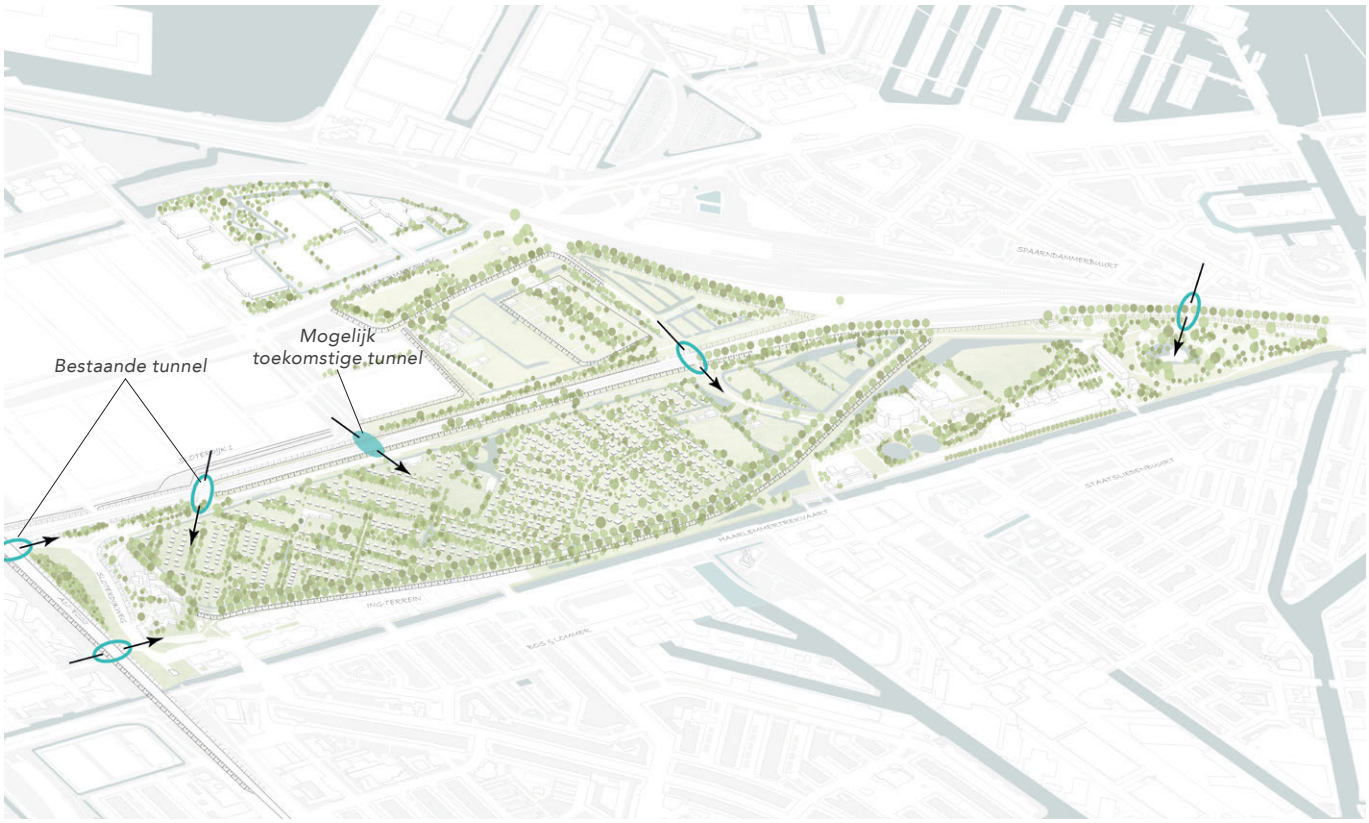

afb. 178. Opwaardering bestaande tunnels en realisatie nieuwe tunnels

afb. 179. Huidige tunnel onder het spoor Amsterdam - Haarlem

afb. 180. Referentie bioscoop onder viaduct/in tunnel

afb. 181. Toepassing van programma

Infrastructurele kunstwerken - Tunnels

Het gebied bevat een 5-tal tunnels. Momenteel zijn de meeste tunnels puur en alleen functionele onderdoorgangen. Het is van belang dat de tunnels een kwaliteitsimpuls krijgen. Door het toevoegen van kunst, lichtprojecten en het (sport)programma in en om de tunnels kan een belangrijke bijdrage leveren voor het verbeteren van de sociale veiligheid. Ze zouden bijvoorbeeld geschikt gemaakt kunnen worden voor skaten, boulderen, bootcamp of 3x3 basketbal.

afb. 182. Referentie skatepark als programma

afb. 183. Referentie toepassing van natuurlijke vriendelijke materialen

afb. 184. Waternatuurtuinen

afb. 185. Begraafplaats St. Barbara

afb. 186. De Buurtboerderij

afb. 187. Woeste Westen

afb. 188. Veenweide landschap

6.2 De gebieden met functies

De bestaande gebieden hebben een sterke identiteit. Daarom vormen de kenmerken van de bestaande gebieden de basis voor de ontwikkeling van de gebieden. Er worden zes parktypologieën onderscheiden voor dit beeldkwaliteitsplan:

1. Stadspark
2. Cultuurpark
3. Tuinen van het Westerpark
4. Natuur- en educatiepark
5. Begraafplaats
6. De weilanden

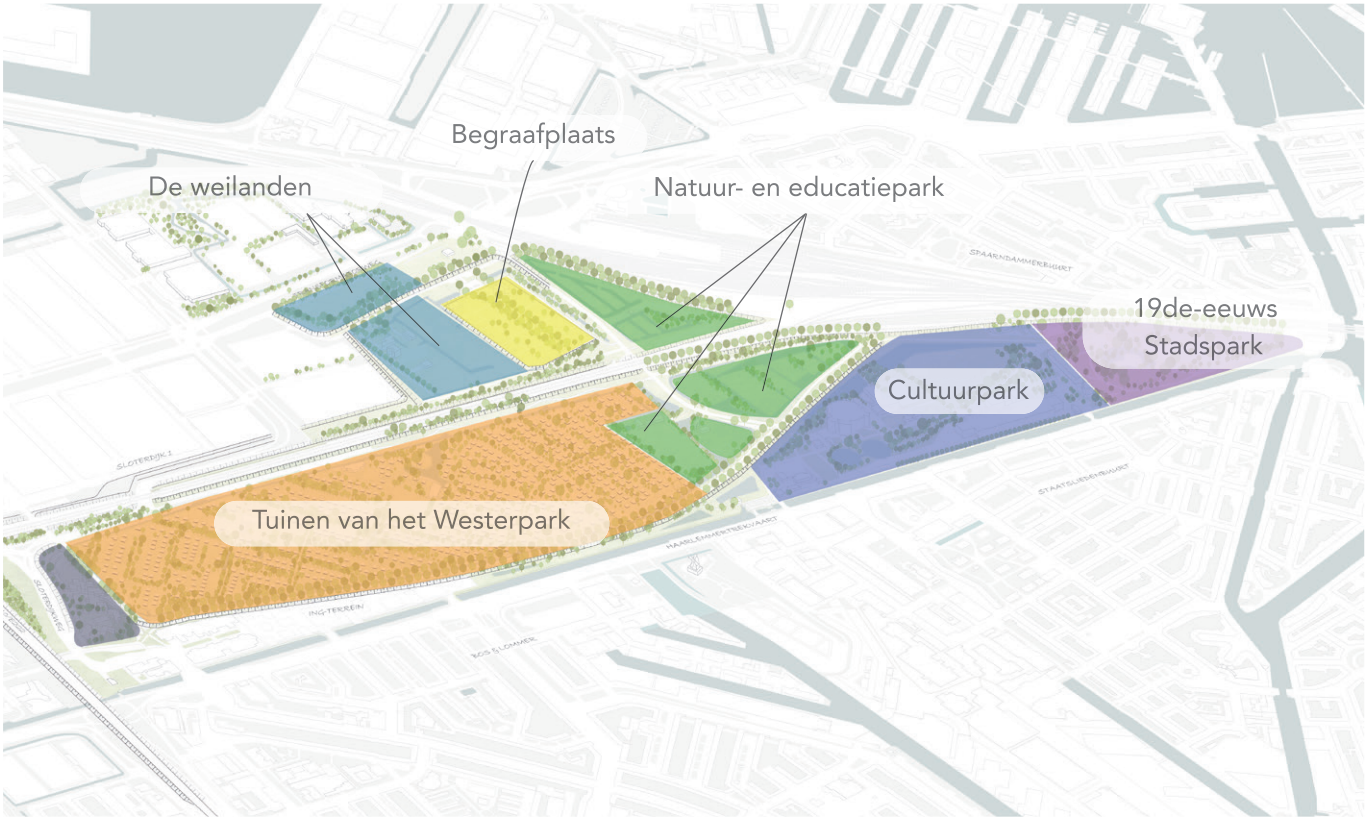

afb. 189. Desbetreffende functies binnen het huidige park

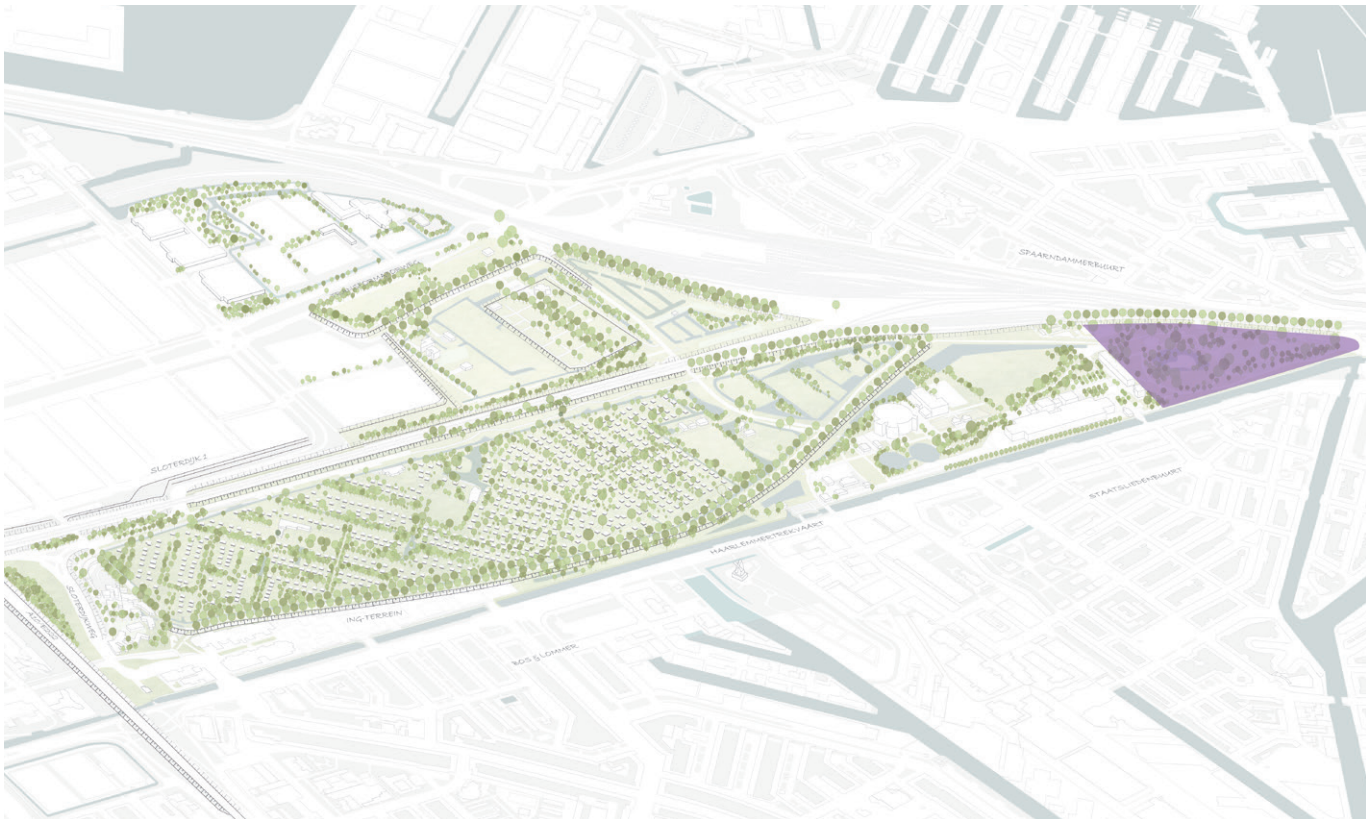

afb. 190. Locatie 19de-eeuws stadspark

afb. 191. Huidige situatie Westerpark

afb. 192. Huidige fietspad langs het huidige Westerpark

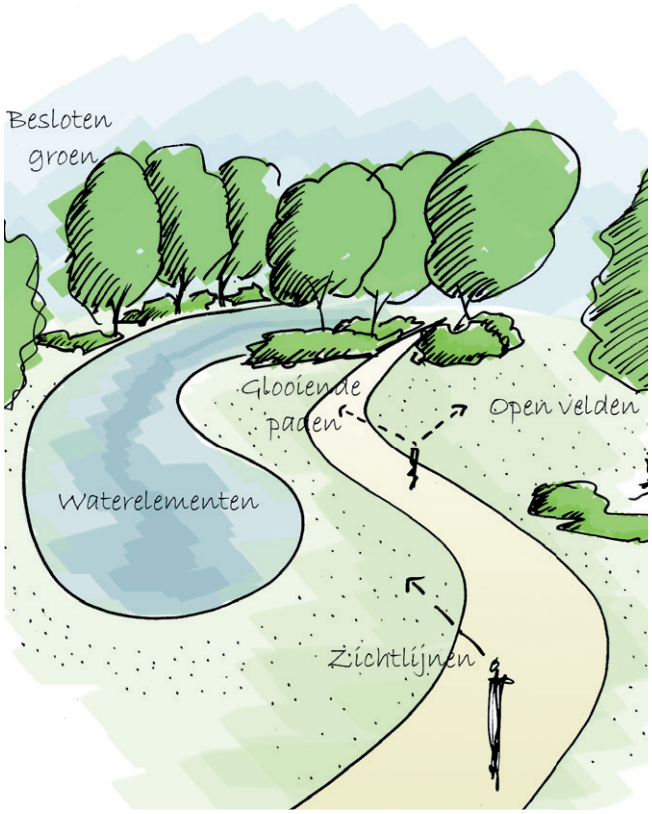

afb. 193. Principes Engelse Landschapsstijl

1. 19de-eeuws stadspark

Het huidige 19de-eeuws stadspark Westerpark wordt gekarakteriseerd door de zogenaamde Engelse landschapsstijl, ontworpen door Leonard Springer.

De gebruiksintensiteit van het park is hoog, wat zorgt voor slijtage, vooral tijdens de zomerperiodes. Dit kan leiden tot aanpassingen vanuit het beheer. Het is van belang dat de principes die gelden voor de Engelse landschapsstijl, zoals specifieke zichtlijnen met verscholen accenten, romantisch lijnenspel, sierlijke waterpartijen en afwisseling van groene ruimtes met grasvelden, de basis vormen voor mogelijke ingrepen.

afb. 194. Huidige situatie Westerpark

afb. 195. Route langs de Haarlemmertrekvaart

afb. 196. Locatie Westergasfabriekterrein

afb. 197. Huidige situatie Westergasfabriek

afb. 198. Milkshake Festival

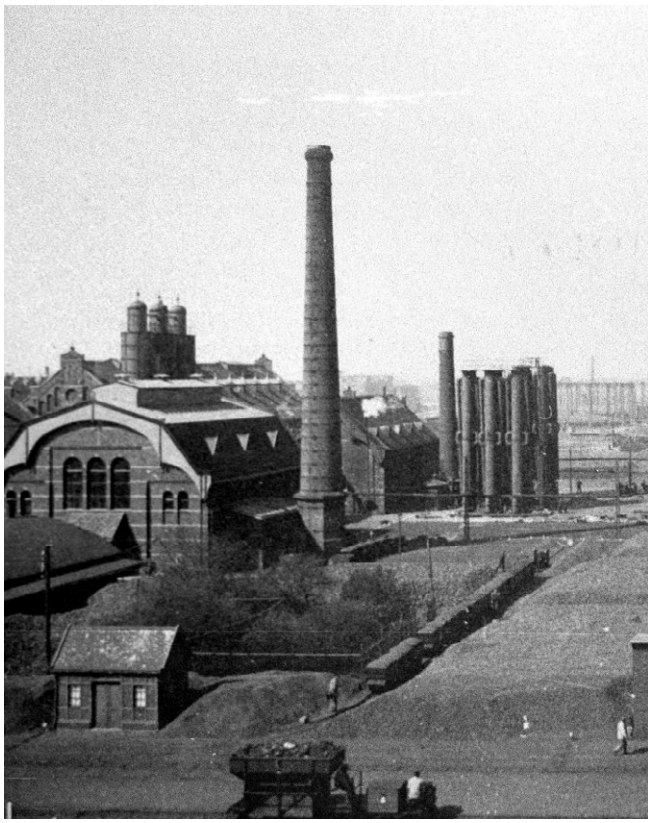

afb. 199. Historische bebouwing Westergasfabriek

2. Cultuurpark

Het huidige Westergasfabriekterrein wordt het jaar rond intensief gebruikt voor festivals, evenement en culturele programma's, zowel in de publieke ruimte als in de aanwezige (Rijks) monumentale gebouwen. De onbebouwde ruimte wordt beschouwd als onderdeel van een monumentale omgeving. Het park is ook tegelijkertijd een buurtpark. De gevarieerde inrichting, met een afwisseling van grootse en intieme plekkenen en een rijkdom aan voorzieningen, maken het tot een uniek park in Amsterdam.

Het park is ontworpen vanuit deze context. Met een uitgekiend materiaalpallet, die het industriële karakter doen behouden, wordt een uitstekende verblijfssfeer gecreëerd. Dit karakter dient ten allen tijde gewaarborgd te worden. Aanpassingen op het ontwerp zijn alleen aan de westzijde gewenst, vooral om de overgang met de rest van het gebied te bewerkstelligen Hierin zullen de onderstaande, industrieel-ogende materialen zoals beton, staal en (grof) hout worden gebruikt.

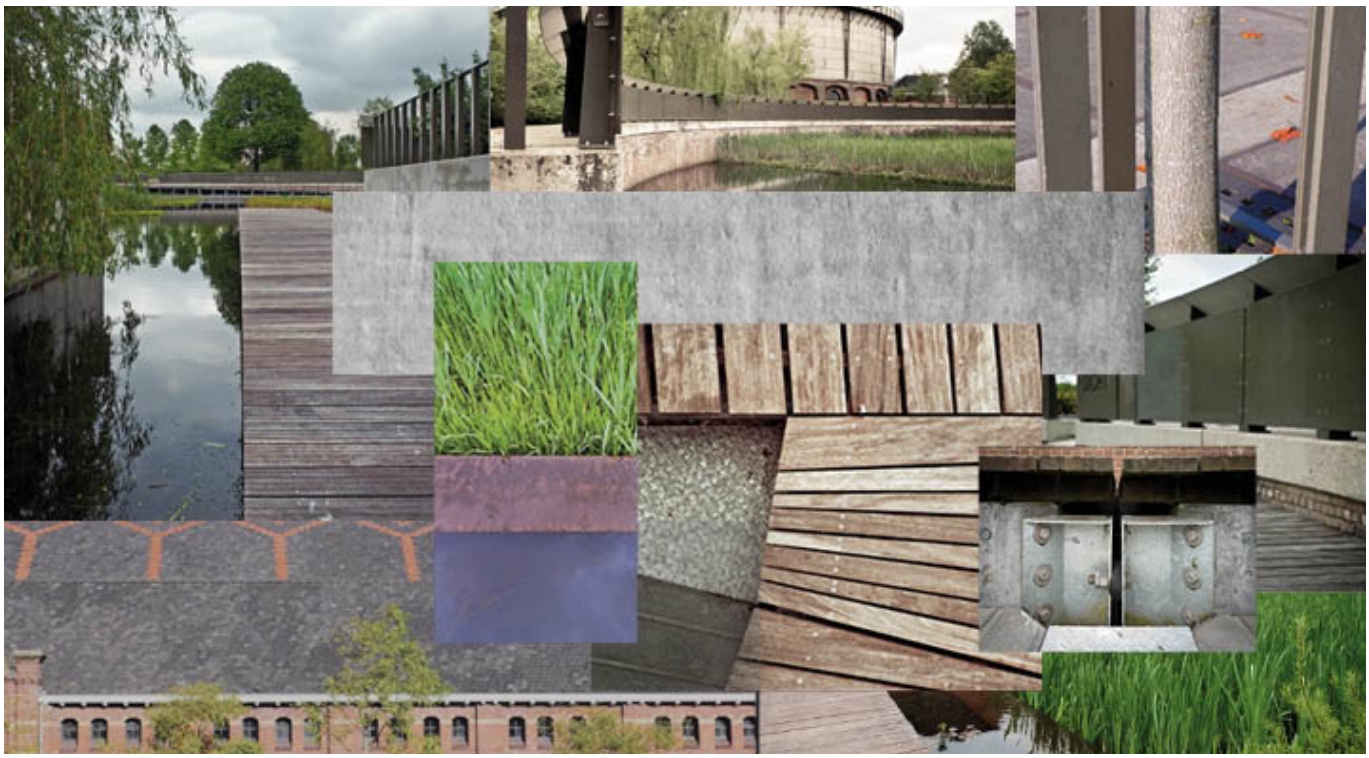

afb. 200. Materialen en texturen

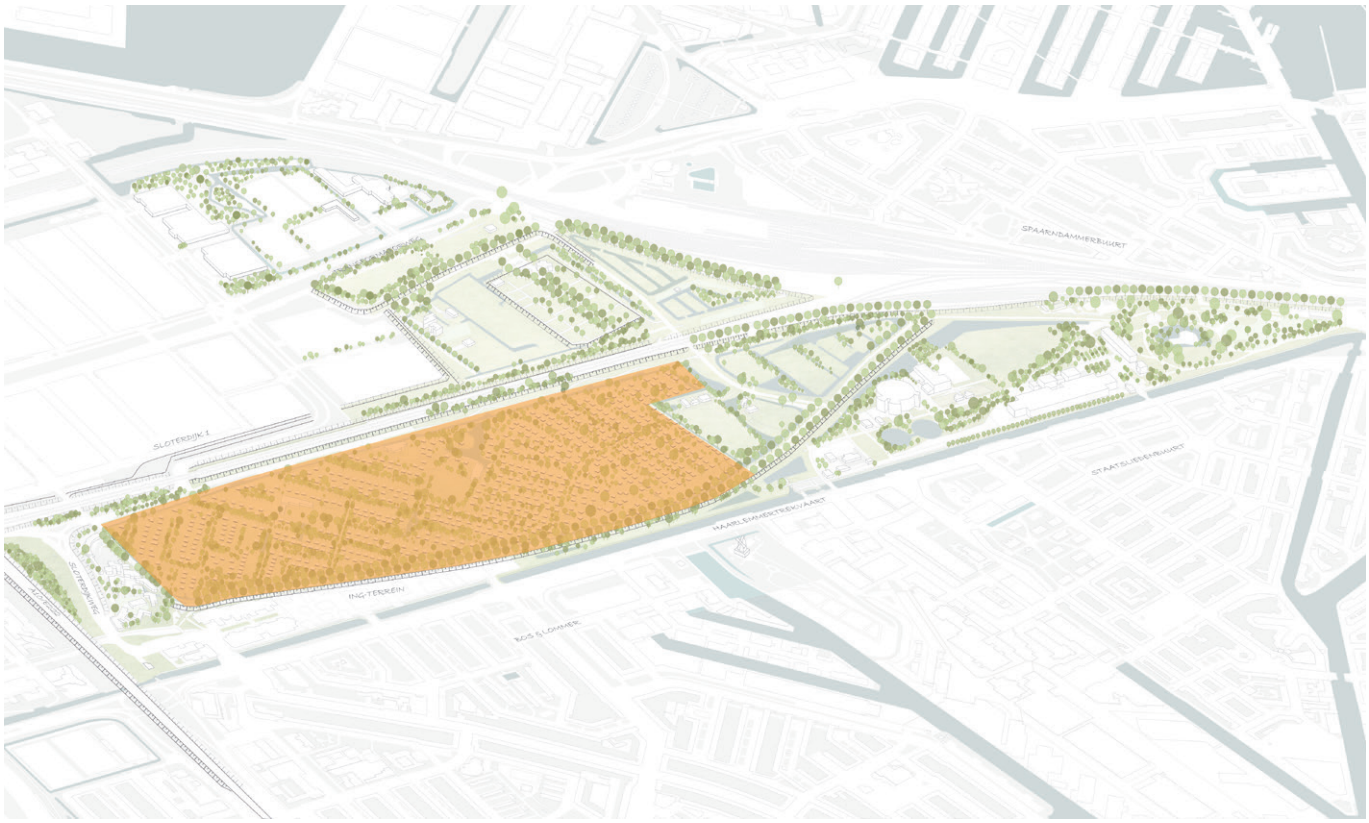

afb. 201. Locatie tuinen van het Westerpark

afb. 202. Huidige structuur binnen de volkstuincomplex

afb. 203. Groenkapitaal

afb. 204 & 205. Zitelementen van natuurlijke materialen

3. Tuinen van het Westerpark

De tuinen van het Westerpark (volkstuincomplexen) wordt gekenmerkt door rust, tuinieren, een zeer gevarieerd, groen kapitaal en hoge ecologische waarde. Toekomstige ingrepen binnen het gebied, zoals het maken van nieuwe verbindingen, programma en verblijfsplekken zullen bovenstaande kenmerken niet ingrijpend aantasten. Een beeldreferentie voor de groeninrichting is het Jac. P Thijsse-park in Amstelveen, waarbij beplantingstypes zijn toegepast die kenmerkend zijn voor dit type landschap en een bijdrage leveren aan het vergroten van de biodiversiteit. Eventueel nieuw meubilair, buiten de hoofdroutes, bestaat uit natuurlijk materiaal, zoals afgebeeld op de foto links.

afb. 206. Toepassing vlinderbloemige

afb. 207. Bevorderen van de natuurwaardes

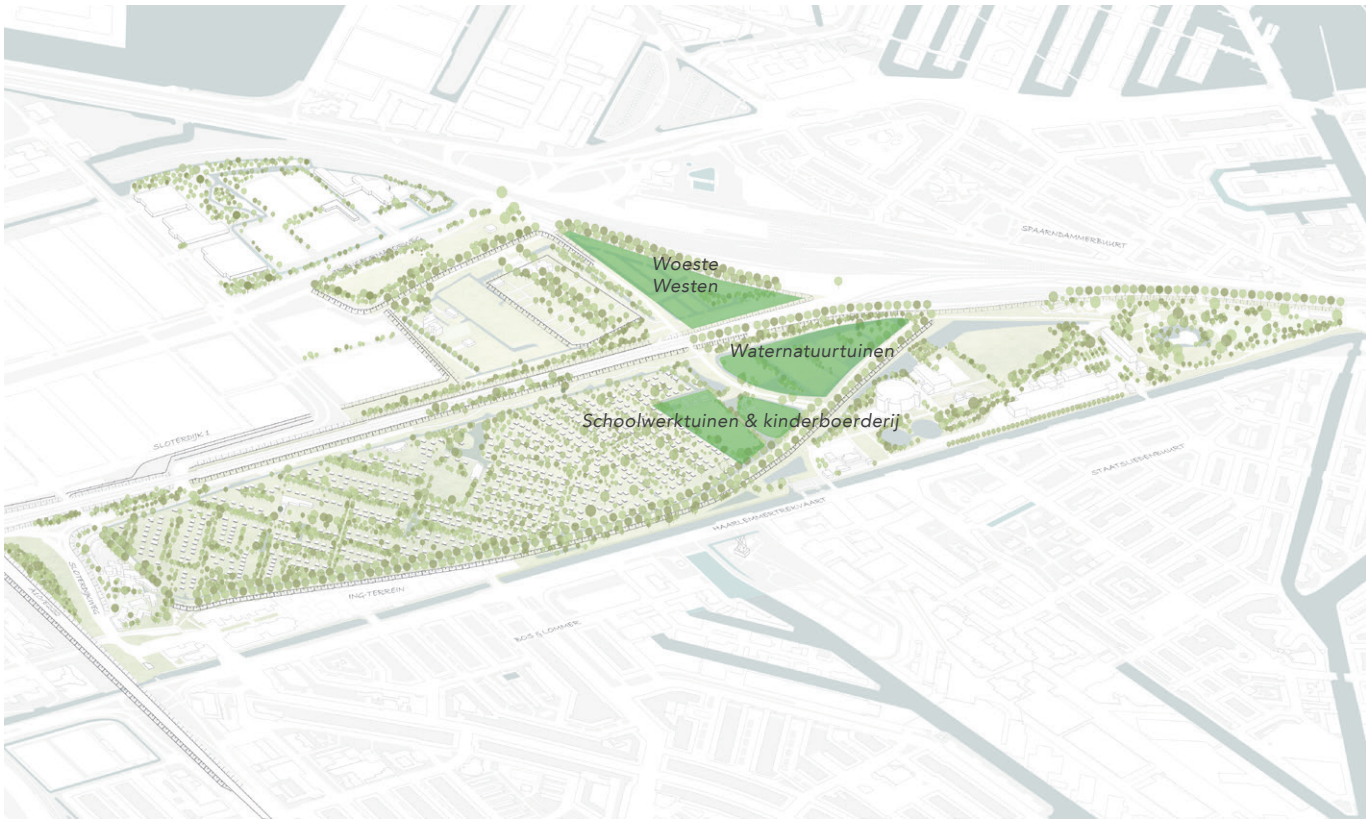

afb. 208. Locatie Woeste Westen , Kinderboerderij en Schoolwerktuinen

afb. 209. Huidige situatie kinderboerderij

afb. 210. Huidige situatie schoolwerktuinen

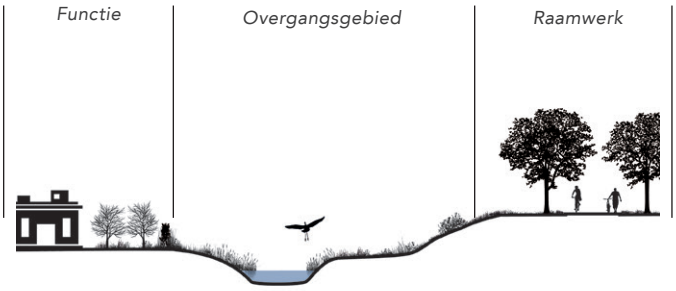

afb. 211. Omgang met de overgang tussen het openbaar raamwerk en de functie

afb. 212. Optimalisatie van de aanwezig ruimte binnen de bestaande functies

4. Natuur- en educatiepark

Het huidige Woeste Westen, de schoolwerktuinen, Nemo, de Waternatuurtuinen en de kinderboerderij hebben nu een educatieve functie. De overdracht van natuurkennis is gebaseerd op spelend leren. Dit is en zal een belangrijk thema blijven in het park. De gebieden zijn echter vanuit de ecologie gezien geïsoleerd van elkaar, en ook van de voornaamste ecologische drager, de Haarlemmertrekvaart. Daarom is het belangrijk om de gebieden goed aan elkaar te koppelen. De inrichting van de randen/overgang tussen het raamwerk en de functies kunnen hierbij een rol spelen met verbrede 'natte' ecologische verbindingen.

De thema natuureducatie is belangrijk. Deze omgeving is ideaal voor de door velen geopperde idee voor een natuureducatie centrum (dat bestaat niet in Amsterdam). Daarin zouden de kleine, nu lopende activiteiten, gecombineerd kunnen worden met groot-stedelijke componenten. Nieuwe inrichting binnen deze gebieden zullen uitsluitend met natuurlijke en duurzame (bijvoorbeeld hergebruikte) materialen worden uitgevoerd.

afb. 213. Referentie paden van hout

afb. 214. Referentie natuurlijk spelen

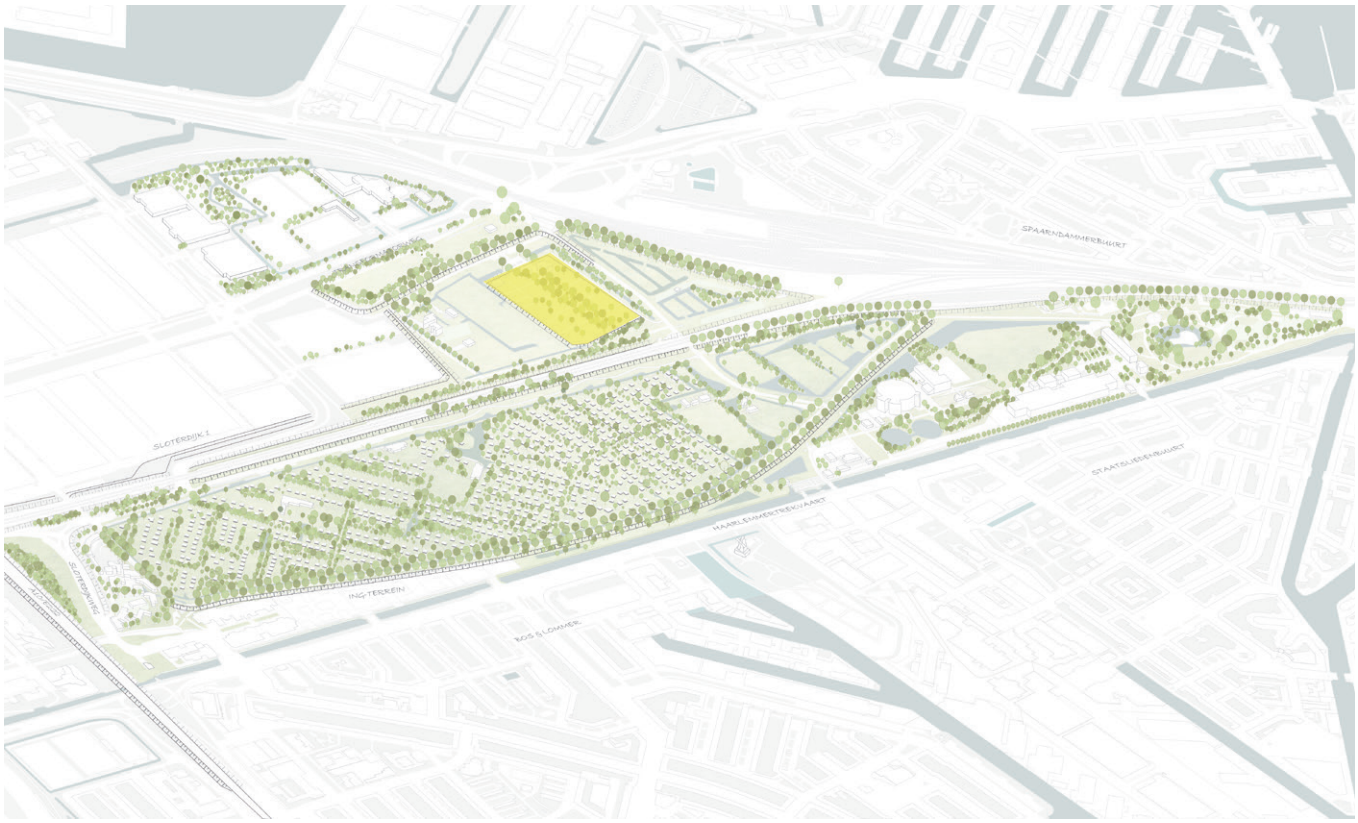

afb. 215. Locatie St.Barbara

afb. 216. Huidige situatie begraafplaats

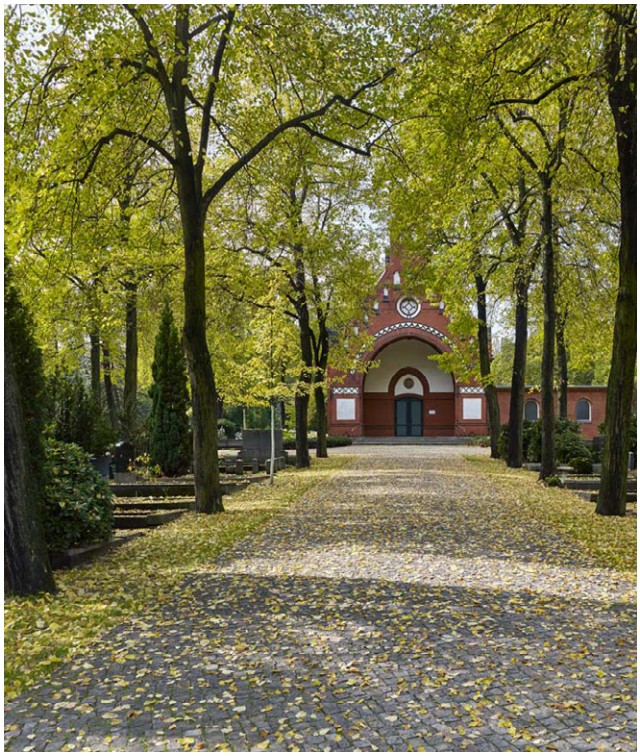

afb. 217. Huidige situatie begraafplaats

afb. 218. Toepassen van landschappelijke/kunst follies

5. De begraafplaats St. Barbara

Begraafplaatsen in Amsterdam hebben met succes hun deuren geopend voor openbaar gebruik. Dit is ook de wens van de St. Barbara, die het ook zo meldt op hun website. Het is een prachtig gebied met daarbij de kapel/ aularuimte. Met het toevoegen van minimaal één extra toegang zal de begraafplaats beter worden opgenomen worden in het park. De mogelijkheid voor meer openbare voorzieningen zoals toevoegen van verblijfsplekken, kunst of folies en kleinschalige horeca zullen in gezamenlijk overleg plaatsvinden. Alle eventuele toevoegingen zullen binnen de kaders van de monumentale omgeving moeten gebeuren.

afb. 219. Referentie begraafplaats als verblijfsplek, Assistens Kirkegård Kopenhagen

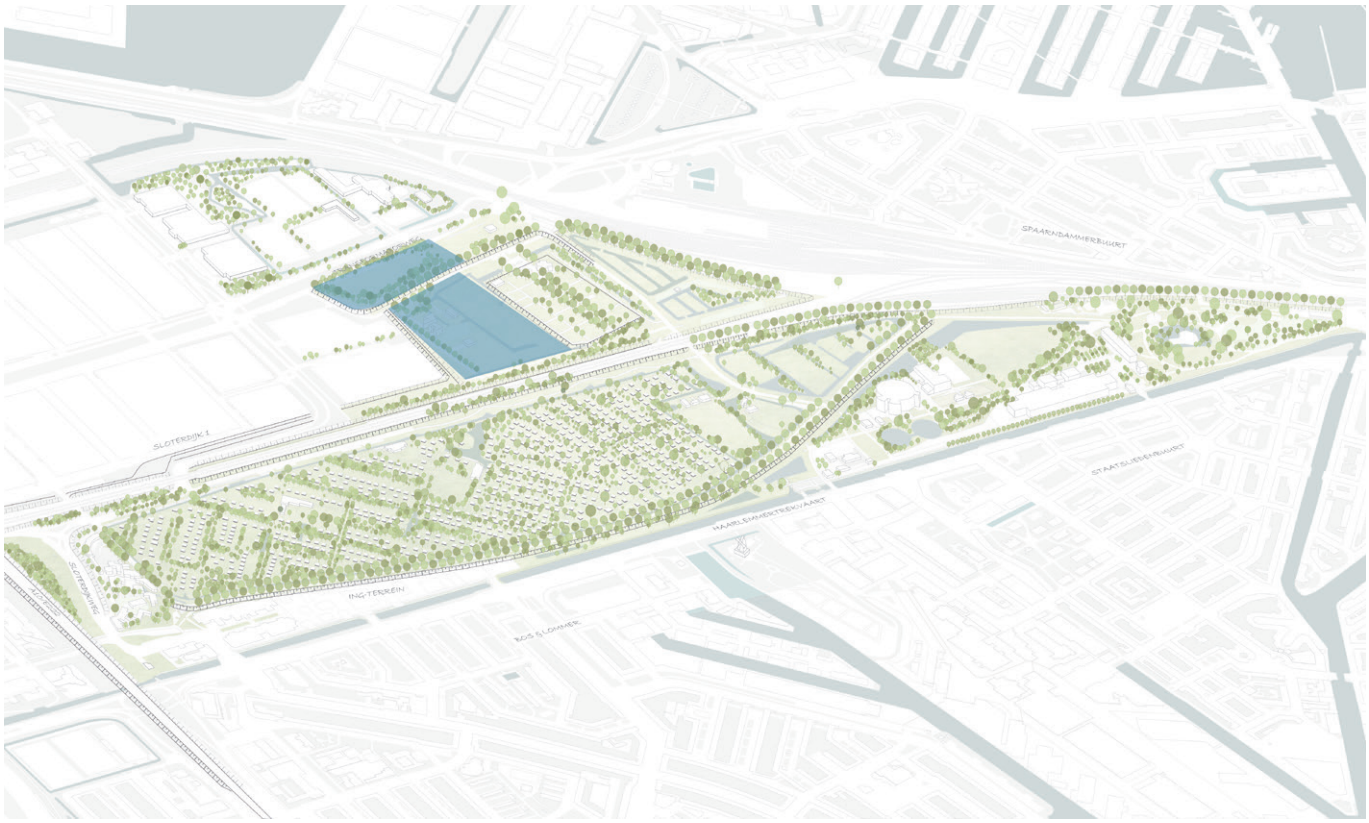

afb. 220. Locaties Natuurpark

afb. 221. Huidge siutatie waternatuurtuinen

afb. 222. Huidige situatie Buurtboerderij

afb. 223. Referentie vernatting veenweidegebied

6. De weilanden

De weilanden vormen de enige restanten van de oude Overbraker (binnen)polder, inclusief de oude boerderij 'Ons Genoegen' onderaan de hoge zeedijk. Door ongeordende uitgifte is het gebied rommelig geworden. Het landschappelijk herstel van dit gebied is een belangrijk doel, daarmee wordt het een bijzondere accent binnen het Westerpark en Haven-Stad.
De nieuwe inrichting blijft landschappelijk met behoud van het karakter van de weilanden. Wanneer de gemeente en St. Barbara (de eigenaar van een groot deel van de weilanden) een overeenkomst hebben om de weilanden te behouden, zullen paden worden aangelegd en een duurzam beheersregime tot stand worden gebracht.

afb. 224. Vergroten van de toegankelijkheid van het gebied

afb. 225. Stadslandbouw aan de rand van het park

Referenties

* De afbeeldingen die hieronder niet zijn aangegeven, zijn gemaakt door de auteurs.

afb. 1. Google Earth

afb. 6. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b7/Amsterdam1770.jpg/718px-Amsterdam1770.jpg

afb. 7. https://www.uvaerfgoed.nl/media/data/images/184569664/viewer/resultviewer/184569664.jpg

afb. 10. Google Earth

afb. 14. https://www.hetkamperlijntje.nl/images/Historie/175jaar/1eerstestroomtram.jpg

afb. 15. https://i2.wp.com/www.historischkader.nl/wordpress/wp-content/uploads/2017/09/inwijding-van-de-spoorweg-tussen-amsterdam-en-haarlem-1839.jpg?resize=460%2C300

afb. 16. http://archive.is/lkp3A

afb. 17. http://www.weekvanhetlegegebouw.nl/wp-content/uploads/2015/04/Haarlemmerweg-en-Einsteinweg.-Links-Slotermeer-1972-1306x1000.jpg

afb. 18. http://www.westergasfabriek.nl/wp-content/uploads/2016/09/geschiedenis.jpg

afb. 19. http://www.weekvanhetlegegebouw.nl/interview-michiel-van-iersel/

afb. 21. https://beeldbank.amsterdam.nl/beeldbank/indeling/detail/start/24?q_searchfield=sint+barbara

afb. 22. https://beeldbank.amsterdam.nl/beeldbank/indeling/detail/start/70?q_searchfield=vredenhof

afb. 25. https://www.stbarbara-amsterdam.nl/images/resized/ec201a56f0118d917af0de5d1657eea4/sintbarbara-100.jpg

afb. 29. https://www.buurtlink.nl/buurten/spaarndammer-en-zeeheldenbuurt/buurt-in-beeld/kinderbad-westerpark

afb. 39. https://maps.amsterdam.nl/hoofdgroenstructuur/

afb. 41. Google Earth

afb. 42. Google Earth

afb. 43. Google Earth

afb. 44. Google Earth

afb. 45. Google Earth

afb. 46. Google Earth

afb. 47. Google Earth

afb. 48. Google Earth

afb. 49. Google Earth

afb. 50. Google Earth

afb. 52. https://www.historischekaart.nl/pub/media/catalog/product/cache/afad95d7734d2fa6d0a8ba78597182b7/O/u/Oude-kaart-Amsterdam-aan-het-Noordzeekanaal-NH-AMS-08d-pla.jpg

afb. 55. https://st2.depositphotos.com/1606672/6163/i/950/depositphotos_61632645-stock-photo-bicycle-path-with-turn-in.jpg

afb. 61. Google Maps

afb. 70. https://inhabitat.com/toronto-plans-to-use-its-urban-freeway-as-the-roof-of-a-massive-park/

afb. 71. http://lokaldesign.com/index.php?/infrastructure/hangang-riverbank-underpasses/

afb. 72. http://www.landezine.com/index.php/2011/09/landscape-architecture-berlin-01/

afb. 73. http://www.stadslandbouwalmelo.nl/nieuws/stadslandbouwprogramma-almelo-2017/

afb. 74. https://socreatie.nl/cor-wobma-hout-nieuw-leven-geven/

afb. 75. https://www.dagjeweg.nl/nieuwsredactie/22139/Klauter%20in%20een%20boom%20en%20klieder%20in%20de%20modder

afb. 76. https://www.sophievalla.nl/nl/projecten/led-cloud/

afb. 77. https://www.widewalls.ch/artist/andy-goldsworthy/

afb. 78. http://www.okra.nl/projecten/plinius-park/

afb. 80. http://hetreestdal.nl/?p=6708

afb. 81. http://www.neighborhoodbikeworks.org%2Fgive&psig=AOvVaw3L0xpPxllGori9oeU1R-YF&ust=1542380036199340

afb. 82. http://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&ved=2ahUKEwjf18iR1NbeAhWJYlAKHfhsDrcQjRx-6BAgBEAU&url=http%3A%2F%2Fk eywordsuggest.org%2Fgallery%2F618847.html&psig=AOvVaw2kTpME9byc7v6uP9Sqg-gyQ&ust=1542380189349222

afb. 83. https://www.hpg-hoveniers.nl/diensten/onderhoud-beheer/maaien/

afb. 88. http://www.landezine.com/index.php/2017/10/navitas-harbour-front-by-marianne-levinsen-landskab/

afb. 89. https://wybone.co.uk/product/contour-bin/

afb. 91. https://www.vanheesinfratechniek.nl/kleur-licht/4-000k/

afb. 92. http://houtbetonschutting.blogspot.com/2017/07/halfverharding-soorten.html

afb. 94. https://www.buurtlink.nl/buurten/6811-stationsplein/buurt-in-beeld/willemsplein-arnhem

afb. 95. https://www.vdberk.co.uk/trees/prunus-sargentii/

afb. 96. http://www.bestplacesphoto.com/Ueno-Park-Tokyo-Japan/Ueno-Park-Boat-Trip-During-Cherry-Blossom-Season

afb. 97. https://www.detuinoptafel.com/wat-groeit-er-onder-fruitbomen/

afb. 99. http://schlijper.nl/130825-13-polonceaukade-haarlemmertrekvaart.photo

afb. 100. https://www.schlijper.nl

afb. 108. http://www.picsnaper.com/p/Maximapark-Leidsche-Rijn

afb. 113. http://v3.arkitera.com/commercial.php?action=displayCommercial&ID=556

afb. 116. https://hiveminer.com/Tags/heijmans%2Cvangoghbicyclepath

afb. 117. https://indebuurt.nl/utrecht/nieuws/nieuw-in/utrecht-gemeen-parijs-new-york-en-sydney~21917/

afb. 120. https://www.verywellfit.com/distance-running-quotes-2911725

afb. 123. http://www.landezine.com/index.php/2016/09/rochetaillee-banks-of-the-saone-by-in-situ/

afb. 128. https://www.vlaardingen24.nl/nl/nieuws/nieuws/boerenmarkt-zonnig-succes-/9964

afb. 132. http://landscapefocused.tumblr.com/post/42200208861/prinzessinneng%C3%A4rten-princess-gardens

afb. 138. http://ladymuckdigs.blogspot.com/2011/04/

afb. 139. http://www.clausdalby.dk/2015/04/en-rigtig-skovhave.html

afb. 141. https://www.duravermeer.nl/product/asfaltproducten

afb. 146. Hetzelfde als “afb. 73.”

afb. 148. https://www.aspect-studios.com/au/project/box-hill-gardens-multi-use-purpose-area

afb. 151. http://www.in-situ.fr/#/projets/berges-rives/rives-de-saone

afb. 156. http://www.landezine.com/index.php/2018/02/a-new-waterline-for-shanghai-by-agence-ter/

afb. 157. https://www.nationalestaalprijs.nl/deelnemende-projecten/detail/karakteristieke-stalen-bouwdelen/uitkijktoren-de-onlanden

afb. 159. http://www.landezine.com/index.php/2014/11/sadovniki-park-by-lda-design-and-alphabet-city/

afb. 160. https://landezine-award.com/4190-2/

afb. 163. http://www.grupotalca.cl/taller/index.php/es/obras-es/item/12-plaza-nacional-talca-chile-2007

afb. 164. http://www.landezine.com/index.php/2012/09/bottiere-chenaie-eco-district-by-atelier-des-paysages-bruel-delmar/

afb. 165. http://www.landezine.com/index.php/2011/04/park-schinkel-islands-by-buro-sant-en-co-landscape-architecture/

afb. 169. http://www.ramshaw-watkins.com/wr/hyde_park.htm

afb. 170. http://alecfinlayblog.blogspot.com/2013_03_01_archive.html

afb. 171. https://78.media.tumblr.com/bdf2d68fb86d99e0b026ad6e07cdec69/tumblr_o0utbcgwHJ1s2snmxo1_400.jpg

afb. 175. https://architectenweb.nl/nieuws/artikel.aspx?ID=36822

afb. 176. https://www.archdaily.com/550810/take-a-walk-on-the-high-line-with-iwan-baan?ad_medium=gallery

afb. 180. http://dailyhive.com/vancouver/beach-howe-tower-proposal-vancouver-big-tower-bjarke-ingels-group/

afb. 181. https://www.flickr.com/photos/de_ijssel/1173621405

afb. 182. http://skaty9.com/southbank-centre-releases-proposals-for-urban-skateboarding-space/

afb. 183. https://www.archdaily.com/606167/why-young-architecture-is-a-detriment-to-the-profession

afb. 194. http://woneninamsterdamwest.nl/westerpark

afb. 195. http://woneninamsterdamwest.nl/westerpark

afb. 197. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Westerpark_zomer.jpg

afb. 198. https://encrypted-tbn1.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRySd0Eu_XBh5n1JCG0owGV9eTtkgd05dltAG7sC4vpdi5xtrZXrY-c

afb. 199. http://www.uplabs.nl/footage/westergasfabriek-history-2.jpg

afb. 204. http://paradisexpress.blogspot.com/2010/10/place-de-la-dauversiere-montreal.html

afb. 205. http://www.landezine.com/index.php/2017/03/parckdesign-by-taktyk-and-alive-architecture/

afb. 206. http://cpurank.net/list-of-perennial-flowers-with-pictures/best-perennial-flowers-delphinium-15199431for-list-of-perennial-flowers-with-pictures/

afb. 207. http://www.verheijfotografie.nl/index.php/gallery/gemeente-amstelveen/heemparken/dr-j-p-thijssepark/

afb. 213. http://www.landezine.com/index.php/2011/02/garden-of-the-familistere-by-base-landscape-architecture/

afb 214. https://www.elsenhove-horeca.nl/theehuis/speeltuin/attachment/p1060348/

afb. 217. http://www.landezine.com/index.php/2016/01/luisenkirchhof-iii-cemetery-by-relais-landschaftsarchitekten/

afb. 218. https://bristol-cathedral.co.uk/support-us/volunteering/help-us-maintain-the-cathedral

afb. 219. https://politiken.dk/indland/kobenhavn/art5638912/K%C3%B8benhavns-Kommune-k%C3%A6mper-mod-frednin-gen-af-Assistens-Kirkeg%C3%A5rd

afb. 224. https://www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/groene-wissel-buitenpost/12448/

afb. 225. http://www.eetbaarrotterdam.nl/2011/11/meester-mijn-courgette-is-gestolen/

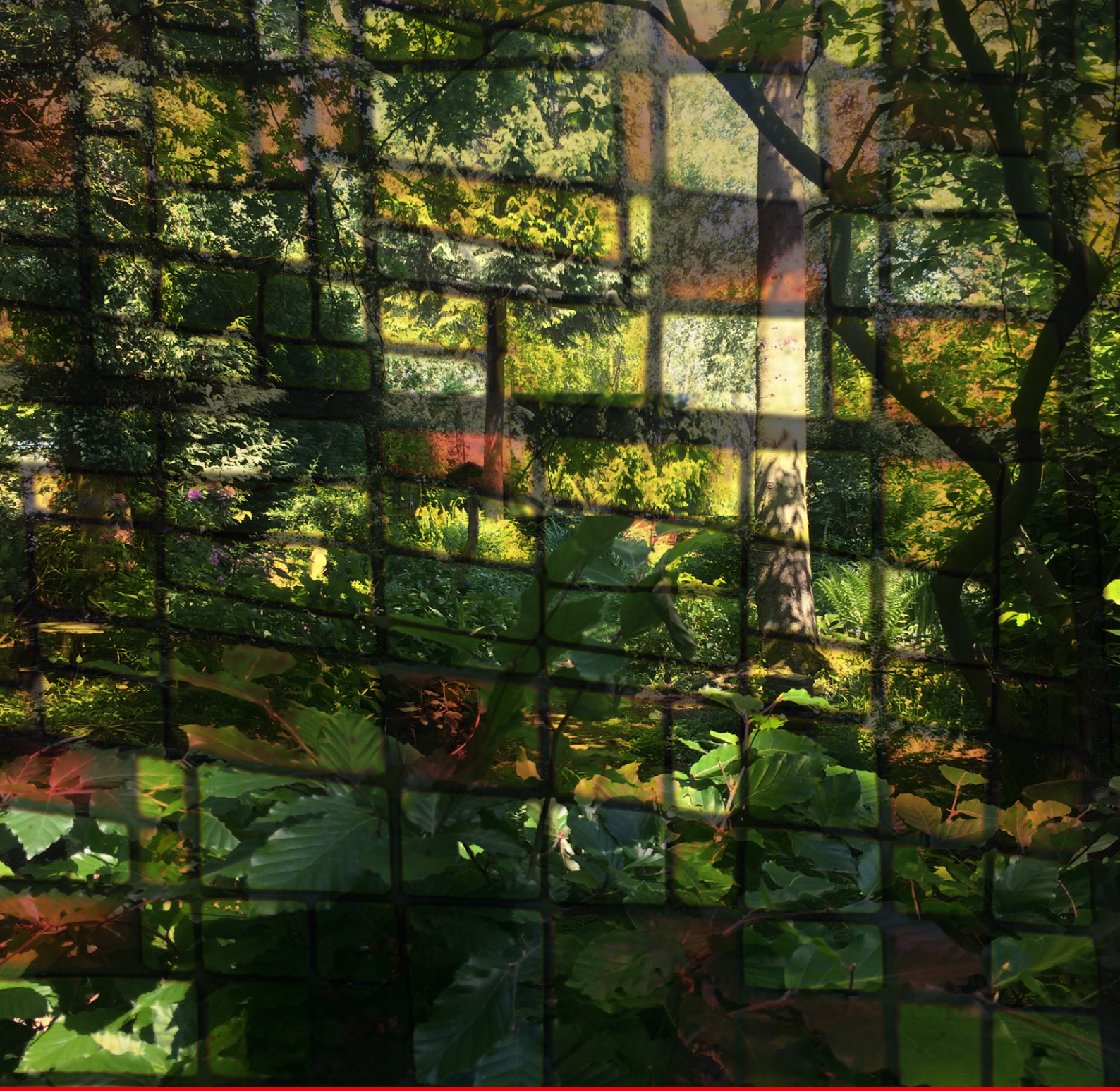

Colofon

Opdrachtgever:	Gemeente Amsterdam, Ruimte en Duurzaamheid
Auteurs:	Programmateam Haven-Stad & Stadsdeel West
Contact:	havenstad@amsterdam.nl
Status:	Vastgesteld op 26 november 2019 door het College van Burgemeester en Wethouders

Ruimte en Duurzaamheid

11 maart 2019